

Zitting 1999-2000

6 juli 2000

HANDELINGEN

PLENAIRE VERGADERING

VERSLAG VAN DE COMMISSIE VAN ONDERZOEK OVER DE TOEKENNING EN DE AANWENDING VAN SCHEEPSKREDIETEN

VAKANTIEWENSEN

Inhoud

Nr. 74

Donderdag 6 juli 2000

Berichten van verhindering	1
Verslag van de commissie van onderzoek over de toekenning en de aanwending van scheepskredieten – 291 (1999-2000) – Nrs. 1 tot 6	
Beraadslaging	1
Sprekers : de heren Jos Stassen, verslaggever, Jan Laurys, Herman De Reuse Karel De Gucht, Eddy Schuermans, John Taylor, Paul Wille, Francis Vermeiren, Bruno Tobback, André-Emiel Bogaert, Robert Voorhamme, Jacques Laverge, Frans Wymeersch, Lucien Suykens en Patrick La-chaert	
Vakantiewensen	45
Spreker : de heer Francis Vermeiren	
Regeling van de werkzaamheden	45

VOORZITTER : De heer Johan De Roo, eerste ondervoorzitter

- *De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.*
- *De vergadering wordt geopend om 14.06 uur.*

De voorzitter : Dames en heren, de vergadering is geopend.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

Niki De Gryze, Jacques Timmermans, Mark Vanderpoorten, Ingrid van Kessel : gezondheidsredenen ;

Brigitte Grouwels : ambtsverplichtingen ;

André Moreau : familieverbindingen.

VERSLAG van de commissie van onderzoek over de toekenning en de aanwending van scheepskredieten

– 291 (1999-2000) – Nrs. 1 tot 6

Beraadslaging

De voorzitter : Dames en heren, aan de orde is de beraadslaging over de conclusies van de commissie van onderzoek over de toekenning en de aanwending van scheepskredieten.

De conclusies die werden aangenomen door de commissie worden als basis voor de bespreking genomen.

Conform artikel 84, punt 4 van het Reglement beraadslaagt de plenaire vergadering hierover in een enkele bespreking zonder stemming.

De bespreking is geopend.

De heer Stassen, verslaggever, heeft het woord.

De heer Jos Stassen, verslaggever (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, collega's, na goedkeuring

van de geamendeerde motie tot uitoefening van het recht van onderzoek werd op 16 mei 2000 een onderzoekscommissie bestaande uit vijftien leden, waaronder een voorzitter, twee ondervoorzitters, een secretaris en een verslaggever, opgericht. Deze commissie kreeg de naam commissie van onderzoek over de toekenning en de aanwending van scheepskredieten.

De onderzoekscommissie kreeg een driedelige opdracht. Ten eerste moest zij mogelijke onzorgvuldigheden onderzoeken bij de toekenning en de aanwending van overheidsgelden inzake scheepskredieten en onderzoeken hoe het administratief en contractueel toezicht op de aanwending van de kredieten werd uitgeoefend. Bovendien moest zij eventuele tekortkomingen hieromtrent vaststellen, want deze materie werd aan het Vlaams Gewest toegewezen op 1 januari 1989. Ten tweede moest zij de politieke verantwoordelijkheid bepalen en ten derde moest ze suggesties en voorstellen formuleren, onder meer ter verbetering van de wet- en regelgeving, om dezelfde tekortkomingen bij het toekennen en het beheren van overheidsgelden en het toezicht op de aanwending ervan in de toekomst te vermijden.

De commissie moest uiterlijk op 30 juni 2000 haar verslag neerleggen. Ze mocht op geen enkele manier in de plaats treden van de lopende strafrechtelijke onderzoeken of die onderzoeken belemmeren. Het recht van onderzoek werd uitgeoefend conform het decreet van 20 maart 1984, zoals gewijzigd door het decreet van 22 maart 1989.

Dit decreet kende de onderzoekscommissie dezelfde bevoegdheden toe die het wetboek van Strafvordering aan de onderzoeksrechter toekent, behoudens het verrichten van aanhoudingen en huiszoekingen. Het voornaamste instrument was het verhoren van getuigen en deskundigen onder ede, met dien verstande dat de getuigen het recht hadden te zwijgen indien zij vreesden zichzelf door hun verklaringen bloot te stellen aan strafvervolgning.

De commissie vroeg de medewerking van het Rekenhof en externe experts. Door de heer Van de Velde, eerste ondervoorzitter van het Rekenhof werd de medewerking toegezegd van de heer Eddy Van Loocke, eerste auditeur en van mevrouw Marleen Van Beirendonck, adjunct-auditeur. Zij dienden een aantal belangrijke nota's in.

De commissie besliste eveneens twee externe experts aan te duiden die hun medewerking zouden verlenen aan de werkzaamheden van de onder-

Stassen

zoekscommissie. De commissie gaf de opdracht aan de heer Vandenberghe, advocaat-generaal bij het Hof van Beroep te Gent, om, op grond van de inlichtingen die hij daarover diende in te winnen bij de betrokken parketten, erover te waken dat de commissiewerkzaamheden en de getuigenverhoren, het al dan niet opleggen van de eed en het overleggen van de stukken in het bijzonder, de lopende strafonderzoeken niet in het gedrang zouden brengen. Hij bereidde een nota voor over de geheimhoudingsplicht.

Verder oordeelde de commissie dat de medewerking van een bedrijfsrevisor noodzakelijk was. Ze gaf mevrouw Marleen Mannekens deze opdracht. De documenten die ter beschikking van de commissie werden gesteld en die openbaar zijn, kunnen in het archief van het Vlaams Parlement worden geraadpleegd. De mondelinge toelichtingen van de vertegenwoordigers van het Rekenhof en de experts zijn opgenomen in het schriftelijk verslag.

Aan de oprichting van deze onderzoekscommissie gingen een aantal belangrijke parlementaire debatten vooraf. Tijdens de legislatuur 1995-1999 werd meermaals gepoogd in dit parlement een motie tot instelling van het onderzoek inzake scheepskredieten te laten goedkeuren. Meerdere interpellaties werden gehouden en voorstellen van resolutie werden ingediend en besproken. Een van deze resoluties gaf aanleiding tot een zeer uitvoerige hoorzitting in de commissie voor Werkgelegenheid en Economische Aangelegenheden en een uitvoerig rapport. De verslagen van deze hoorzittingen waren de belangrijkste stukken die, naast alle andere parlementaire initiatieven, aan de leden van de onderzoekscommissie werden bezorgd ter voorbereiding van hun opdracht.

Zoals ik reeds heb gezegd, was het voornaamste instrument van een onderzoekscommissie het horen van getuigen. Getuigen legden eerst de eed af, zoals die ook wordt opgelegd bij het Hof van Assisen. Ze hadden het recht te zwijgen indien ze vreesden zich door hun verklaringen bloot te stellen aan strafvervolgning.

Aangezien sommige personen mogelijk betrokken zijn bij strafdossiers en zichzelf onder ede zouden kunnen incrimineren, besliste de commissie ze niet onder ede te horen. Het risico op het schenden van de verdediging werd hierdoor beperkt. Teneinde de rechten van de verdediging van getuigen of derden verder niet in het gedrang te brengen, vonden bepaalde hoorzittingen en getuigenverklaringen

plaats achter gesloten deuren. Van deze getuigenverklaringen konden enkel de commissieleden de notulen consulteren op het commissiesecretariaat. Ze worden ook niet opgenomen in een schriftelijk verslag.

De lijst van te horen personen werd op voorstel van het bureau van de commissie door de commissie vastgesteld. De regeling van deze werkzaamheden vond plaats achter gesloten deuren. De commissie besliste de lijst van te horen getuigen als volgt op te vatten. Eerst werden de gewezen en huidige ministers van Economie van de Vlaamse regering gehoord. Het ging met name over de heer De Batselier, de heer Van den Brande, de heer Van Rompuy en minister Van Mechelen. De commissie besliste hen opnieuw te horen na de ondervraging van alle andere getuigen.

Voor de organisatie en ondervraging van de andere getuigen ging de commissie uit van de volgende werkwijze. In het onderzoek naar de toekenning en aanwending van de scheepskredieten kregen specifieke dossiers een uitgesproken aandacht. Het gaat in eerste instantie om het dossier-Rosenfeld, genoemd naar de reder van het failliete ABC Containerline en al haar deel- en andere vennootschappen. Verder is er ook nog het dossier-Discovery, een kabellegger gebouwd op de Boelwerf in Temse, en, ten slotte, over het dossier-Navigator, de laatste kabellegger die gedeeltelijk werd gebouwd op de Boelwerf in Temse.

De commissie hoorde in verband met deze dossiers een hele reeks van getuigen. U kunt de namen terugvinden in het gedrukte verslag. Gezien het uitgebreide aantal getuigenverhoren, gezien de complexe dossiers en gezien de moeilijkheid om deze samenvattende getuigenverklaringen genuanceerd, duidelijk en kort weer te geven, verwijs ik hiervoor naar het schriftelijk verslag.

Het naar mijn aanvoelen belangrijkste deel van het verslag van deze onderzoekscommissie gaat over de besluiten. Deze conclusies worden onderverdeeld in drie deelaspecten : een historisch overzicht, een aantal vaststellingen en aanbevelingen.

Na de Tweede Wereldoorlog werd via de wet van 1948 de heropbouw van de Belgische vloot gefinancierd. Deze wet kende steun toe aan Belgische rederijen voor de koopvaardij en zeevisserij en aan Belgische ondernemingen van zeesleepdiensten of zeebaggerwerken.

Die steun kon bestaan uit rentegevende voorschotten, staatswaarborg, rentesubsidies op de kredieten

Stassen

en renteloze of rentegevende financiële steun aan rederijen als tegemoetkoming in de exploitatielast.

De rentegevende voorschotten en steun worden toegestaan door het Fonds voor het Scheepskrediet, beheerd door de NMKN, en sinds 1 januari 1989 onder toezicht van de Vlaamse minister van Economie.

Door de staatshervorming is de steun aan de rederijen en de scheepsbouwsector geregionaliseerd. Voor de louter financiële aspecten, zoals het beheer van de rekening van het Fonds voor het Scheepskrediet of het verlenen van de gewestwaarborg, deelt de Vlaamse minister van Economie die bevoegdheid met de Vlaamse minister van Financiën en Begroting. De bevoegdheid van de Vlaamse minister van Verkeer is veeleer beperkt. Tot eind 1990 nam het federale ministerie van Verkeerswezen, directie Koopvaardij, op verzoek van de Vlaamse regering het toezicht op het beheer van de scheepskredieten en de behandeling van de kredietaanvragen voor haar rekening.

Op 1 januari 1991 werd het Fonds voor het Scheepskrediet omgevormd tot een pararegionale instelling van categorie A. Het toezicht op het beheer van de scheepskredieten en de behandeling van de kredietaanvragen ging over naar de administratie Economie van het Vlaams Gewest.

Ter uitvoering van het programmadecreet van 1 januari 1993 nam Gimvindus, als volledige dochtermaatschappij van de GIMV, het vermogen van het fonds, inclusief de vorderingen, geldbeleggingen en liquide middelen alsmede de eraan verbonden rechten en plichten over van het Vlaams Gewest. Als tegenprestatie voor de overdracht van de vorderingen en de middelen uit het Fonds voor het Scheepskrediet moest Gimvindus twee verplichtingen op zich nemen. Het ging hierbij om het financieren van toelagen aan de KS voor een geactualiseerd bedrag van 16,9 miljard frank. Bovendien moest ze gedurende 20 jaar 800 miljoen frank steun aan de scheepsbouw toekennen. Het geactualiseerd bedrag hiervan is 10 miljard frank. Het Vlaamse Gewest moest vanaf 1 januari 1993 enkel nog voorzien in een krediet voor de rentetoelagen, verbonden aan de dossiers die werden goedgekeurd vóór 1 januari 1993.

Door het decreet van 13 juni 1994 is Gimvindus niet langer een dochter van de GIMV. De aandelen zijn voor 100 percent rechtstreeks in handen van het Vlaams Gewest. Gedurende de hele beschre-

ven periode behield de NMKN de bevoegdheid om het dagelijks beheer inzake scheepskredieten te voeren. Het beheer door de NMKN werd achtereenvolgens geregeld door de beheersovereenkomsten met de staat, overgenomen door het Vlaams Gewest en Gimvindus.

In de regeerperiode 1992-1995 werd de Vlaamse regering geconfronteerd met het faillissement van de NV Boelwerf in 1992, en NV Boelwerf Vlaanderen in 1994. Voor de boekjaren 1992 en 1994 was er geen controle van het Rekenhof op de rekeningen van Gimvindus. Aangezien de GIMV niet door het Rekenhof werd gecontroleerd, gold dit ook voor haar 100 percent-dochter, Gimvindus. De controle op de jaarrekeningen van Gimvindus voor de jaren 1993 en 1994 gebeurde op de voor een vennootschap gebruikelijke manier. Het decreet van 13 juli 1994 bracht hierin verandering. Het beleid dat de federale en later de Vlaamse regering voerde inzake de scheepsbouw, werd in toenemende mate bepaald door het beleid van de Europese Commissie. Zo daalde het toegestane subsidie-equivalent door de opeenvolgende Europese richtlijnen.

In de vaststellingen benadrukte de commissie de rol van de verschillende actoren in het toekennen en het beheren van het scheepskrediet. De rol van de federale overheid, de rol van de Vlaamse overheid, de rol van de reders en de werwers, de rol van het Technisch Comité, de rol van de NMKN en de rol van Gimvindus kunnen worden toegelicht. Ik wens enkel in te gaan op de rol van de NMKN en de rol van Gimvindus. De NMKN diende de scheepskredieten even zorgvuldig te beheren als haar gewone kredieten. In dit geval kunnen enkele opmerkingen worden gemaakt. De NMKN liep zo goed als geen risico met de scheepskredieten, wat haar waakzaamheid heeft verzwakt. Er bestaan tegengestelde belangen tussen de kredieten op eigen risico en de door de overheid gewaarborgde kredieten. Eenmaal de kredieten waren opgezegd, was de marktrentevoet van toepassing. Dit speelde in het voordeel van de NMKN.

De commissie stelt vast dat de interne organisatie niet altijd aan de principes van duidelijke en gecontroleerde beslissingsprocessen, die van een bank en kredietinstelling mogen worden verwacht, beantwoordde. De commissie stelt eveneens vast dat de beheersovereenkomst tussen de NMKN en Gimvindus in een aantal dossiers niet werd nageleefd. De commissie verwijst hier naar het dossier van ABC Containerline, het dossier van Navigator en van de Discovery en naar het niet ter beschikking stellen van noodzakelijke informatie aan Gimvindus.

Stassen

Wat de rol van Gimvindus betreft, stelt de commissie vast dat Gimvindus op verschillende tijdstippen heeft nagelaten toe te zien op de correcte uitvoering van de beheersovereenkomst door de NMKN. Van 1997 af vervulde Gimvindus een zeer actieve toezichtsrol mede onder druk van het Vlaams Parlement. De ingebrekestelling van de NMKN door Gimvindus in 1998 past in deze actievere opstelling van Gimvindus. Gimvindus heeft na de start van de NV Boelwerf Vlaanderen een actieve rol als aandeelhouder en bestuurder van NV Boelwerf Vlaanderen gespeeld, zowel in de werf als in sommige schepen, wat haar verantwoordelijkheid in een ander perspectief stelt.

Vermits het onderzoek naar de werven niet tot de opdracht van de commissie behoorde, heeft de commissie dienaangaande geen verder onderzoek verricht. Gimvindus nam op 15 september 1993 een participatie in de Holl-Chem schepen 1, 2 en 3, terwijl de toenmalig bevoegde minister voor Economie verklaarde niet op de hoogte te zijn. Bovendien moesten de participaties vooraf aan de Europese Commissie worden gemeld en door die laatste worden goedgekeurd, wat niet is gebeurd.

De commissie doet beleidsaanbevelingen, onder meer wat de taakstelling betreft. Terwijl de zelfstandige overheidsinstellingen, de VOI's, een rol moeten spelen, gebiedt het primaat van de politiek dat beleidsbeslissingen moeten worden genomen door politiek verantwoordelijken. Dat impliceert dat de VOI's en de raden van bestuur beslissingen kunnen treffen over beleidsuitvoeringen. Tevens moeten de VOI's de professionele expertises die werden opgedaan tijdens de uitvoering van de opdracht, op een soepele manier rechtstreeks toegankelijk maken voor de politiek verantwoordelijken.

In verband met de beheersovereenkomsten worden de door de politiek verantwoordelijken genomen beleidsopties in de beheersovereenkomst omgezet in concrete, objectieve en meetbare doelstellingen voor de VOI. Zij moet strikt naar haar maatschappelijk doel handelen en binnen het kader van de op middellange termijn afgesloten overeenkomst. De beheersovereenkomst wordt dus het centrale element in de relatie tussen de overheid – de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement – en de VOI. Er wordt regelmatig door de Vlaamse regering een evaluatie gemaakt van de VOI en haar organen. Daarnaast is er mogelijkheid tot bijsturing via een jaarlijkse door de minister op te stellen en te controleren afsprakennota. Afhankelijk van het al dan niet behalen van de doelstellingen is er

ruimte voor sanctionering. Indien mogelijk moet het beheerscontract een resultatenverbintenis inhouden.

Het is essentieel dat de ministeriële verantwoordelijkheid opnieuw integraal wordt hersteld. Daarnaast beschikt de minister over een vetorecht tegen de door de raad van bestuur genomen beslissingen die ingaan tegen de beheersovereenkomst. De VOI heeft bovendien een informatieplicht ten aanzien van de bevoegde minister.

Het toezicht en de controle zijn onvoldoende gebleken. Zij moeten dan ook worden versterkt op verschillende niveaus. Er moet regelmatig een interne audit van de VOI plaatsvinden. Het auditrapport wordt meegedeeld aan de betrokken VOI, de functioneel bevoegde minister en het Vlaams Parlement. De commissaris-revisor stelt, naast het verplichte korte verslag, een uitvoerig verslag op en bezorgt beide verslagen aan de raad van bestuur, de regeringscommissaris, de bevoegde minister en het Vlaams Parlement.

De parlementaire controle moet op de volgende wijze worden versterkt. De rol van het Rekenhof moet worden gherdefinieerd en gherwaardeerd. Het zal zijn taken niet alleen op een retroactieve, maar ook op een proactieve wijze kunnen vervullen. Het doet dat binnen de strikt voor vennootschappen vigerende boekhoudkundige verplichtingen.

Het parlement kan voor zijn controle worden bijgestaan door een eigen onafhankelijke expertise. Bovendien heeft het parlement een principieel inzage-recht in de door de VOI's behandelde dossiers. Daartoe wordt een protocol opgesteld tussen het Vlaams Parlement en de Vlaamse regering. Verder werkt het parlement een geëigende code uit in verband met de vertrouwelijkheid van bepaalde documenten.

De taken van Gimvindus vloeien voort uit het decreet van 13 juli 1994 en uit de op 19 december 1997 aangegane beheersovereenkomst. Gimvindus moet worden vereffend. Het Vlaams Parlement vraagt aan de Vlaamse regering de regeling van de vereffening en de ontbinding van Gimvindus in de nieuwe beheersovereenkomst vast te stellen.

Het geheel van de conclusies werd door de commissie aangenomen met 8 stemmen voor en 3 stemmen tegen bij 3 onthoudingen. Zowel door de vertegenwoordigers van de CVP als van het Vlaams Blok werden eigen conclusies ingediend. Die werden via stemming niet aangenomen. De

Stassen

teksten werden wel als bijlage in het eindrapport opgenomen.

Mijnheer de voorzitter, namens de commissie wens ik uitdrukkelijk de diensten van het Vlaams Parlement te danken voor hun inzet tijdens de vijf weken van intense werkzaamheden. Ik vernoem graag de inzet van beide commissiesecretarissen, het secretariaat van de commissie, de mensen van het woordelijk en het samengesteld verslag, de mensen die zorgden voor de talloze kopieën en bijlagen en de andere mensen. Dankzij hun bijdragen kon onze klus in sneltempo geklaard worden. (*Applaus*)

De voorzitter : De heer Laurys heeft het woord.

De heer Jan Laurys (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, zoals bekend was de CVP geen vragende partij voor het oprichten van deze onderzoekscommissie. Het leek ons weinig zinvol om veel tijd en energie te steken in een onderzoek dat volgens ons tot geen resultaten zou leiden.

Feiten die ter sprake zouden komen, maar die raakvlakken hadden met strafdossiers, moesten wij aan ons voorbij laten gaan. Beleidsconclusies trekken leek ons wat moeilijk omdat sinds 1991 geen scheepskredieten meer werden toegestaan. Eigenlijk waren de feiten volgens ons voldoende bekend sedert de hoorzittingen in de commissie voor Economie van 1998.

De andere partijen waren trouwens ook niet enthousiast om aan het avontuur te beginnen. Iedereen had echter zijn redenen. Laat ons eerlijk toegeven dat we allen een beetje 'genomen' waren door de vraag van de heer Bogaert om een onderzoekscommissie naar de scheepskredieten op te richten. Bovendien wordt niemand graag beschuldigd van doofpotpolitiek, en daarom is de commissie toch maar van start gegaan.

Dat we niet enthousiast waren, wil niet zeggen dat we de commissie niet ernstig hebben genomen. Onze nieuwsgierigheid was inderdaad wat geprikkeld door de verhalen van curator De Roy van ABC Containerline tijdens de hoorzittingen en in de pers, maar ook door die van voorlopig bewindvoerder Delahaye. De heer De Roy had immers verklaard dat een aantal elementen mogelijk de belangstelling van de vertegenwoordigers van het Vlaamse volk zouden kunnen wekken. Elders zei hij : 'Ik kan tijdens deze hoorzitting niet meer com-

mentaar leveren. Dat is enkel mogelijk in een onderzoekscommissie.' In 1998 zei de heer Delahaye, van wie we in de onderzoekscommissie hebben gemerkt dat hij – eufemistisch gezegd – soms wat aan geheugenstoornissen lijdt, dat hij enkel voor een onderzoekscommissie zou kunnen worden onthouden van zijn plicht tot geheimhouding. Ook het feit dat diverse getuigen tijdens de hoorzitting hebben verklaard dat ze enkel maar voor een onderzoekscommissie wilden getuigen, heeft wellicht bij sommigen het vermoeden van kwade trouw doen ontstaan.

Na die zes weken werk van de commissie is de conclusie echter dat er niet veel meer overblijft van dit vermoeden van kwade trouw, tot spijt van de 'believers'. Vanaf het begin waren er immers twee strekkingen in de commissie, de believers en de non-believers. Ik moet toegeven, mijnheer Lachaert, dat dit uiteindelijk wel eens aanleiding heeft gegeven tot een verdedigende opstelling vanwege bepaalde fracties. Maar er kan eveneens worden gewezen op de aanklagershouding van anderen. Heel merkwaardig is dat die rollen soms werden omgewisseld naargelang de getuige die werd ondervraagd. Maar nogmaals, na zes weken intensief werk hebben we niets meer kunnen vernemen dan wat we reeds konden opmaken uit de hoorzittingen van 1998. Zoals meestal is de realiteit veel banaler dan velen denken of ons graag zouden doen geloven. Ik wil dit aantonen door heel snel de drie dossiers te belichten die ons de voorbije weken hebben beziggehouden. De heer Schuermans zal het nadien hebben over de conclusies en de aanbevelingen.

Voor al deze dossiers is het erg belangrijk om steeds de sociaal-economische context van dat ogenblik voor ogen te houden. Begin jaren tachtig was er sprake van 6.000 tewerkstellingsplaatsen in de scheepsbouw. In de sector was een moordende concurrentieslag gaande, vooral dan vanuit Zuid-Oost-Aziatische landen. Op dat ogenblik was er al 500 miljard frank aan steun gegaan naar de nationale sectoren, waarvan meer dan 100 miljard frank naar de scheepsbouw. In 1989 werd Vlaanderen bevoegd voor deze dossiers. In januari 1993, toen Gimvindus de dossiers overnam, werd de reële financiële waarde van de scheepskredieten geraamd op 25,7 miljard frank. Daarvan is op dit ogenblik reeds 29,6 miljard frank gerecupereerd. Bovendien moet men steeds voor ogen houden dat men bij het toekennen van deze scheepskredieten steeds uitging van de mogelijkheid dat een groot gedeelte ervan niet meer zou kunnen worden gerecupereerd. Men kende de problemen van de sector, maar eigenlijk hoopte men dat overheidssteun de nodige ademruimte zou geven aan de sector, zodat

Laurys

hij opnieuw boven water zou komen. Er waren zelfs specialisten die pleitten voor het bestendigen en zelfs opdrijven van die overheidssteun, omdat ze toen rotsvast geloofden in een substantieel terugvloeiën van die steun naar de gemeenschap. In dit verband verwijs ik naar professor Chris Peeters, wiens boek 'De Belgische scheepsbouw en scheepvaart, economische analyse en evaluatie van het overheidsbeleid' we hebben gekregen in de commissie.

In de commissie waren we er allen van overtuigd dat het systeem van de scheepskredieten aanleiding heeft gegeven tot een pervers mechanisme, waarbij het nieuwe krediet dat werd toegekend telkens heeft gediend om de kosten van het vroegere schip te betalen. De reden hiervoor was de absolute onderfinanciering van de Boelwerf. Dit was het enige systeem om de Boelwerf drijvende te houden. De politieke uitdaging op dat ogenblik bestond er dan ook in dit systeem stop te zetten, ook al wist men dat dit misschien het einde van de Boelwerf zou betekenen. Men moet dus steeds die politieke beslissing bekijken in een context waarin sociaal-economische groepen, maar ook alle politieke partijen, druk uitoefenden opdat de politieke verantwoordelijken zouden doorgaan met het steunen van de sector en het redden van de tewerkstelling. Men moet de beslissingen van dat ogenblik dus niet enkel beoordelen vanuit bedrijfseconomisch, maar ook vanuit sociaal-economisch oogpunt, wat eigenlijk een politieke opdracht is. Professor-emeritus Roger Deprez, die vroeger verantwoordelijk was voor het Instituut voor Overheidsmanagement, heeft ooit gezegd dat het verschil tussen een manager en een politicus hierin schuilt dat een manager de mijnen al in 1953 zou hebben gesloten, omdat men er toen al van overtuigd was dat ze geen toekomst hadden als economische entiteit. Een politicus sluit de mijnen pas als daarvoor een voldoende groot maatschappelijk draagvlak te vinden is. Het is net de kunst voor de politiek om aan te voelen wanneer dat draagvlak groot genoeg is.

Dan zijn er de dossiers. De heer Stassen heeft daar net de opdracht van de commissie nog even geschetst. We moesten mogelijke onzorgvuldigheden opsporen bij de toekenning en het beheer van de overheidsgelden inzake scheepskredieten. We moesten politieke verantwoordelijkheden aangeven en alle mogelijke suggesties en voorstellen doen.

De heer Schuermans zal straks de laatste twee punten behandelen. Ik wil me beperken tot de drie

dossiers. Eerst is er ABC Containerline, met daaraan verbonden de naam Rosenfeld. Dan is er de Navigator, en ten slotte is er de Discovery. Aan die laatste twee is de naam Lubbe Bakker verbonden.

Bij ABC Containerline gaat het om zeven schepen waarvoor een krediet werd toegestaan in de periode 1976-1982. Vanaf de jaren tachtig was het duidelijk dat ABC Containerline eigenlijk virtueel failliet was. Eind 1991 heeft toenmalig minister van Economie De Batselier nog een laatste schuldherschikking voorgesteld. Dit gebeurde onder zeer strenge voorwaarden. ABC kreeg dat echter niet voor elkaar. Op 25 augustus 1992 werd het krediet dan ook stopgezet. Op dat ogenblik diende ABC in totaal nog 4 miljard frank aan kredieten terug te betalen.

Iedereen ging er toen mee akkoord dat een gedwongen verkoop – hetzij een vereffening, hetzij een faillissement – absoluut vermeden diende te worden. Er werd dan beslist om de schepen 'in going concern' te laten gaan. Dat betekent dat men, in uitvoering van het contract, zou proberen om die schepen te verkopen terwijl ze 'in vaart' waren.

Tot begin 1995 is er onderhandeld met Blonder International. Die had een bod van 66,5 miljoen dollar voor de zeven schepen. Daarbij zou de helft van die 4 miljard frank nadien dan kwijtgescholden moeten worden. Dat voorstel ging echter niet door. Er kwamen nog enkele vage voorstellen van ABC Containerline, maar ook die gingen niet door. In maart 1996 legde ABC zelf de boeken neer.

De belangrijkste vragen die in dit dossier werden gesteld, zijn de volgende. Hoe komt het dat men zo lang heeft geloofd in het verhaal van Blonder, aangezien dat duidelijk een constructie van Rosenfeld zelf was? Waarom heeft men nooit de kredietwaardigheid van die Blonder onderzocht? Indien er een fiscaal probleem was – die 200 miljoen frank belastingen die moesten worden betaald -, waarom hebben de NKMN of Gimvindus dat bedrag dan niet eenvoudig zelf betaald?

Namens alle commissieleden mag ik zeggen dat het duidelijk is dat Blonder International een constructie van Rosenfeld zelf was. Zijn kredietwaardigheid liep op zijn einde. Hij heeft toen iemand gezocht die wel nog in staat was om geld samen te brengen om de schepen te kopen en aan hem terug te verhuren in een soort sale-and-leasebackoperatie.

Uit de getuigenissen blijkt trouwens dat er nog soortgelijke technieken bestaan. Zo is er het sys-

Laurys

teem waarbij de 'one ship companies' – de vennootschappen die slechts bestaan voor één schip – met een zware leningslast falliet gaan. Nadien worden die schepen uit het actief van het faillissement voor een zeer goedkope prijs overgenomen door verwante bedrijven. Daardoor kunnen dezelfde eigenaars, bevrijd van de schuld en met goedkope schepen, deze bedrijven laten varen en zo flinke winsten maken.

Waarom heeft men de identiteit en de kredietwaardigheid van Blonder niet nagekeken ? Op dat ogenblik had het weinig zin. Ofwel ging de verkoop door en zouden de boten cash betaald worden, ofwel was er geen geld en ging de verkoop niet door. Ik wil ook het volgende nog herhalen. De verkoopovereenkomst of 'memorandum of agreement' werd opgesteld door het advocatenbureau Gantman : toen nog een achtenswaardig advocatenbureau. Er was ook nog de brief van de Fleet Bank. Ik weet dat daar soms nogal smalend over wordt gedaan, maar het blijft toch nog altijd een attest van een bank.

De fundamentele vraag in het dossier ABC is welk alternatief er was. ABC Containerline was eigenlijk failliet. Een gedwongen verkoop zou niets opleveren. De constructie van Rosenfeld was op dat ogenblik eigenlijk de minst slechte oplossing. Voor de NMKN gaf dat de meeste kans op de hoogste return. Men had dus eigenlijk geen andere keuze dan mee te stappen in het verhaal van Blonder.

Nadat het eerste probleem van de tewerkstellingsgarantie was opgelost, is er echt wel degelijk een fiscaal probleem geweest. Op het bedrag van 2 miljard frank dat was kwijtgescholden en dat een meerwaarde uitmaakte, diende nog het bedrag van 200 miljoen frank te worden betaald. Waarom zou de heer Gantman zich anders zo hebben afgesloofd in allerlei kabinetten als het een fictief probleem geweest zou zijn ? Het was de enige uitweg, zowel voor de NMKN als voor Rosenfeld.

In de commissie heeft men gevraagd waarom de NMKN en Gimvindus die 200 miljoen frank dan niet zelf hebben betaald ? Gimvindus had een andere oplossing, waarbij die tenlasteneming niet nodig was. Bovendien was het niet onmogelijk dat men hen nadien in de commissie zou beschuldigen van het ophouden van een schijnkredietwaardigheid van ABC. Zowel de NMKN als Gimvindus liepen dat risico.

Terecht wordt de vraag gesteld welke onze houding in de commissie geweest was, als er 200 miljoen frank cadeau zou zijn gedaan aan een reder die virtueel failliet was.

In dit dossier situeert zich ook het probleem van het verlies van de eersterangshypotheek op twee schepen van ABC. De NMKN beging een administratieve vergissing. Ze liet na een hypotheek opnieuw in te schrijven, waardoor ze haar eerste plaats verloor aan Den norske Bank. De NMKN heeft dat rechtgezet door een lening van 5 miljoen dollar uit eigen middelen uit te schrijven. Het blijft de vraag of Gimvindus door deze fout schade heeft geleden. Gimvindus heeft de NMKN gedagvaard. De rechtbank moet hierover nog beslissen. Door die nalatigheid liep het dossier tussen augustus 1994 en mei 1995 opnieuw vertraging op, aangezien de NMKN geen verkoop wenste, zolang die hypotheek niet hersteld was.

Het tweede dossier is dat van de Discovery, een vrij moderne kabelleger, gebouwd tussen 1989 en 1990 voor rekening van Friary Ocean Surveyor of FOS, voor Lubbe Bakker dus. Zestien maanden voor de oplevering werd een huurcontract afgesloten met British Telecom. Dat is vrij laat ; men stond bijna met de rug tegen de muur. Normaal worden zulke verhuurcontracten samen met de bestelling opge maakt. Het contract loopt over twintig jaar. Met uitzondering van de eerste drie jaar is het jaarlijks opzegbaar. Heel belangrijk is dat de huurgelden betaald moesten worden op een rekening van de NMKN die verpand was. Dat betekent dat de NMKN er beslag op kon leggen.

In mei 1995 droeg British Telecom via een novation agreement het huurcontract voor de resterende looptijd volledig over aan een externe firma, Subsea Off Shore. Dan kwamen de problemen. Vier maanden na de overdracht vroeg Lubbe Bakker om de huurgelden niet meer te storten op de rekening van de NMKN. Ze werden afgeleid naar de Generale Bank in Nederland. Lubbe Bakker moest dat doen. Hij had op zeker ogenblik een betalingsachterstand opgelopen, en kreeg geen werkingmiddelen meer van die rekening van de NMKN. Hij kon zijn onderneming niet meer draaiende houden, en zag zich verplicht, zo zei hij, om gelden af te leiden. Pas na een dreiging met de opzegging van de kredieten, was Lubbe Bakker in juni 1996 bereid om die zaak recht te zetten. In de overeenkomst wordt echter wel gestipuleerd dat hem een managementsvergoeding van 850.000 frank per maand betaald moest worden.

Laurys

In 1997 dook een nieuw probleem op. Subsea wilde het schip niet meer huren. Bovendien zat FOS opnieuw met betalingsproblemen. Er waren twee mogelijkheden voor een oplossing. De eerste kwam van DSND, die de Discovery onmiddellijk wilde kopen; de tweede van Stolt Comex, die het charter van Subsea wou overnemen, en het schip wou huren met een aankoopoptie. Er werd voor het tweede gekozen. Dat was blijkbaar de goede keuze. Op dit ogenblik verloopt alles vlot, en is de kans groot dat het volledige krediet van de Discovery terugbetaald zal worden.

Welke fouten wilde men in dit dossier aantonen? De eerste vraag is waarom er niet eerder werd ingegrepen, toen men vaststelde dat er huurgelden werden afgeleid naar andere rekeningen. Ten tweede had men die 850.000 frank management fee eigenlijk niet moeten toekennen. Ze is ook sterk overdreven. Ten derde is de vraag of men het schip niet had moeten toekennen aan DSND, in plaats van het te verhuren aan Stolt Comex. Dan had men zeker inkomsten gehad.

Het klopt dat de NMKN vanaf september 1995 op de hoogte was van die contractvernieuwing en dat men problemen kon krijgen met de huurinkomsten. Er waren op dat ogenblik al drie maanden niet betaald, zij het geen opeenvolgende maanden: december 1994, februari 1995, en augustus 1995. Vanaf januari 1996 werd de huur echter niet meer betaald. Het is inderdaad zo dat een goede kredietopvolging een sneller ingrijpen vereiste. De afleiding van die vier laatste maanden had kunnen worden vermeden. Ook voor deze nalatigheid echter, heeft Gimvindus de NMKN gedagvaard. Het is niet uitgesloten dat FOS deze achterstallen zou kunnen aanzuiveren, met intrest, na de verkoop van het schip.

Uit de hoorzitting blijkt dat ook al voor het toekennen van de managementvergoeding van 850.000 frank, werkingsgelden werden uitbetaald aan Lubbe Bakker, met geld van die rekening. Dat waren trouwens de enige inkomsten waarmee hij zijn onderneming kon laten werken. Dat belet niet dat het volledige krediet terugbetaald zal moeten worden. Het is geen korting op de afbetaling. Of die vergoeding van 850.000 frank hoog ligt of niet, is niet duidelijk geworden tijdens de hoorzitting. Wel is gebleken dat de honoraria van voorlopig bewindvoerders en curatoren ongeveer in dezelfde orde van grootte liggen, en zelfs hoger.

Waarom werd de Discovery niet onmiddellijk verkocht aan DSND om het geld onmiddellijk te krijgen? Er wordt geïnsinueerd dat de heer Van den Stockt op die manier garandeerde dat Lubbe Bakker zijn 850.000 frank kreeg. Het ging echter niet omdat het schip niet chartervrij was. Er was een huurcontract met Subsea en men kon het op dat ogenblik niet verkopen zonder aan dat huurcontract te raken.

Het derde belangrijk dossier is dit van de Navigator, het zusterschip van de Discovery, ook een kabellegger. Het krediet werd toegekend aan Friary Subsea Surveyor, een andere one ship company van Lubbe Bakker, in augustus 1990. Het was het laatste schip in de rij van de Boelwerf. Ik had het daarstraks over het perverse effect dat de kredieten dienden om de vorige boot af te betalen. Uiteraard zijn bij de Navigator de problemen naar boven gekomen, vermits er contractueel in was voorzien dat de kredietschijven op vaste data moesten worden betaald, op voorlegging van een factuur van de Boelwerf, mede ondertekend door de bouwheer, in dit geval FSS. Daarna werd het krediet verstrekt. Het was dus niet zo dat het krediet maar betaald werd naargelang het stadium waarin de bouw van het schip zich bevond.

Wanneer in oktober 1992 Boelwerf failliet ging, vonden de curatoren op de werf enkel stalen platen, sommigen zeggen een kiel, waarvan de waarde door sommigen geraamd werd op 250 miljoen frank en door anderen op 400 miljoen frank. Duidelijk was dat er op dat ogenblik 1,1 miljard frank krediet was betaald en men eigenlijk maar voor enkele honderden miljoenen frank aan materiaal had gevonden. In april 1993 werd een afwerkingscontract afgesloten. De nieuwe Boelwerf Vlaanderen zou de Navigator afwerken voor een meerkost van 540 miljoen frank. De bouwheer FSS had ondertussen reeds beslag laten leggen op het schip. Hij beschuldigde de werf ervan bepaalde materialen te hebben doen verdwijnen. Deze procedure, die handelde over het eigendomsrecht over het schip, is nog hangende voor het Hof van Beroep in Antwerpen, vandaar de grote onzekerheid daaromtrent.

Omdat de kosten voor het onderhoud van het schip, namelijk 4,5 miljoen frank per maand, te hoog opliepen, besloot men het schip te verkopen. Stolt Comex toonde zich bereid om het schip te kopen tegen 1,22 miljard frank op voorwaarde dat het schip eind 1996 zou worden opgeleverd. Bij dading zou 24 miljoen frank worden betaald aan FSS opdat deze afstand zou doen van het eigendomsrecht.

Laurys

Vragen die in dit dossier gesteld worden, luiden : waar komt het verschil vandaan tussen de uitbetaalde kredieten en de stand van de bouw van het schip ? Hoe komt het dat de kredieten werden uitbetaald op basis van fictieve facturen ? Waarom wordt 24 miljoen frank betaald aan Lubbe Bakker terwijl hij in het dossier FOS nog een schuld heeft van 50 miljoen frank. Bovendien blijkt dat de eigen inbreng door de bouwheer nooit is gebeurd.

Zoals reeds eerder gezegd, is de oorzaak van het verschil tussen de toegestane kredieten en hetgeen door de curatoren op de werf werd aangetroffen – het zogenaamde pervers effect – het feit dat wellicht een deel van de kredieten gebruikt werd om de kosten van de vorige schepen te betalen. Deze vaststellingen waren echter niet nieuw. Reeds tijdens de hoorzittingen zei curator Dauwe hierover : 'Dit financieringsmechanisme was op zich niet illegaal, het had gewoon tot doel te zorgen dat er continu een geldstroom op de werf aanwezig was.'

Bovendien werd vastgesteld dat er wellicht een aantal valse facturen werden opgemaakt. Gelden werden via valse facturen naar al dan niet fictieve onderaannemers geleid, die uiteindelijk dienden om de eigen inbreng van de bouwheer te financieren. Deze constructie werd weliswaar niet bewezen, maar door een aantal getuigen als mogelijke verklaring naar voren geschoven.

Juridisch klopt alles nochtans. Het krediet diende immers op vaste data verstrekt, enkel op voorlegging van facturen door de Boelwerf, mede ondertekend door de bouwheer. Deze vervalste facturen maken het voorwerp uit van een gerechtelijk onderzoek en behoren dus niet tot de bevoegdheidsfeer van deze commissie.

Dat men bij de dading 24 miljoen frank betaalde aan Lubbe Bakker kan op het eerste zicht flagrant lijken, maar blijkt bij nader inzien eens te meer de oplossing van het minste kwaad. Lubbe Bakker claimde immers het eigendomsrecht van het schip en op die manier blokkeerde hij de mogelijke verkoop ervan. De procedure zou nog duren tot in 1998 en de koper eiste het schip op voor eind 1996. Uitgaande van het standpunt dat de beste oplossing degene is waarbij men de meeste zekerheid had op de grootste return, is de dading met de betaling van 24 miljoen frank, de beste oplossing. De dading is trouwens goedgekeurd door de curatoren en gehomologeerd door de rechtbank van Koophandel.

Uiteindelijk kan er worden van uitgegaan dat men in de drie dossiers met ernstige problemen werd geconfronteerd, maar Gimvindus heeft nu nog 92 scheepskredietendossiers. Weliswaar waren deze de grootste. Men heeft telkens, rekening houdend met de omstandigheden, gekozen voor de meest pragmatische oplossing waarbij de maximale recuperatie van de kredieten voor ogen stond.

De vragen die hierboven gesteld werden, zijn niet de enige. Tijdens de duur van de onderzoekscommissie zijn er nog meer gesteld. Wel waren het deze vragen die bij sommigen een vermoeden van onzorgvuldig beheer deden rijzen. Volgens ons ten onrechte. Uit de hoorzittingen in 1998 was dit reeds gebleken en de onderzoekscommissie heeft geen nieuwe gegevens aan het licht gebracht.

Dat vonden allicht ook de believers vermits men dan maar nieuwe argumenten is gaan zoeken in de zogenaamde participaties in de Holl-Chemschepen. Deze drie schepen lagen onafgewerkt op de Boelwerf op het ogenblik van het faillissement. Om de Boelwerf Vlaanderen zo snel mogelijk opnieuw te kunnen opstarten heeft Gimvindus een participatie genomen in elk van de drie schepen. Er was daarbij in een terugkoopclausule voorzien aan nominale waarde, + 1,35 percent per jaar. Nu wordt aangebracht dat dit een verdoken scheepskrediet is, maar daarmee gaan wij niet akkoord.

Wij gaan evenmin akkoord met de conclusie dat het participatiebeleid niet steeds conform de Europese richtlijnen is gebeurd. Vooreerst dient het probleem in zijn juiste context te worden gesteld. De participaties bleven beperkt tot de drie Holl-Chemschepen van de Boelwerf waarvoor dringend een oplossing diende te worden gevonden. De regering was ervan overtuigd dat die participatie marktconform was. Daarvoor was trouwens een deskundig verslag opgemaakt. De terugtrekking van de aanmelding gebeurde in overleg met de administratie van Europa, die zelf geadviseerd had het dossier Boelwerf Vlaanderen los te koppelen van het participatiedossier. Wegens het faillissement van Boelwerf Vlaanderen is nadien de aanmelding zelf niet meer gebeurd. Bovendien was volgens bepaalde deskundigen de aanmelding niet eens verplicht.

Ook de heisa rond het al dan niet op de hoogte zijn van het fameuze rapport-Smets lijkt een strovuur. Ook Minister Van Mechelen heeft dit rapport aan Gimvindus gevraagd, maar het niet gekregen wegens van het confidentieel karakter. Nadien, in het kader van de opdracht van de onderzoekscommissie

Laurys

sie, heeft Fortis geen bezwaar meer gemaakt tegen het overhandigen van het rapport.

Tot daar in vogelvlucht de feiten zoals ze ons zijn overgekomen in de loop van de voorbije weken. De politiek heeft uiteindelijk haar verantwoordelijkheid genomen en een einde gesteld aan het pervers geworden systeem van de scheepskredieten, dit tegen veel politieke en andere druk in. Dat bij de afhandeling ervan soms in moeilijke omstandigheden keuzes dienden te worden gemaakt voor het minste kwaad, is maar normaal. Dat bepaalde keuzes niet vroeger werden gedaan, is misschien een terechte opmerking, maar volstaat niet om te spreken van onzorgvuldigheden of fouten. Behoudens de fouten die we hierboven hebben aangestipt en waarvoor trouwens een gerechtelijke procedure hangende is, lijken de drie actoren gehandeld te hebben als een goed huisvader. Dat achteraf gezien en met kennis van de gevolgen dit niet altijd de ideale keuze is geweest, doet hier geen afbreuk aan.

In die zin wil ik herhalen wat ik in de commissie ook reeds heb aangestipt. Eigenlijk zijn we masochisten. Met een vergrootglas zitten we te speuren naar fouten en onnauwkeurigheden bij de overheid, Gimvindus, de NMKN, de curatoren, de voorlopige bewindvoerders, enzovoort, terwijl zij die echt veel geld hebben verdiend aan dit systeem – en misschien zelfs nog binhen het wettelijke kader ook – hartelijk met ons zitten te lachen. En dit is niet goed voor de politiek, voor geen enkele politieke partij... behalve voor één. (*Applaus bij de CVP*)

De voorzitter : De heer De Reuse heeft het woord.

De heer Herman De Reuse : Mijnheer Laurys, ik heb uw laatste sneer zeer goed begrepen. U hebt echter wel gelijk als u daarmee wilt zeggen dat we hieruit profijt zullen halen bij de volgende verkiezingen.

Ik denk te mogen zeggen dat we op een bijzonder correcte manier hebben meegewerkt aan de commissiewerkzaamheden. Als er daaromtrent bepaalde bedenkingen zijn, dan zal dit wel zijn in hoofde van de CVP die verdomd hard op de rem heeft gestaan en die deze commissie waar mogelijk de kansen heeft ontnomen om verder te gaan. Ik heb het dan niet alleen over de opstelling van de opdracht, maar ook over de verdere commissiewerkzaamheden zelf.

Ik kan dergelijke in zijn besluit geformuleerde uitlatingen van dit commissielid dan ook niet dulden.

De voorzitter : De heer De Gucht heeft het woord.

De heer Karel De Gucht (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, ik zal niet ingaan op de woorden van de heer Laurys omdat wij sowieso op totaal verschillende planeten leven.

Ik begrijp dat de heer Laurys als volgzaam CVP-parlementslid de officiële lezing van de CVP-fractie naar voren brengt. Dit gebeurt trouwens in opvallende afwezigheid van zowel de heer Van den Brande als van de heer Van Rompuy. Ik heb zelfs enig begrip voor wat de heer Laurys doet. Hij deed dat bovendien met enig talent, maar het is onvruchtbaar en verspild talent.

De heer Eddy Schuermans : Mijnheer De Gucht, u had zich beter onthouden van inmenging bij de voorbereiding en de werkzaamheden van de onderzoekscommissie. U was al 'onderzoeksrechter' voor de commissie van start ging, en dat heeft invloed gehad op de commissie.

De heer Karel De Gucht : Ik stel enkel vast dat de heren Van den Brande en Van Rompuy afwezig zijn. Het gebeurde vroeger dikwijls dat de heer Van Rompuy kwam antwoorden toen ik de heer Van den Brande wilde interpellieren. De heer Van den Brande blijft elke rechtstreekse confrontatie uit de weg gaan. De enige keer dat hij die niet kon vermijden, was in de onderzoekscommissie. We werden er geconfronteerd met heel hautain en agressief gedrag.

De voorzitter : De heer Taylor heeft het woord.

De heer John Taylor : Mijnheer De Gucht, had u het dan beter gevonden voor het debat over de scheepskredieten dat de heren Van den Brande, Van Rompuy en De Batselier aanwezig waren ?

De heer Karel De Gucht : Het zou inderdaad beter zijn als ze zouden deelnemen aan dit debat. Het zijn immers leden van dit parlement.

De heer John Taylor : Het zijn ook getuigen in het onderzoek. Het is correct en getuigt van objectiviteit om hier weg te blijven. Welke rol zouden ze moeten spelen ? Vindt u echt dat ze moeten deelnemen aan het debat ? Laat ons toch een beetje correct blijven.

De heer Karel De Gucht : Het is de normale rol van een parlementslid om de politieke verantwoordelijkheid voor zijn daden op zich te nemen.

De heer John Taylor : De heren Van Rompuy, Van den Brande en De Batselier hebben hun verantwoordelijkheid opgenomen en hebben ons in de commissie op een heel correcte wijze te woord gestaan. Iedereen die objectief wil zijn, ziet in dat het voor die drie mensen het meest opportuun is om vandaag niet aanwezig te zijn. Het is immers de bedoeling om dit debat in alle sereniteit te laten verlopen. (*Applaus bij de CVP*)

De heer Karel De Gucht : Mijnheer Taylor, wij hebben daarover een verschillende mening, en we verschillen ongetwijfeld niet alleen daarover van mening.

De heer John Taylor : Dat is juist.

We zijn in de commissie bovendien gewoon geraakt aan heel weinig objectiviteit. We hebben immers ervaring opgedaan met de voorzitter. We hebben ook gemerkt hoe werd gereageerd toen wij vragen stelden aan een getuige van VLD-signatuur. De houding bij CVP-getuigen was helemaal anders. Ik heb ook gemerkt hoe u reageerde tegenover de voorzitter. Soms kreeg ik de indruk dat u niet aanwezig was in de hoedanigheid van onderzoeksrechter, maar in die van commissievoorzitter.

De heer Karel De Gucht : Mijnheer de voorzitter, ik zou u willen vragen om de klok stil te zetten als ik word onderbroken, anders krijg ik geen woord gezegd.

Ik wil in de eerste plaats de voorzitter van de onderzoekscommissie feliciteren met de manier waarop hij het voorzitterschap heeft waargenomen. (*Opmerkingen van de heer John Taylor*)

Ik heb daarvoor diverse redenen. Ten eerste is de onderzoekscommissie erin geslaagd om op nauwelijks vijf weken tijd een technisch zeer ingewikkeld dossier met een lange voorgeschiedenis, op een indringende manier te behandelen. Ten tweede, omdat alle stukken die gedurende die periode door eender welke partij werden gevraagd, in de kortst mogelijke tijd werden bezorgd. Degenen die de moeite hebben gedaan om alle stukken te lezen – wat geen eenvoudige aangelegenheid was –, kregen daardoor een zeer goed zicht op de macht in Vlaanderen. Dat inzicht is zeer verhelderend geweest. Ik heb het nu niet over de petite histoire, maar over de besluiten die eruit konden worden getrokken. Ten derde heeft de voorzitter in zijn

werkwijze laten blijken kennis te hebben van de rechtspraak. Ik wil hem daarvoor feliciteren, en ik neem aan dat ik dat namens het hele Vlaamse Parlement mag doen.

Ik wil ingaan op drie punten : de bestaansredenen van de onderzoekscommissie, de verantwoordelijkheden en de aanbevelingen of besluiten.

Waarom een onderzoekscommissie ? De heer Laurys heeft zich uitgesloofd om aan te tonen dat de onderzoekscommissie totaal nutteloos was. De commissie was echter een goede zaak om verscheidene redenen. In het dossier van de scheepskredieten en -bouw werden in de voorbije jaren een aantal onregelmatigheden vastgesteld. Ik herinner aan het dossier van de Europese subsidies aan de Boelwerf. Dan was er de episode-Van den Stockt. Er werden veel interpellaties gehouden. Er kwamen feiten naar boven over schepen die nog onafgewerkt op de Boelwerf lagen op het moment van het faillissement. We hadden de twee faillissementen van de Boelwerf. Er is nogal wat gaande geweest rond de Vlaamse scheepsbouw, zeg maar de doodstrijd daarvan. Daardoor werden veel vragen gesteld over het overheidsoptreden in deze aangelegenheid. Recent deed zich een versnelling voor in het gerechtelijk onderzoek. Binnenkort wordt in Dendermonde beslist over de verwijzing naar de correctionele rechtbank van de verdachten in het eerste van de rits processen die men mag verwachten.

Op een bepaald moment moet een parlement, die naam waardig, naar het geheel van de zaak durven kijken vanuit de politieke invalshoek. Vanuit die hoek werd in de afgelopen jaren op een rationele, logische, verdedigbare manier gewerkt. Elk nieuw feit heeft dezelfde vraag opgeworpen : wat zijn de politieke verantwoordelijkheden en wat zijn de structurele oorzaken van deze feiten ? Gaat het om toevalligheden ? Hebben bepaalde figuren daarvoor gezorgd of ligt het aan de structuur van de processen ? Zou men oplossingen kunnen vinden om dit, ook in andere dossiers, te verhelpen ? De opstelling van de VLD was positief, namelijk : hoe kunnen we hieruit lessen voor de toekomst trekken en hoe kunnen we dit aan het begin van dit nieuwe politieke tijdperk beter organiseren ?

Tweede punt is de beperkte opdracht van de onderzoekscommissie. De oorspronkelijke motie van de heer Bogaert, ondertekend door de meerderheidsfracties, sprak over de scheepskredieten en de zeescheepsbouw. Toen kwam de CVP erbij als ondertekenaar en verdween de zeescheepsbouw uit de tekst. Toeval ? Op zichzelf is dit niet zo erg,

De Gucht

want de besluiten die we kunnen trekken uit hetgeen we onderzocht hebben, namelijk de scheepskredieten, gelden evenzeer voor de zeescheepsbouw. Alleen zouden er nog wat meer protagonisten zijn en zouden sommige protagonisten, bijvoorbeeld Gimvindus, in meer dan één kwaliteit opduiken. Gimvindus zou niet alleen verschijnen als eigenaar en beheerder van de scheepskredieten, niet alleen als verstrekker van Europese subsidies, maar ook als aandeelhouder voor 50 percent van de betrokken werf.

De besluiten zouden evenwel dezelfde zijn. Uit de genomen besluiten blijkt overigens dat men hier rekening mee heeft gehouden. Men heeft de besluiten terecht opengetrokken naar de werven en de reders. Ik ben ervan overtuigd dat er over deze betrokkenen ook heel wat te zeggen valt.

Mijnheer Taylor, dit parlement heeft bewezen een ingewikkeld dossier aan te kunnen als de nodige politieke adrenaline aanwezig is. Die adrenaline is overigens een noodzakelijk bestanddeel van de politiek. Zonder die adrenaline zaten we hier niet. Politici worden door die adrenaline gedreven. U bent mijn buurman. Wij wonen dag in, dag uit naast elkaar. Er is geen enkel burencflict. In de politiek leidt onze gedrevenheid echter tot botsingen.

De adrenaline maakt deel uit van de politiek en laat ons democratisch systeem werken. Het Vlaams Parlement heeft bewezen dat het op een snelle, adequate en technisch correcte manier beslissingen kan nemen in een politiek debat. De politieke confrontatie maakt deel uit van de dessem van het democratisch systeem.

Dit dossier is tijdens de hoorzittingen en de vergaderingen van de onderzoekscommissie behandeld in een zeer specifieke sfeer. Alle betrokkenen hebben de politieke verantwoordelijkheid ontkend of naar elkaar doorgeschoven. Ze hebben geregeld zelfs de verantwoordelijkheid in se ontkend.

Iedereen is het er ondertussen nochtans over eens dat dit dossier heel wat feiten omvat. Niemand wil hiervoor echter de verantwoordelijkheid op zich nemen. Niemand heeft iets gedaan. Alle problemen zijn toevallig uit de feiten voortgevloeid. Als men het dossier zonder enige argwaan inkijkt, is dit het beeld dat men krijgt.

Volgens de CVP moest heel de zaak wel verkeerd lopen omwille van de sociale toestand, van het feit dat men dergelijke situaties toen anders bekeek en

dat er anders zoveel mensen op straat kwamen te staan. De positie van de CVP in dit dossier is er een van goedaardig machiavellisme.

Ik zou hieruit al een eerste belangrijk besluit willen trekken. Het is noodzakelijk voor het democratisch systeem om het primaat van de politiek te herstellen. Als er iets gebeurt, moet er ook iemand verantwoordelijk zijn. Men moet iemand kunnen aanspreken. Het gebrek aan verantwoordelijkheid heeft me in dit dossier nog het meest gestoord.

Als men de minister-president interpeleerde, antwoordde hij dat de minister van Economie functioneel bevoegd was. Dit was zagezegd de normale organisatie binnen de Vlaamse regering. Dit klopt echter niet. De verdeling der bevoegdheden is steeds een politieke keuze. Als men de minister van Economie interpeleerde, antwoordde hij dat Gimvindus geautonomiseerd was. Dit was volgens hem overigens de wens van het parlement geweest. Als men zich rechtstreeks tot Gimvindus richtte om bepaalde documenten te krijgen, antwoordden ze dat ze een naamloze vennootschap waren. Ze stonden er toen blijkbaar niet bij stil dat al de aandelen van die vennootschap in handen van de overheid waren. Als men de NMKN interpeleerde, antwoordden ze dat ze niets hadden misdaan. Volgens hen waren de mensen van Gimvindus immers van alles perfect op de hoogte.

Het meest stuitende in heel dit dossier vind ik de georganiseerde onverantwoordelijkheid. Als in de besluiten van de onderzoekscommissie staat dat het primaat van de politieke verantwoordelijkheid moet worden hersteld, dan gaat die aanbeveling precies over deze houding en niet over het herpolitiseren van het dossier, zoals de CVP beweert. In een democratisch systeem moet iemand de verantwoordelijkheid dragen. Men moet iemand kunnen aanspreken en eventueel zelfs sancties treffen. Dit gegeven is essentieel voor het functioneren van de democratie.

De voorzitter : De heer Laurys heeft het woord.

De heer Jan Laurys : Mijnheer De Gucht, ik wil hier even op ingaan. U hebt het over politieke onverantwoordelijkheid. Ik kan uw redenering slechts gedeeltelijk volgen. Mensen moeten hun verantwoordelijkheden inderdaad sneller opnemen.

Mijnheer De Gucht, er is in dit geval en in nog heel wat andere gevallen echter een politiek klimaat gecreëerd dat het opnemen van verantwoordelijkheden onmogelijk maakte. U bent in 1997 vanuit de oppositie beginnen aandringen op het houden van

Laurys

hoorzittingen en op de installatie van deze onderzoekscommissie. Het was uw doel om de coalitie ten val te brengen. Het ging u niet om het vaststellen van verantwoordelijkheden. Voor u moesten er enkel koppen rollen.

Deze onderzoekscommissie had eigenlijk dezelfde doelstelling. Indien een open debat in een sereen politiek klimaat niet mogelijk is, mag men echter niet verwachten dat iedereen met open visier tegenover elkaar staat.

Mijnheer De Gucht, u bent zelf verantwoordelijk voor het klimaat dat bepaalde zaken en discussies heeft beheerst.

De heer Karel De Gucht : U bent nieuw in de politiek. Ik ben intussen 20 jaar parlements lid. Vernieuwing werkt. Ik wil u toch een illusie ontnemen, namelijk dat welke regering dan ook de waarheid zal opdienen als niet steeds op dezelfde pedaal wordt gedrukt. Het idee van een open debat, waarbij alles in al zijn nuances op tafel komt, is nooit waar in de verhouding tussen het parlement en de regering. De uitgangspunten van een regering en die van het parlement zijn fundamenteel verschillend. De belangen en de opdracht zijn dit evenzeer.

De heer Jan Laurys : U zegt dat ik naïef ben. Maar waarom verlangt u dit dan ? U maakt zich druk over het feit dat die mentaliteit niet aanwezig is en dat men zijn verantwoordelijkheid niet opneemt. Dan stelt u toch de verkeerde vraag.

De heer Karel De Gucht : Ik bedoel dit niet slecht. Maar u moet niet geloven dat als u aan een minister een vraag stelt, hij u automatisch de waarheid verkondigt. Dat is niet zo. Hij zal dit slechts doen als hij niet anders kan. Dit is de realiteit. Daar moet een parlements lid zich van bewust zijn. Ministers zijn geen slechte mensen, maar hun functie verschilt van die van parlements lid. Het parlement moet ook vanuit de meerderheid blijven functioneren. Daarom blijf ik vragen stellen en vind ik dat men de waarheid moet zeggen, maar dit gebeurt zeker niet automatisch.

Het tweede punt dat ik wil aanhalen, is dat het voor dit parlement enkel nuttig is om uitspraken te doen over instanties die rechtstreeks of onrechtstreeks politiek verantwoordelijk zijn ten overstaan van ons. In dit geval zijn dit Gimvindus en de Vlaamse regering. Er is in dit dossier veel gezegd en geschreven over de NMKN en nog meer gezegd en geschreven over een bepaald iemand van de

NMKN. Ik vind niet dat het parlement hierover uitspraak moet doen. Het gerecht zal daar op een bepaald ogenblik zijn mening over vormen. Belangrijk is te weten welke instanties verantwoordelijk zijn ten overstaan van het parlement en of ze goed of slecht hebben gehandeld.

Wat Gimvindus betreft, komt men tot de volgende vaststellingen.

De voorzitter : Er werd een afspraak gemaakt betreffende de tijdsverdeling tussen de fracties. Ik stel vast dat de VLD met 4 mensen is ingeschreven. Er is voor de VLD 45 minuten voorzien. Indien u deze tijd volledig opneemt, stel ik voor dat de anderen wegvallen.

De heer Paul Wille : Naar aanleiding van de discussies rond het MAP is door de voorzitter destijds vastgesteld dat de spreektijd voor de CVP voorbij was en de heer Loones, of liever een vertegenwoordiger van de Boerenbond, heeft toen het woord genomen gedurende 25 minuten. Ik kan mij moeilijk voorstellen dat u aan de heer De Gucht en aan ons zou ontzeggen wat u aan anderen hebt toegestaan.

De voorzitter : Er is in het uitgebreid Bureau tussen de fractievoorzitters een afspraak gemaakt. Er is afgesproken dat een bepaalde tijd aan dit debat zou worden gewijd. Ik stel voor dat elke fractie zich daar aan houdt. De onderlinge verdeling van de tijd behoort tot uw verantwoordelijkheid. Het is niet de bedoeling in openbare zitting alles opnieuw op te rakelen. Er is een verslag en er zijn besluiten genomen door de diverse fracties, wat in feite de politieke betekenis is van dit debat en ik stel voor dat wij ons hieraan zouden houden.

De heer Karel De Gucht : Mijnheer de voorzitter, ik zal me daaraan houden. De tijd die ik hier te veel gebruik, zullen we inleveren.

Ik wil u ook vragen zelf de afspraken te respecteren. Tijdens Euro 2000 kreeg men na de reglementaire 90 minuten steeds wat extra tijd ten gevolge van de spelonderbrekingen. Ik vind dat we recht hebben op dezelfde behandeling, en dat we minstens vier of vijf minuten extra spreektijd moeten krijgen. (*Opmerking van de heer Eddy Schuermans*)

De voorzitter : Ik wil de afspraken soepel toepassen, maar men mag hier geen ellenlange toespraken houden.

De heer De Gucht heeft het woord.

De heer Karel De Gucht : Ik probeer te besluiten.

Over Gimvindus wil ik twee korte vaststellingen maken waarover in het verslag voldoende documentatie staat. Op verschillende ogenblikken is er onvoldoende toezicht geweest op de uitvoering van de beheersovereenkomst. Voor Gimvindus is en zal het bijzonder moeilijk zijn om te doen alsof haar neus bloedt en te stellen dat alle fouten door de NMKN zijn gemaakt. Ondertussen heeft Gimvindus de NMKN in gebreke gesteld. De procedure is opgestart. Er is zelfs een dagvaarding, maar ik vrees dat de Vlaamse Gemeenschap en Gimvindus uiteindelijk bot zullen vangen. De NMKN heeft nogal wat argumenten om te zeggen dat Gimvindus in de grote meerderheid van de gevallen wist wat er aan de hand was. Daarop zijn wel een paar uitzonderingen.

Over de Vlaamse regering wil ik twee vaststellingen maken. Er is het formele circuit, met een regeringscommissaris die jaarlijks een rapport opstelt en aanwezig is op de raad van bestuur van Gimvindus. Er zijn echter zeer veel elementen die erop wijzen dat er wel degelijk een informeel circuit heeft gefunctioneerd. In dat kader zijn er verschillende vergaderingen geweest op het kabinet van de heer Van den Brande, toenmalig minister van Economische Zaken en minister-president. Uit de laatste reeks van documenten die ons zijn overhandigd is dat eens te meer gebleken. Dat is een groot probleem. Er is een informeel circuit en er is een formeel circuit, maar het informele circuit werkte niet continu. Op bepaalde ogenblikken, als iemand alarm sloeg of het formele circuit stillegde, dan schoot het informele circuit in gang. Dan vond er een vergadering op het kabinet plaats. Het informele circuit was echter niet voortdurend in werking, zodat er geen controle van uitging. Het enige wat er op bepaalde ogenblikken van is uitgegaan, is het onderbreken van aan de gang zijnde controleprocessen.

Dat is een van de belangrijkste vaststellingen. Men moet op een doorzichtige wijze de politieke verantwoordelijkheid en de controle van de regering en de minister van Economische Zaken op de VOI's en op Gimvindus in het bijzonder organiseren. Anders gesteld : het informele circuit van weleer heeft geen bijkomende controle opgeleverd. Dat was misschien wel de bedoeling, maar dat is niet gebeurd. Ik wil dan herinneren aan de cruciale vergadering van 5 mei 1995 op het kabinet van de minister-president, die ertoe heeft geleid dat processen in uitvoering werden stilgelegd.

Een tweede vaststelling is een feit waar men moeilijk omheen kan : minstens op een bepaald ogenblik heeft de verantwoordelijke minister – de heer Van den Brande, toenmalig minister van Economische Zaken en minister-president – wat ik zou willen noemen een gekarakteriseerde fout gemaakt. Ik heb het dan over de brieven van 7 en 8 september 1993 aan de Europese Commissie waarin de melding van de participatie in de zogenaamde Holl-Chemschepen wordt ingetrokken. Waarom is dat een gekarakteriseerde fout ? Men trok ten eerste een melding terug in strijd met de reeds genomen participatie door Gimvindus. De minister-president zei dat hij dat niet wist. Ik heb daar mijn bedenkingen bij. Hij had het immers moeten weten. Bovendien verandert dit bijzonder weinig aan de feiten, want minister-president Van den Brande moet op een bepaald ogenblik toch hebben geweten dat die schepen werden gebouwd en zelfs dan is er geen nieuwe aanmelding gebeurd.

Die participaties moesten niet alleen worden aangemeld. Ze mochten pas gebeuren mits voorafgaandelijke goedkeuring van de Europese Commissie. Dat is trouwens heel duidelijk gebleken uit de hoorzitting met Europees Commissaris Van Miert over de zogenaamde subsidies aan de Boelwerf voor opleidingen.

Ik vind dat zware feiten. Ik kan aannemen dat het niet is gebeurd met bedrieglijke inzichten, maar het is toch een zeer verregaande interpretatie van Machiavelli, namelijk dat het doel de middelen heiligt. Ik vind dat het in een democratie met een regering die verantwoordelijkheid heeft tegenover een parlement en een bevolking, niet kan dat een bewindsmann, in casu een minister-president, wetens en wilens bedrieglijke feiten meldt aan de Europese Commissie.

Het gaat dus om een gekarakteriseerde fout. Het zijn bedrieglijke feiten. Daar is geen speld tussen te krijgen. Zoiets brengt de politiek in diskrediet.

Ten slotte zal ik nog even iets zeggen over de aanbevelingen.

De voorzitter : De heer Laurys heeft het woord.

De heer Jan Laurys : Het is niet mijn bedoeling om de hele tijd te onderbreken. U spreekt echter over bedrieglijke feiten, maar de discussie gaat daar niet over. De discussie in de onderzoekscommissie ging over hoe de brief zelf is gelibelleerd.

Het is de aanmelding van de participatie die is teruggetrokken. Er is nooit gezegd dat er geen parti-

Laurys

cipatie zou worden genomen. Daarover gaat de discussie. Er zijn deskundigen geraadpleegd die zeiden dat er in die omstandigheden voor een marktconforme participatie geen aanmeldingsplicht was. Daar kan men natuurlijk over discussiëren. Er zijn immers ook mensen die zeggen dat de aanmelding wel had moeten gebeuren.

Er was voortdurend overleg met de Europese Commissie en de administratie over de manier waarop die dossiers moesten worden behandeld. De aanmelding werd teruggetrokken in overleg met de administratie omdat anders het onderzoek door de commissie nog zes tot zeven maanden zou duren en Boelwerf Vlaanderen niet kon worden opgestart. Men heeft dus geen bedrieglijke aanmelding gedaan, men heeft gewoon de melding van de participatie teruggetrokken om Boelwerf Vlaanderen te kunnen opstarten. Dat is iets anders dan zeggen dat men de Europese Commissie heeft voorgelegd.

De heer Karel De Gucht : Mijnheer Laurys, men heeft tegen de Europese Commissie gelogen, net zoals bij het dossier van de subsidies. Commissaris Van Miert heeft dat met zoveel woorden gezegd in de commissie die de hoorzittingen organiseerde. Men heeft gelogen. Dat staat vast. Ik begrijp dat u daarover van mening verschilt.

Ik kom nu even terug op de aanbevelingen. Over de vereffeningen van Gimvindus is in de pers de jongste dagen al heel wat gezegd en geschreven. Men zegt dat het de bedoeling van de VLD is een soort van strafexpeditie te organiseren tegen Gimvindus en tegen de heer Malevé. Daar is niets van aan, al moet ik u zeggen dat de houding van de heer Malevé in de onderzoekscommissie daar soms naar deed verlangen. De agressiviteit die hij in de onderzoekscommissie heeft laten zien, was stuitend. Zijn gedrag was onaanvaardbaar, zowel voor de commissieleden, die dit als parlementsleden moeten kunnen tolereren, als voor de leden van het Rekenhof.

We organiseren geen strafexpeditie. Het ergste dat men aan Gimvindus kan verwijten, is dat ook na de onderzoekscommissie over de KS, de maatschappij daar geen besluiten uit heeft getrokken en zich niet zo heeft georganiseerd dat de zaken behoorlijk verliepen. Daarenboven loopt het verhaal van de nationale sectoren, en dus ook van Gimvindus, sowieso ten einde. In de praktijk stelt men vast dat men er alles heeft aan gedaan om dit niet te laten gebeuren. We gaan terug naar de oorspronkelijke

bedoelingen met Gimvindus, namelijk dat van een uitdovend scenario terzake. Ik ben er bovendien van overtuigd dat de vereffening perfect mogelijk is. Als er in bepaalde sectoren nog initiatieven moeten worden genomen, dan is het veel beter te vertrekken van een propere lei. Een andere vaststelling is dat het primaat van de politiek wordt hersteld.

Ik wil afsluiten met de rol van het Vlaams Parlement. Het meest positieve besluit van deze onderzoekscommissie is dat het parlement in de toekomst een rol kan spelen inzake het overheidsinitiatief in de brede zin van het woord, de VOI's. Ik verwijs naar de mededelingen van de interne audits van de Vlaamse regering aan het Vlaams Parlement en het uitgebreide verslag dat de commissaris-revisor jaarlijks moet opstellen en meedelen aan het parlement. We kunnen ook de taak van het Rekenhof herbekijken en ons het recht voorbehouden om een eigen expertise te ontwikkelen om bepaalde inhoudelijke vragen over de VOI's te behandelen. We kunnen met andere woorden de nodige kennis opdoen. Men verwacht niet van ons dat we die bagage voorafgaandelijk hebben.

Cruciaal is dat het Vlaams Parlement een inzage-recht heeft in de dossiers van de VOI's. Dat is een echte doorbraak. Dit is niet zo maar een resolutie van het Vlaams Parlement ; de Vlaamse regering stemt ermee in dat dit via een bepaald protocol gebeurt. We moeten daar qua interne werking de besluiten uit trekken. Dit houdt onder andere in dat we afspraken moeten maken over de vertrouwelijkheid van bepaalde documenten die men ons voorlegt. We moeten dit op een volwassen manier doen.

Het inzage-recht zal ervoor zorgen dat we veel minder zullen vinden dan in het verleden het geval was. Er zal minder worden gevonden omdat er minder zal gebeuren. Men weet immers dat bepaalde zaken vroeg of laat naar boven kunnen komen. Indien er in de VOI's veel gebeurt, is dat ook het geval voor Gimvindus. Eén van de meest plezierige vaststellingen die ik heb gemaakt, gaat over Gimvindus. Als men in dit parlement over die maatschappij interpelleerde, dan vroeg de minister van Gimvindus een antwoord. De heer Malevé antwoordde daarop dat hij daarvoor advocaten nodig had. Het bureau De Bandt, Van Hecke en Lagae werd dan ingeschakeld. Zij maakten eerst een ontwerp dat naar Gimvindus werd gestuurd. Daar hield men een stafvergadering om na te gaan op welke manier men de gegevens kon doorspelen aan de minister. Ze maakten opmerkingen en stuurden die naar De Bandt, Van Hecke en Lagae.

De Gucht

Het bureau schaaft die nog een beetje bij. Voormalig minister Van Rompuy legde de tekst dan voor aan het parlement.

Het blootleggen van het poppenspel dat zich achter een rookgordijn afspeelde, is één van de meer plezierige zaken. Het heeft de heer Van Rompuy niet veel geholpen bij zijn verdediging.

Mijnheer de voorzitter, de aanbevelingen van de commissie worden door geen enkele democratische partij in vraag gesteld. Zelfs de CVP heeft zich, ondanks haar bijzonder oncomfortabele positie, onthouden. Ze vindt dus dat die aanbevelingen een grond van waarheid hebben. Het parlement en de regering moeten echt werk van maken van de organisatie van het inzagerecht. Het Vlaams Parlement moet die onderhandelingen met de Vlaamse regering aangaan. Dat protocol moet worden uitgewerkt en wij moeten ons intern organiseren om dit op een volwassen manier uit te oefenen.

De voorzitter : De heer Taylor heeft het woord.

De heer John Taylor : De CVP heeft inderdaad niet tegengestemd om diverse redenen. Buiten het luik over Gimvindus bevat het verslag alleen maar aanbevelingen die onze fractie de voorbije jaren heeft gedaan over instellingen die overheidsopdrachten uitvoeren. Wij vinden de aanbevelingen zelfs positief. Dat geldt echter niet voor de discussie over hoe en wanneer Gimvindus moet verdwijnen.

Voor het overige staan we grotendeels achter het verslag omdat het deel uitmaakt van het kerntakendebat. Maar hoe ver gaat het primaat van de politiek ? Waar ligt de autonomie van de instellingen die overheidsopdrachten moeten uitvoeren ? We kunnen ook terugkeren naar het vroegere systeem waarbij de minister belde om te zeggen wat er diende te gebeuren. Wilt u dat ? De kernvraag is wat de overheid al dan niet moet doen ? Wat moeten ze laten ondernemen door andere instellingen en hoe moet hun relatie dan zijn ? Die uitklaring vind ik hier niet terug.

De voorzitter : De heer Karel De Gucht heeft het woord.

De heer Karel De Gucht : Ik heb nog liever een politicus tegenover mij die ik kan interpellieren dan een kabinetsmedewerker. Die heeft immers ook een duidelijke politieke kleur, maar ik kan hem niet interpellieren.

U zegt dat u achter de besluiten kunt staan en dat het parlement dat ook al in het verleden heeft gezegd. Waarom hebt u daarvan dan geen werk gemaakt in al die regeringen die door de CVP werden gecontroleerd ?

De heer John Taylor : Ik stel vast dat het vandaag ook erg moeilijk is om dat te doen. Enkele weken geleden heb ik de minister-president geïnterpeleerd over de functie van de huidige regeringscommissarissen. Hij heeft toen gezegd dat er vandaag regeringscommissarissen waren die over de hele periode van de nieuwe regering nog geen enkel contact hebben gehad met hun minister. Ik stel vast dat het vandaag niet beter gaat met het functioneren van de regeringscommissarissen in de VOI's.

De heer Karel De Gucht : Deze regeringscommissarissen werden allemaal aangeduid in de vorige regeerperiode.

De voorzitter : De heer Vermeiren heeft het woord.

De heer Francis Vermeiren : Ik wil iets inbrengen voor de correctheid van het verslag. Ik was toen ook aanwezig in de commissie.

De heer Taylor tekent het beeld wel in de gunstige zin. De minister-president stelde dat de regeringscommissarissen uit de vorige regeerperiode nalaten verslag uit te brengen en corporatief mee te werken. Dat is iets helemaal anders dan wat de heer Taylor zegt.

De heer John Taylor : Het zou goed zijn mochten we allemaal het verslag lezen. Het is op de eerste plaats de taak van een minister om zijn regeringscommissaris ter verantwoording te roepen. Als hij dat niet doet, blijft de minister in gebreke.

De heer Francis Vermeiren : U hebt allusie gemaakt op politisering bij het aanstellen van een nieuwe regeringscommissaris. Het is echter net omgekeerd. Door de politisering en door de aanstellingen van de vorige regeringen functioneren die regeringscommissarissen niet naar behoren. De minister-president heeft duidelijk gezegd dat dit moest veranderen.

De heer John Taylor : Het is duidelijk een gebrek als men 11 maanden wacht voor er contact is tussen de regeringscommissaris en de minister.

De heer Francis Vermeiren : U mag het zo niet stellen, want dat is volledig incorrect.

De voorzitter : Laten we niet te veel afdwalen. We moeten de spreektijden respecteren.

De heer De Reuse heeft het woord.

De heer Herman De Reuse (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, ik maak even een voorafgaande opmerking. Als men het heeft over de terugkeer van 'het primaat van de politiek' zal men ofwel naar het oerwoud ofwel naar Rome moeten gaan. Het woord 'primaat' wordt immers gebruikt om ofwel een mensaap ofwel de leider van de katholieke Kerk aan te duiden. We kunnen misschien wel terugkeren naar het primeren van de politiek. Dat lijkt me de taalkundig de enige mogelijkheid. Maar dit terzijde.

Ik wil in mijn uiteenzetting eerst stilstaan bij de opdracht die deze onderzoekscommissie heeft meegekregen. Ik hoor de heer De Gucht zeggen dat dit er allemaal niet toe doet, want dat we uiteindelijk zijn gekomen waar we moesten zijn en dat er uiteindelijk is gebleken wat er moest blijken. Maar dan hoor ik de heer Laurys in naam van de CVP zeggen dat er eigenlijk helemaal niets aan de hand was. Dan vind ik het jammer dat we de scheepsbouw niet hebben kunnen onderzoeken, en dat de werven in deze zaak buiten het bestek van dit onderzoek zijn gebleven. Dat gebeurde op uitdrukkelijke vraag van de CVP. Eerst was er een motie-tekst ingediend waarin uitdrukkelijk werd voorzien in het onderzoeken van de zeescheepsbouw en de scheepskredieten. Na heel wat heibel vanwege de heer Van Rompuy – en na de gebeurtenissen in de commissie te hebben meegemaakt, begrijp ik stilaan waarom hij die ophief maakte – heeft men dan die scheepsbouw uit de tekst laten wegvallen.

De voorzitter : De heer Schuermans heeft het woord.

De heer Eddy Schuermans : Ik stel met groeiende voldoening vast dat de CVP hier in het middelpunt van het debat staat. Dat bewijst dat we blijkbaar toch nog een belangrijke fractie zijn.

De heer Herman De Reuse : U stond ook in het middelpunt wat de verantwoordelijkheid betreft.

De heer Eddy Schuermans : Maar dit betekent ook dat het blijkbaar mogelijk is dat één fractie haar wil kan opleggen inzake wat al dan niet wordt onderzocht in een dergelijke commissie. Dat is een merkwaardige vaststelling. De meerderheid had een korte tijdspanne vooropgesteld, namelijk tot 30 juni, om dit dossier te onderzoeken. Wij vonden het zinvol dat men in dit geval een welomlijnd onder-

werp zou kiezen. De praktijk heeft bewezen dat we geen weelde aan tijd hebben gehad. Er kwamen nog verslagen van commissiebijeenkomsten aan nadat de debatten waren afgesloten en de conclusies getrokken. Het is dus verstandig geweest om zich, gezien de beperkte tijd, te beperken tot een goed afgebakend onderwerp. Als men dit toeschrijft aan één fractie, dan is dit een blijk van waardering. Ik dank u daarvoor.

De heer Herman De Reuse : Ik stel in elk geval vast dat de andere partijen door de knieën zijn gegaan na de heibel die de heer Van Rompuy hier heeft gemaakt. Dat neem ik de meerderheid kwalijk. Uit de middagvergadering van woensdag 10 mei blijkt dat de heer Vermeiren zich bijna heeft verontschuldigd. Hij verklaarde toen dat hij had getracht de heer Van Rompuy te bereiken en met hem te praten, en dat men dit kon navragen bij de mensen van de telefooncentrale. De heer Van Rompuy heeft dus eigenlijk niet zoveel kabaal moeten maken om die scheepsbouw uit de opdracht te krijgen. Natuurlijk was er in de onderzochte periode ook nog een socialist minister van Economie. Maar goed, men heeft dit mooi verwijderd en daardoor de mogelijkheden van deze onderzoekscommissie beperkt. De heer De Gucht heeft gelijk wat dit betreft : deze mogelijkheden zijn zeer duidelijk in de marge van dit onderzoek gebleken. Ik verwijs naar de uitspraken van onder meer de heer Van de Vel, de heer Anthonissen en curator De Roy. Ze zijn daar zeer duidelijk over geweest. Het is duidelijk dat daar bijzonder zware verantwoordelijkheden liggen, maar als we dat niet nader mogen bekijken, is het uiteraard onmogelijk om de politieke verantwoordelijkheden te bepalen. Op die manier hield onze opdracht dus eigenlijk al een inperking van onze mogelijkheden tot onderzoek in. We hebben immers alleen maar een deel-
aspect mogen onderzoeken.

Daar is het ook niet bij gebleven. Er was namelijk ook de samenstelling van het bureau. De traditioneel-democratische partijen hebben dat op de gewijze wijze gedaan. De op twee na grootste fractie in dit parlement werd uit dat bureau gehouden. Alle andere fracties waren netjes vertegenwoordigd. Dat bureau is overgegaan tot de opstelling van een werkschema. Dat kwam neer op de volgende punten : we zullen ABC Containerline onderzoeken, we zullen de Discovery onderzoeken, we zullen de Navigator onderzoeken en dan zullen we de relatie tussen de NMKN en Gimvindus onderzoeken.

In dat kader zaten we dus gewrongen. We mochten alleen binnen dat kader functioneren, zij het dat de

De Reuse

heer De Gucht op een bepaald moment met zijn verwijzing naar de Holl-Chemschepen geprobeerd heeft om uit dat kader te breken. Voor het overige zijn we altijd binnen dat schema moeten blijven.

Een aantal zaken hebben we dus niet kunnen onderzoeken. Onder toenmalig minister De Batselier werden nog kredieten toegekend door de Vlaamse regering. Die hebben we niet onderzocht. Ook de opvolging van kleinere scheepskredieten hebben we niet onderzocht, hoewel we daar toch ook belangrijke dingen over hebben horen zeggen. Ook een aantal andere scheepskredieten hebben we niet onderzocht, terwijl we toch weten dat er nog 70 à 80 miljard frank uitstond toen we die bevoegdheid op 1 januari 1989 kregen. In 1993 werd aan Gimvindus een soort portefeuille verkocht die op dat ogenblik nominaal 48,2 miljard frank waard was, maar men heeft die om redenen van invorderbaarheid herleid en aan Gimvindus verkocht voor een bedrag van 25,7 miljard frank. Al die zaken hebben we dus eigenlijk niet echt kunnen onderzoeken.

Wij – en wij niet alleen – hebben bij de aanvang een lijst ingediend met mensen die we wilden ondervragen. Daar is niet op ingegaan. Het bureau heeft geweigerd een aantal van die mensen op te roepen. Een eerste excuus was dat het hier niet over scheepskredieten ging en dat die mensen voornamelijk alleen maar over die scheepskredieten konden komen praten.

Een tweede excuus was de verwijzing naar een aantal aan de gang zijnde strafonderzoeken. Bepaalde mensen die bij een strafonderzoek betrokken zijn, hebben we echter wel gehoord. Anderen wenste men blijkbaar niet te horen omdat dat strafonderzoek van recentere datum zou zijn. Ik wil daarop het volgende zeggen. Zolang er geen verjaring is, blijft een strafonderzoek lopen. Het doet er dan niet toe hoe lang het al aan de gang is.

Hoe dan ook, het is en blijft een feit dat het bureau ook via die beslissingen de werkzaamheden in een bepaalde richting heeft gestuurd, waar wij als commissie niet onderuit konden. Men heeft onze vleugels afgeknipt. Men heeft onze handen afgesneden. We konden alleen bepaalde zaken onderzoeken. Van het overige moesten we afblijven, conform de bepalingen van de motie.

Men wou alleen de scheepskredieten in de meest enge zin van het woord behandelen. Als men immers iets over die Holl-Chemschepen wou zeggen,

was er onmiddellijk de kritiek dat dit niet tot onze opdracht behoorde omdat het geen scheepskredieten betrof. Juridisch-technisch heeft de CVP-fractie daarin natuurlijk wel gelijk. Economisch gezien zijn het uiteraard wel scheepskredieten. En ook juridisch-technisch zou men dat in zekere zin kunnen stellen, gezien het leonisch beding. We hebben trouwens een advies in die zin gekregen.

Iedereen is in dit dossier op de rem gaan staan. Er mocht niet te veel worden gezegd. Ik heb met interesse geluisterd naar de heer De Gucht. Tot mijn verwondering kwam hij vandaag heel wat scherper uit de hoek dan tijdens de zittingen van de commissie. Hij had in de loop van de commissiewerkzaamheden af en toe wel eens een opstoot van adrenaline, zoals hij het zelf noemde, maar vooral bij het formuleren van de besluiten leek hij eerder een lam dan een leeuw. Zijn scherpe taal vandaag is des te verwonderlijker. Als ik hem goed begrepen heb, wees hij op een politieke verantwoordelijkheid. Nochtans is dat niet in de besluiten van de commissie geformuleerd.

We moeten de opdracht van de commissie goed voor ogen houden. We moesten een onderzoek doen naar onzorgvuldigheden bij de toekenning en het beheer van, en het toezicht op de scheepskredieten. Dat hebben we in zekere mate kunnen doen. Het gebrek aan tijd verhindert me om er dieper op in te gaan, maar de leden van de commissie kunnen aanwijzen waar de fouten liggen, zowel bij de NMKN en Gimvindus als bij verantwoordelijke minister. Dat was de eerste opdracht. Het woord onzorgvuldigheden is bijzonder zwak om uit te drukken wat we gezien hebben.

Op de tweede plaats hadden we uitdrukkelijk de bevoegdheid om de eventuele politieke verantwoordelijkheden voor die onzorgvuldigheden en andere tekortkomingen aan te duiden. Daarover heb ik niets gelezen in dit sibillijns opgestelde verslag van de commissie. Er staat : ‘Het is essentieel dat de ministeriële verantwoordelijkheid opnieuw integraal wordt hersteld.’ Dat zou ook kunnen betekenen dat de ministeriële verantwoordelijkheid niet integraal aanwezig was. We zouden eruit kunnen besluiten dat de minister het niet gedaan heeft zoals het hoort, maar de CVP-fractie pleitte dat ze de dossiers als een goede huisvader heeft beheerd.

Wat moeten we met zo'n zwakke tekst doen ? Dit is alles wat in deze conclusie staat. Wij vonden dat dat niet kon. We begripen dan ook dat in deze commissie de advocaten de ene keer links zaten en de andere keer rechts. Naargelang van de getuige, bleef de ene of de andere fractie stom. Behalve wat

De Reuse

verbaal geweld af en toe, is iedereen bijzonder lief geweest voor elkaar.

Neem nu het dossier van ABC Containerline. Ik wil alleen iets kwijt over de zaak-Blonder. Van een minister mogen we veronderstellen dat hij een aantal bekwaamheden in zich verenigt. De minister beschikte over vier jaar. Laten we er nog van uitgaan dat hij nog een aantal maanden kon geloven dat zijn administratie werkte, en dat bepaalde mensen van Gimvindus en de NMKN wel wisten hoe het in elkaar zat. Hij heeft in elk geval drie jaar met zijn voeten laten spelen. Zo niet, dan was hij duidelijk niet te goeder trouw. Dat moeten we durven zeggen. Ofwel is er sprake van onbekwaamheid, ofwel is het nog erger. (*Opmerkingen van de heer Frans Wymeersch*)

Ik heb het woord corruptie niet zelf willen uitspreken, maar het is het één of het ander. Die Blonder is wat we in Roeselare een 'automarchant' noemen, die ook nog een speedbootje had en die ook nog een barak heeft opgetrokken in één of andere verre staat in Amerika. Dat hebben we op een video kunnen zien. Die Blonder legt een document voor van de Fleet Bank, die men bij het natrekken nergens kan vinden. Men vindt een papiertje waarvan later blijkt dat het ondertekend is door een bediende die niet meer in dienst is. Een en ander is gebeurd in een tijdperk waarin het zeer gemakkelijk is om een vals document te produceren! Minister Van Rompuy heeft hier nog met dat briefje gezwaaid alsof dat een echt document was dat aantoonde dat het om een goede cliënt van de Fleet Bank ging. Waarom zouden we hem wantrouwen? Het is een belegger, een man met geld. Hij zou het niet zelf doen, want hij was geen specialist in schepen en geen reder, maar hij zou met een sale-and-leasebackoperatie de schepen opnieuw ter beschikking stellen.

Over die man wint men geen inlichtingen in, hoewel dit toch zeer gemakkelijk is met de huidige mogelijkheden. Men laat dit ook nog gedurende 3 jaar en acht maanden passeren. Als we de reportage van de VRT mogen geloven, dan zou Blonder bestaan. We hebben hem in een flits gezien. Is hij het of is hij het niet? Bestaat Blonder eigenlijk wel? Heeft men dat nagetrokken bij de bevolkingsdienst in Amerika? Ik heb daar niets van gezien. Het zou best een fictief iemand kunnen zijn die door Rosenfeld in het leven is geroepen om zijn faillissement uit te stellen. Hij heeft zijn faillissement kunnen uitstellen, niet zoals vele brave handelaars die proberen hun levensadem nog wat

te rekken, maar hij is erin geslaagd dat bijna vier jaar lang te doen. Hij deed dit tot op het ogenblik dat hij de aangifte van het faillissement zelf heeft kunnen uitlokken, op de dag die hij zelf wilde, en daardoor de curatele voor een berg van problemen stelde, en zodat hij kon verhoppen dat die schepen voor geen geld in de handen van bevriende vennootschappen zouden vallen. Dit spel kan een minister niet ondergaan. Als hij dat toch doet, en er is geen kwade trouw mee gemoeid, is er toch minstens een zeer grote onbevoegdheid, en in beide gevallen een politieke verantwoordelijkheid.

Ik wil nog verwijzen naar enkele markante getuigenissen. Zo was er de getuigenis van de heer Anthonissen, een man die zowat zijn hele leven heeft doorgebracht bij de belastingen en een tijdje bij de BBI heeft gewerkt, precies in de periode van de faling van de Boelwerf. Hij gaf ons een zeer eerlijke en goed gedocumenteerde getuigenis. Nu is hij CVP'er, nadat hij gedurende twintig jaar Agalev'er is geweest. Hij is bij de CVP gekomen met bijzonder veel voorwaarden, nietwaar mijnheer Taylor. Ik heb de indruk dat hij de CVP ondertussen ook heeft verlaten, voortgaande op de manier waarop hij zich erover heeft uitgelaten.

De heer Anthonissen heeft op een zeer klare manier geduid waar het perverse van het systeem zit dat door de verschillende ministers is ingeroepen. Ze roepen dat ten dele als een verontschuldiging in, zeggende dat het systeem zelf zo pervers is en dat het grote probleem is dat die cirkel zo moeilijk te doorbreken is.

Ze zeiden ook dat ze dat hadden geërfd van de federale overheid die bovendien een vinger in de pap bleef houden. Dit is inderdaad juist, want zij bleven verantwoordelijk voor bepaalde betalingen en voor de waarborg en bovendien hadden de ministers van Financiën en Verkeer nog bepaalde bevoegdheden.

Met betrekking tot ABC Containerline verklaarde de heer Van den Brande – die het eigenlijk amper durfde te zeggen omdat hij bang was een straf te krijgen van de schoolmeester – dat die Franstalige ministers van Financiën en van Verkeer dit probleem toen voortdurend voor zich uitschoven zonder dat hij er iets aan kon – lees mocht of durfde – doen. Dat was de reden waarom het desastreuze faillissement zo lang op zich liet wachten.

Ook de heer Van de Vel van het technisch comité dat adviezen moest geven over het al dan niet toekennen van scheepskredieten, verklaarde niet over de nodige bevoegdheid te beschikken. Hij ver-

De Reuse

klaarde als scheepsbouwingenieur niet te kunnen oordelen over de kostprijs van een te bouwen schip. Daarvoor moesten volgens hem andere elementen geconsulteerd worden, bijvoorbeeld de bedrijfsboekhouding. En wie bleek naast de heer Van de Vel te zitten in het technisch comité? De reders en de eigenaars van de werven – als dit al niet één en dezelfde personen zijn. Zij hadden er alle belang bij de prijs zo hoog mogelijk op te drijven, hoewel het de taak was van de heer Van de Vel – die mij een bijzonder ernstig ambtenaar leek te zijn – en van zijn comité om die prijzen grondig te controleren.

Tot tweemaal toe heeft het comité de twee opeenvolgende bevoegde ministers gemeld geen goed werk te kunnen leveren, omdat het niet over controle- en nacalculatiemiddelen beschikte en omdat het moest werken met die reders en scheepsbouwers naast zich. Het comité heeft echter nooit een antwoord op hun brieven gekregen.

De heer De Batselier verklaarde in de commissie dat hij in 1989 – bij de overheveling van de bevoegdheid naar Vlaanderen – over slechts één ‘echte’ ambtenaar beschikte, naast zes acoliëten. Hij wist eigenlijk niet goed wat hij daarmee moest aanvangen. Die ene ‘echte’ heeft hij dan maar meegenomen naar zijn kabinet. De heer De Batselier heeft wel ooit eens geprobeerd via een ontwerp van decreet een andere richting op te gaan, maar dat ontwerp is uiteindelijk een stille dood gestorven. Het verfijnen van die schuchter ingeslagen weg had misschien kunnen leiden tot de redding van de scheepsbouw, maar men heeft er dus de voorkeur aan gegeven die weg niet verder te bewandelen. Uiteindelijk is er in die drie jaar onder de bevoegdheid van de heer De Batselier maar bitter weinig of niets gebeurd. *(Opmerking van de heer John Taylor)*

Het is de heer De Batselier die de laatste kredieten heeft toegekend, maar dat hebben we natuurlijk niet onderzocht.

In de korte periode die ons werd toegemeten, ontvingen we duizenden bladzijden lectuur. Ik heb niet alles kunnen lezen. We moesten als een soort rechtbank oordelen op een ogenblik dat het materieel onmogelijk was om het volledige dossier in te kijken. Dat is een spijtige zaak. Het blijft me nog altijd een raadsel waarom we slechts een dergelijke korte periode toegemeten kregen.

De heer De Gucht heeft er reeds op gealludeerd dat een pingpongspel werd gespeeld door de getuigen. Volgens de NMKN was Gimvindus verantwoordelijk, volgens Gimvindus was de NMKN verantwoordelijk. De ministers schuiven de verantwoordelijkheid door naar beide instellingen, maar het liefst naar de NMKN omdat die in feite niet meer bestaat. Iedereen speelt de bal door. Niemand kijkt in het eigen hart en geeft toe geen al te best werk te hebben geleverd.

De middelen waren nochtans voorhanden en er was een regeringscommissaris aangesteld. De heer Taylor heeft zich misschien een klein beetje versproken. In een repliek stelde hij dat het logisch is dat als een regeringscommissaris niet naar de minister gaat, de minister naar de regeringscommissaris gaat. Dat is inderdaad logisch. De ministers zijn echter nooit naar de regeringscommissaris gestapt. Nochtans zagen ze dat de zaak verrotte. Geen van de drie bevoegde ministers heeft enig nuttig initiatief genomen op het vlak van het beheer van de scheepskredieten. Geen van de drie heeft ooit echt ingegrepen, al beschikten ze over de nodige middelen, de controlemogelijkheden en een regeringscommissaris.

De voorzitter : De heer Taylor heeft het woord.

De heer John Taylor : De heer De Gucht heeft daarnet verklaard dat er zowel formele als informele contacten waren tussen de minister en de regeringscommissaris. Dat is trouwens niet meer dan normaal, ook voor de informele contacten. Een minister hoeft zich echter niet bezig te houden met het dagelijkse beheer van Gimvindus of van de scheepskredieten.

De context wordt nogal gauw vergeten in deze discussie over de scheepskredieten. In Vlaanderen kampten we met een heel hoge werkloosheidsgraad en de hele sector had af te rekenen met een crisis. Van alle kanten werd erop aangedrongen om al het mogelijke te doen om de mensen aan het werk te houden. Op een heel kritiek moment heb ik met andere parlementsleden uit mijn streek een bezoek gebracht aan Boel. Ik herinner me de uitspraken van een aantal van mijn collega's. Ze drongen aan op een heel grote staatsinterventie en vroegen zoveel mogelijk geld om Boel en de andere scheepswerven zo lang mogelijk draaiende te houden. Dat was heel begrijpelijk, al gingen hun woorden voor mij soms wat te ver.

Ik wil hiermee enkel zeggen dat het heel gemakkelijk is om vandaag, als alles achter de rug is, over deze zaak te praten. Alle politiek verantwoordelijk

Taylor

ken hadden in de jaren dat de kredieten werden verleend en nadien, maar één doel : ervoor zorgen dat er zo weinig mogelijk leed ontstond in Vlaanderen en dat zo veel mogelijk mensen hun boterham konden blijven verdienen. We moeten de zaak in dat licht bekijken.

De voorzitter : De heer Wille heeft het woord.

De heer Paul Wille : Mijnheer de voorzitter, de heer Taylor is een ervaren politicus. Ik leer vandaag van hem dat het beter is om een spreker een paar keer te onderbreken in plaats van vijf minuten op het speekgestoelte te vragen.

De voorzitter : Mijnheer Wille, dat is niet nieuw. Wie het woord vraagt, krijgt het woord. Het is natuurlijk niet de bedoeling om lang te onderbreken, maar u hebt gelijk dat de som van het aantal minuten dat bepaalde mensen onderbreken, groot kan zijn.

De heer Paul Wille : Ik heb het woord gevraagd omdat ik weet dat men het moet vragen.

De heer Herman De Reuse : Dat sociale aspect heeft natuurlijk meegespeeld, mijnheer Taylor, maar dat is geen verontschuldiging voor alles. Ik was er niet bij, ik heb erover gelezen. De heer Wymeersch zal het straks hebben over de teloorgang van de scheepsbouw. Ik heb het over het beheer.

U hebt het over een informeel circuit. Ik heb u dat niet met zoveel woorden horen zeggen tijdens de commissiewerkzaamheden, maar hoe is het dan mogelijk dat, nadat op bevel van minister van Economische Zaken Van den Brande, in augustus 1992 het krediet wordt opgezegd, de faling pas op 5 april 1996 plaatsgrijpt ? Natuurlijk was er een informeel circuit, daarvan getuigt de crisisvergadering op het kabinet-Van den Brande op 5 mei. Hoe kunt u dan in godsnaam zeggen dat de minister het goed heeft gedaan ?

Ook de zaak-Blonder is een vaudeville. Als dat Blonder-ballonnetje dreigt doorprikt te worden, komt dat probleem – dat volgens sommige specialisten geen probleem is – van die 200 miljoen frank belastingen boven om de zaak te rekken. Dat zijn enkele van de redenen waarom wij dit verslag niet kunnen goedkeuren. (*Applaus bij het VB*)

De voorzitter : De heer Tobback heeft het woord.

De heer Bruno Tobback (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, collega's, er is me tijdens de commissievergaderingen verweten dat ik de zaak niet ernstig genoeg nam. Als ik denk aan het emotionele vinkendebat van gisteren voel ik me gesterkt in mijn opinie. Die wordt trouwens gedeeld door enkele anderen.

Eén revolutionair punt leverde de commissie wel op. Het zal nog niet vaak voorgevallen zijn in een onderzoekscommissie dat voormalige ministers die worden gehoord, vanaf de eerste dag woorden als 'pervers' en 'onhoudbaar' in de mond nemen. Dat zijn geen lichte uitspraken. De scheepskredieten waren in oorsprong nuttig, maar het systeem heeft zijn tijd overleefd en is een eigen leven gaan leiden. Dat was mogelijk omdat dat voor velen goed uitkwam. Voor de overheid was het een middel om de resterende scheepsbouw in Vlaanderen te handhaven, voor werknemers en eigenaars was het een manier om aan de slag te blijven in die sector, en voor de reders, vaak ook de eigenaars van de werven, was het een manier om hun schepen aan gesubsidieerde tarieven en met een minimum aan risico te laten bouwen. Als een systeem voor zoveel verschillende betrokkenen goed uitkomt om slechte redenen, maar ook om een aantal goede redenen, wordt het op den duur heel gemakkelijk om een oogje dicht te knijpen voor de tekortkomingen.

Het systeem is slechts gedoemd om te verdwijnen als de tekortkomingen de voordelen voor een of meerdere betrokkenen stelselmatig beginnen te overtreffen en er amper nog een perspectief op verbetering zichtbaar is. Dit is met de scheepskredieten en met de scheepsbouw in Vlaanderen gebeurd.

Zelfs in de jaren tachtig waren er nog eminente professoren die de voortzetting van de subsidiëring van de scheepswerven verdedigden, zij het dat ze een ander instrument dan de scheepskredieten voorstonden. Ook het in 1989 bevoegd geworden Vlaams Gewest had hier oren naar, getuige de aangepaste voorstellen van de toenmalige minister van Economie.

Aan de hand van de kennis die we ondertussen hebben verworven, moeten we helaas vaststellen dat die goedbedoelde pogingen vanaf het begin gedoemd waren om te mislukken. Ze moesten immers voortbouwen op de aanwezige basis. Die basis was in de loop van de voorafgaande decennia verworden tot een instrument dat enkel nog diende om de overheid maximaal te melken en om daar zo weinig mogelijk voor in de plaats te stellen.

Tobback

Ik moet overigens toegeven dat dit met heel veel succes is gebeurd. Een aantal tot op heden succesvolle ondernemingen uit de maritieme sector hebben ruimschoots uit die korf kunnen putten en maken daar nog steeds mooie sier mee. Met enig cynisme zou men zelfs kunnen stellen dat de scheepskredieten tot op de dag van vandaag hun effect niet missen.

Het is helaas ook duidelijk dat de scheepswerven niet langer in het plaatje pasten. Ze waren uiteindelijk verworpen tot een noodzakelijke brievenbus die enkel nodig was voor het versturen van de subsidies van de overheid. Dit verklaart tevens de grote desinteresse en het totale gebrek aan visie en aan toekomstgerichte investeringen in die werven. Ofschoon ze kwalitatief hoogstaand werk leverde, was de enige overgebleven werf op het ogenblik dat de overheid wou bijsturen omwille van de verwording absoluut niet meer concurrentieel.

Het was onze opdracht om het beleid in de jaren negentig te evalueren. Elke evaluatie van dit beleid moet evenwel vertrekken van het beeld dat ik net heb geschetst. Het beleid is in de jaren negentig immers ook van dit beeld vertrokken. Dit beeld zet aan tot enige relativering.

Als men dit beeld samenvoegt met de hele crisis binnen en buiten de maritieme sector in die periode, dan moet men vaststellen dat de periode waarover onze commissie zich heeft gebogen niet meer heeft meegemaakt dan de stopzetting en de vereffening van heel dit systeem van scheepsbouw en scheepskredieten.

Dit is tevens de reden van mijn oorspronkelijk scepticisme bij deze commissie. Een aantal mensen hebben me verweten dat men met een dergelijke houding niet in een onderzoekscommissie moet gaan zitten. Ik ben het daar echter niet mee eens. Een onderzoekscommissie moet zich op ieder moment nuchter en met het nodige scepticisme afvragen of ze nog wel nuttig en relevant bezig is.

Het beeld van een parlementaire onderzoekscommissie als een groep van 15 losgeslagen Fox Mulders, bij voorbaat overtuigd van het eigen gelijk en enkel nog op zoek naar de bewijzen, jaagt me als democraat veel meer angst aan dan eender welke vorm van subsidiefraude. Mijns inziens biedt de geschiedenis, van het proces van Socrates tot de commissies van senator McCarthy in de Verenigde Staten, ons meer dan genoeg voorbeelden van de mogelijke gevolgen van een dergelijke houding.

Ik wil uit wat ik heb geleerd en uit het beeld dat ik net heb geschetst een eerste conclusie trekken. Het gaat hier zelfs om een positieve conclusie. Een aantal mensen hebben de moeilijke beslissing genomen om te stoppen met het verstrekken van scheepskredieten en om niet langer doelloos, zinloos, eenzijdig en zonder enige voorwaarde in de scheepsbouw te investeren. Ik ben die mensen dankbaar. Zonder hun beslissing zaten we nu nog steeds in dezelfde situatie. Hoe meer we te weten komen, hoe duidelijker het wordt dat die beslissing op dat ogenblik de juiste beslissing was.

Een tweede conclusie die ik wil trekken heeft te maken met de manier waarop we tegenwoordig in de politiek omgaan met wat wij verantwoordelijkheid noemen. Ik heb het gevoel dat het parlement zich jaar na jaar meer opsluit in zijn eigen kring. Hoe meer we willen dat er een einde wordt gesteld aan de participatie, hoe meer ik vaststel dat wij voor alles wat verkeerd loopt een verantwoordelijke willen aanduiden, liefst uit een andere partij. Er wordt nauwelijks verder gekeken dan de deur van dit parlement. Ik was verbaasd vast te stellen hoe sommigen in de commissie bijzonder huiverachtig waren om man en paard te noemen als het om andere dan politieke tekortkomingen ging. Ze zijn nochtans talrijk.

Niet enkel de staat heeft aan de heer Rosenfeld kredieten verstrekt, al was hij op dat moment reeds lang virtueel failliet en kon iedereen dit weten, ook een aantal banken uit binnen- en buitenland hebben dit gedaan. De Generale Bank deed dit onder meer. Tot mijn verbazing was men bijzonder huiverachtig om de naam van de bank in het verslag te laten vallen. Hij staat er dan ook niet in.

Den norske Bank staat er wel in vermeld en spant de kroon. Wat zou u als bankdirecteur doen, mocht een ondernemer u om een krediet vragen, wetende dat hij al lang failliet is? Dit was aan zijn jaarrekening onmiddellijk vast te stellen. Bovendien vertelt hij u dat dit geen kwaad kan omdat hij in België alle politici heeft omgekocht. Stuur u hem dan buiten of belt u de politie in de veronderstelling dat dit de maffia is? Bankdirecteuren in binnen- en buitenland geven hem op dat ogenblik een krediet van 16 miljoen US dollar of een half miljard frank. Ik ken mensen die in dit land geen lening van 100.000 frank krijgen, omdat ze ooit nalieten twee betaaltermijnen van 5.000 frank te betalen. Maar iemand die voor miljarden frank schulden heeft in alle uithoeken van de wereld en al jaren failliet is, geeft men krediet. Er zijn collega's, ook bij het Vlaams Blok, die dit zeer normaal vinden.

Tobback

Niet enkel bij de NMKN is men losjes omgesprongen met toezicht en verantwoordelijkheid. Ik herinner mij de beelden van een verantwoordelijke van de Fleet Bank, geen kleine instelling, die in TerZake zei dat de brief door een dame was geschreven die niet meer bij hen werkte en hij ze bovendien niet kende. Dit kon toch geen oplossing zijn.

Gebrek aan toezicht is er bij de overheid zeker geweest. Van de praktijk van anderen is er nochtans niet veel te leren. De informatiewaarde voor derden, tenminste in het dossier van de Navigator en van de Discovery, van revisorverslagen moet met een grote korrel zout worden genomen. Het kon zelfs dat de revisor, zonder anderen daarvan in te lichten, zijn brieven had genomen en geen verslagen had opgesteld. In het licht van het belang dat het werk van de revisor voor derden heeft, kan gezegd worden dat er in deze commissie vlot over verantwoordelijkheden werd heen gelopen, waarschijnlijk omdat ze politiek niet exploiteerbaar waren.

Politiek en bestuur moeten hun verantwoordelijkheid nemen voor de goede gang van zaken waar zij verantwoordelijk zijn, maar ik weiger te aanvaarden dat dit enkel de taak is van regeringen en parlementen. Verantwoord ondernemerschap is een term die niet dateert uit marxistische geschriften van voor de oorlog, maar is een woord dat we vandaag hanteren als alternatief voor een teveel aan te gedetailleerde wetgeving. Ik was verwonderd dat velen vonden dat banken zich alleen moesten buigen over de vraag of zij hun geld kregen en dat daarmee hun taak was opgelost. Dat is een concept van voor de oorlog. Het is met veel enthousiasme en met de gekende gevolgen toegepast in dit dossier. Het is een van de rode draden van dit verhaal.

De tweede rode draad is het onvoldoende toezicht van de overheid. De persoonlijke vetes en het namen noemen laat ik over aan diegenen die die praktijk met veel enthousiasme beoefenen. Ik stel vast dat de overheid in het dossier van de scheepskredieten veel oog had voor de totstandkoming van haar eigen concrete doelstelling, zonder veel oog te hebben voor sommige nefaste neveneffecten. Eerst de heropbouw van de vloot en daarna het behoud van de tewerkstelling in de koopvaardij- en de scheepsbouwsector waren de doelstellingen. De gekende nadelen nam men er bij. Of men zag ze niet omdat men niet al te goed wilde kijken. Deze vaststelling dateert al van voor 1989.

De vaststelling van de commissie is dan ook niet dat eerst het Vlaams Gewest en later Gimvindus een bepaald mechanisme in werking hebben gesteld dat tot mistoestanden heeft geleid. Het Vlaams Gewest en Gimvindus hebben het overgenomen en voortgezet, met inbegrip van de problemen die er al waren ingebakken. En het heeft lang – te lang – geduurd voordat men met alles komaf heeft gemaakt.

Ongetwijfeld hebben de economische omstandigheden, de gebrekkige en overhaaste manier waarop het dossier werd gedefederaliseerd en de overweging dat men – gezien de genomen beslissingen – inzake scheepskredieten meer met het verleden dan met de toekomst bezig was, ook een rol gespeeld. Maar uiteraard kan dit niet vergoelijken wat er is misgegaan. Ongetwijfeld is ook veel te verklaren vanuit het feit dat dit een dossier is waarin een oude en niet-efficiënte vorm van overheidsinterventie in het economische leven – het louter verstrekken van subsidies – voortleeft in een vernieuwd maar nog allesbehalve perfect systeem van economisch overheidsinitiatief waarvan Gimvindus een voorbeeld is.

De les uit deze commissie mag wat mij betreft dan ook niet zijn dat we terugkomen op het verbeterde systeem, om terug te gaan naar het oude. Dat zou het domste zijn wat we kunnen doen, want het oude systeem is precies de aanleiding geweest voor de scheefgroeiingen in de scheepsbouwsector. Als men in het economisch leven intervenueert, moet men dat op een moderne en soepele wijze doen. Men mag niet terugkeren naar het oude systeem. Het volstaat trouwens om de resultaten in sectoren zoals de ICT – waar het vernieuwde overheidsinstrumentarium volop zijn kwaliteiten heeft bewezen – te vergelijken met de subsidiëring van de scheepsbouw, om te weten wat de beste weg is. Als men jaren eerder was overgeschakeld van het simpelweg verlenen van subsidies naar een meer directe betrokkenheid, dan was er vandaag wellicht nog wel sprake van scheepsbouw in Vlaanderen.

Er is nood aan een min of meer verzelfstandigde dienst : een VOI, een NV of een andere formule. Maar de democratische controle op de aanwending van de geïnvesteerde middelen moet zo maximaal mogelijk zijn. Het volstaat niet dat men op het einde van het jaar positieve financiële resultaten voorlegt. Dat is overigens in dit dossier in de meeste gevallen gebeurd. Meer dan voor wie ook geldt voor de overheid het principe van de tripple bottom line, en de beoordeling ervan moet in dit huis gebeuren.

Tobback

De aanbevelingen van de commissie moeten ertoe strekken dat dit huis de middelen en de instrumenten in handen krijgt om dit jaar na jaar, keer op keer en dossier na dossier te doen. Maar het moet duidelijk zijn dat de controle in de eerste plaats een controle op het beleid van de bevoegde minister moet zijn. De VOI's en de reguliere administratie zijn in de eerste plaats instrumenten van beleidsuitvoering, onder de verantwoordelijkheid van de regering. De rechtstreekse controle van het parlement op de VOI's dient om de regering te beoordelen. Ze mag niet verworden tot een systeem waarin individuele parlementsleden, al dan niet gesteund door de ministers, zich mengen in individuele dossiers. Een goede regeling van het controle-recht is een vooruitgang op democratisch vlak en op het vlak van goed bestuur. Een regeling die leidt tot een nieuwe vorm van politisering en politiek dienstbetoon zou daarentegen een stap terug betekenen. Een aantal positieve verworvenheden zouden dan op de helling worden gezet. Ik ben daar zeker niet voor te vinden.

Een sluitend systeem van duidelijke afspraken via beheersovereenkomsten, gesteund door het parlement en controleerbaar door de bevoegde commissies, is in alle sectoren waar met de formule van VOI's wordt gewerkt een onbetwistbare must.

Als we uit de commissie hebben geleerd het goede te behouden en fouten te corrigeren, denk ik dat de commissie, al was ze niet nuttig, toch leerrijk was. Ik hoop dat we ook vanuit het parlement op de nodige goede wil kunnen rekenen.

Ik zal het goede voorbeeld geven en stoppen voor mijn tijd om is. Ik schenk die paar minuten die me nog resten met veel plezier aan de VLD-fractie, zodat zij ook iets kunnen zeggen. (*Applaus bij de SP, de VLD, AGALEV, VU&ID en de CVP*)

De voorzitter : De heer Bogaert heeft het woord.

De heer André-Emiel Bogaert (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, deze commissie zal geen witte ridders voortbrengen. Bovendien zullen er geen 300.000 mensen voor op straat komen. De commissie zal echter vooral in de toekomst belangrijker zal zijn dan wij nu denken. De heer Tobback zal mij later gelijk geven. De conclusies zullen een veel diepgaandere invloed hebben dan wij nu denken. Toen ik in het parlement kwam was er ooit een dossier van de scheepsbouw en de scheepskredieten. De wonden waren na jaren al een beetje geheeld.

In maart 2000 kwam er een Antwerpse sequel in de vorm van de heer Gantman. Dat verbaasde mij. Zou de persoon die samen met zijn partij en fractie de tanden in dit dossier had gezet de moed hebben dat te laten doortrekken ?

Vandaar dat ik op 22 maart 2000 een brief schreef naar de fractieleider van VU&ID. Amper een maand en drie weken later werd er in de plenaire vergadering van dit parlement beslist over te gaan tot de installatie van de onderzoekscommissie. Ik begrijp echter niet goed waarom dat niet vroeger kon. Men had dat immers tot driemaal toe reeds gevraagd in de periode van 1997-1999.

De commissie kon met een belangrijke erfenis beginnen uit de hoorzittingen van 1997 en 1998, namelijk de beroemde stukken '905/..'. Ik moet toegeven dat de vorige legislatuur een zeer belangrijk debat heeft gevoerd en een zeer belangrijke hoorzitting op poten heeft gezet. Zonder die erfenis hadden wij deze belangrijke klus nooit in een dergelijk kort tijdsbestek kunnen klaren.

Het was inderdaad een louter technische, wetenschappelijke, administratieve en juridische materie met brokers, met sale-and-leaseback, met alle mogelijke termen en problemen gespreid over meer dan 1000 pagina's. Het was ook een vrij dorre materie en dan moet men gaan zoeken naar de 'juice' erin. Ik moet toegeven dat wij die niet echt veel hebben gevonden. Dat was ook niet de bedoeling.

Belangrijk is wel dat de hoorzittingen van 1997 en 1998 gingen over scheepsbouw en scheepskredieten. De lijn van de hoorzittingen kon men spijtig genoeg niet doortrekken. Daar was geen politieke consensus over en het Bureau heeft anders beslist. Dit neemt niet weg dat de onderzoekscommissie slechts een halve opdracht kreeg bij de aanvang en dat een belangrijk deel van het onderzoek buiten de opdracht werd gehouden. Een belangrijke getuige, die dikwijls is teruggekomen, had het over een 'statement' als iemand iets zei en over 'facts' als hijzelf iets poneerde. Zijn bewijsvoering was alomvattend.

In een kwaliteitskrant stond dat een Vlaams volksvertegenwoordiger over de onderzoekscommissie had gezegd : 'Too little, too late, too fast'. Ik heb er geen enkel probleem mee om te zeggen dat ik dat was. Ik blijf ook bij mijn standpunt. Dit belet me niet bij het afronden de positieve kant van het eindresultaat naar voren te brengen.

Too little. De titulatuur van het in te stellen onderzoek spreekt boekdelen. Het onderdeel over het

Bogaert

overheidsgeld en scheepsbouw heeft men om politieke redenen buiten het onderzoek gehouden. Een zeer belangrijke getuige van de BBI heeft gezegd dat hij de indruk had dat men de kleine vissen opjaagt terwijl de grote vissen buiten schot blijven. Ondanks de discipline en de loyauteit van de commissie ten aanzien van de beslissing van het Bureau van het Vlaams Parlement vind ik dat een 'freedom of speech' inhoudt dat ik mijn spijt moet uiten dat we slechts een halve opdracht hebben gekregen.

Too late. Reeds vanaf 1996 werden in dit parlement dringende vragen gesteld, ook vanuit de vroegere VU-fractie. De heer Jean-Marie Bogaert, mijn naamgenoot, de heer De Gucht, en anderen hebben gevraagd een commissie op te richten. Men deed dat om een bladzijde te kunnen omdraaien. Mijnheer Tobback, dat is één van de redenen waarom ik heb gevraagd om een onderzoekscommissie in te stellen. Maand na maand werden immers de wonden opengereten. De politiek werd daarbij steeds in een slecht daglicht geplaatst. Ik wilde daaraan paal en perk stellen. Ofwel waren er zeer zware fouten gemaakt, en dan moeten er koppen rollen, ofwel is dat niet het geval. In het laatste geval moet het parlement de moed hebben om de zaak te relativieren.

Too fast. Bijna iedereen, collega's maar ook de pers, verklaarde ons voor gek. Men vroeg zich af hoe men een rapport kon klaarstomen tegen 30 juni. Dat was een bijna niet te klaren klus. Vanuit politieke hoek wilde men echter dat dit gebeurde. Waarom? Het zou kunnen dat de resultaten, als ze enigszins 'juicy' waren en ze bepaalde fracties of politici niet goed uitkwamen, zouden verwateren tijdens de lange recesperiode en dus niet aan de orde zouden komen tijdens de gemeenteraadsverkiezingen. Daarom dat men zich vanuit politieke hoek vooraf had ingedekt tegen mogelijke negatieve gevolgen van de resultaten van het onderzoek. Er gingen zelfs stemmen op om in mei te beslissen en de commissie te laten starten op 1 november. Ook dat was niet haalbaar.

De 15 commissieleden hebben die klus toch geklaard omdat we zeer belangrijke stukken hadden uit 1987 en 1998. Men had toen hoorzittingen georganiseerd. Ze gaven voor 50 percent de inhoud van wat door de huidige onderzoekscommissie is behandeld.

Bij de aanvang was er in de commissie weinig animo. Men vond het niet plezierig om met die

taak te beginnen. De politiek had gedacht dit hoofdstuk te kunnen afsluiten met het houden van hoorzittingen. We moeten toegeven dat de gewijzigde meerderheden ook hun sporen nalieten in de werking van de commissie. Het was hallucinant te zien dat de CVP en de SP, die voorheen gedurende lange tijd regeringsverantwoordelijkheid hadden gedragen, zich op een bepaald moment toch vonden. Nadien stonden de VLD, SP, Agalev en VU&ID versus de CVP en het Vlaams Blok. Het is begrijpelijk en menselijk dat vroegere verbonden gedeeltelijk overeind bleven en nieuwe verbonden met nieuwe verantwoordelijkheden eraan werden toegevoegd. Er waren breuklijnen tussen de meerderheid en de minderheid naargelang van de getuigen, het onderwerp en het onderzoek zelf. Ook dat moeten we vanuit de commissie toegeven.

In vele ogen is de commissie begonnen als een eenmanscommissie. Dat is begrijpelijk. Dat kwam voort uit de pers en door de werking van de heer De Gucht. Hij heeft zich in dit dossier ten zeerste verdiept en er de nodige zaken voor gedaan. Al snel bleek dat het niet houdbaar was. Al snel zaten we dan ook met 15 leden en hebben alle vinken kunnen zingen zoals ze gebekt zijn. Ondanks de vrij moeilijke omstandigheden waarin de werkzaamheden werden aangevat en moesten plaats vinden, kreeg de commissie toch steeds meer greep op het onderzoek en kon men duidelijke onderzoekslijnen onderscheiden.

De heer Tobback stelde reeds dat er 300 scheepsdossiers waren waarvan wij er vijf tot zes hebben uitvergroot om na te gaan waar de fouten zaten. Het exemplarische mag ons echter niet afleiden van het problematische van het dossier. Er zijn wel degelijk fouten gebeurd. Mensen maken fouten. Er zijn echter twee soorten fouten: vergeefbare fouten en fouten die een gevolg verdienen. De heer De Gucht heeft er een feit uitgehaald en toenmalig minister-president Van den Brande uitvergroot in die bewuste brieven van oktober. Politiek gezien heeft hij een zware fout begaan. Of nu zijn kabinet, zichzelf of de administratie daarin fout was, weet ik niet. Uitvergroot heeft hij wel een fout begaan. Als het een fout is van die omvang, moeten er consequenties aan worden verbonden. De vraag is echter welke consequenties dat zullen zijn.

Ik was op voorhand nieuwsgierig naar het resultaat voor de politiek. Ik ben een politicus en ik ben er fier op. Ik wordt echter voortdurend omringd door apolitiek. Namens onze fractie wil ik toch stellen dat de politiek er vrij goed uitkomt. Het is juist dat de ministers te afstandelijk, goedgelovig en arrogant waren. Mijns inziens hebben ze zich echter

Bogaert

nooit geldelijk of politiek verrijkt. Dat is een zeer belangrijke vaststelling omdat in de straat het beeld leeft van zakken vullende politici. Wij hebben dat niet kunnen vinden. (*Opmerking van de heer John Taylor*) Ik spreek over de politici die wij ter verantwoording hebben geroepen.

In de commissie werden bepaalde werkzaamheden en verantwoordelijkheden gesteld. De reders en de werven waren op een bepaald moment één grijze zone. Alle getuigen hebben gezegd dat de federale overheid een perverse erfenis heeft nagelaten. De commissie stelt terecht dat bevoegdheden nooit meer op dezelfde wijze mogen worden overgedragen. Bevoegdheden geven zonder middelen en mensen is inderdaad pervers.

Als laatste element heeft de commissie de interacties tussen de diverse hoofdactoren willen onderzoeken : de federale overheid, de Vlaamse overheid, de NMKN en Gimvindus. Ik zal niet ingaan op de technische aspecten van dit inderdaad vrij technische dossier. Sommige fracties hadden een vooropgezet doel. Sommige leden hadden een vooropgezet doel. Dat was hun recht. In de politiek is het immers geoorloofd uit te gaan van een axioma, op voorwaarde dat men via de commissie uiteindelijk bewijst dat men gelijk heeft. In sommige hoeken is men uitgegaan van bepaalde doelstellingen. Dat resulteerde in eindconclusies, die mensenwerk zijn.

De voorzitter : De heer Voorhamme heeft het woord.

De heer Robert Voorhamme : Wat u net zegt, vind ik niet helemaal te rechtvaardigen. Een parlementaire onderzoekscommissie heeft het statuut van een onderzoeksrechter. We zouden het allemaal betreuren mochten we in een rechtstaat leven waar de onderzoeksrechter uw axioma hanteert. Dan leven we niet meer in een rechtstaat.

De heer André-Emiel Bogaert : Dat is niet mijn axioma.

De heer Robert Voorhamme : U hebt het over het doel dat op voorhand bij sommige mensen leefde, en geeft een rechtvaardiging terzake. Het is essentieel voor een goede werking van het parlement dat dit parlement in sommige omstandigheden kan optreden als een onderzoekscommissie. Op dat ogenblik moet het parlement dan ook de criteria hanteren waarvan we verwachten dat het rechtsapparaat in dit land ze in dat geval zou hanteren. Dat

is essentieel voor de democratie. Ik treed hier volledig bij wat de heer Tobback daar net daarover heeft gezegd.

De heer André-Emiel Bogaert : Dat is inderdaad essentieel. Maar we kunnen het volgende niet ontkennen : een onderzoekscommissie is samengesteld uit politici die gezamenlijk optreden. Wanneer men merkt dat bepaalde fracties bij de werking van de commissie naar een bepaalde doelstelling streven, dan stellen we dat vast. Dat is niet slecht. Uit de eindconclusies zal immers blijken of men gelijk had of niet. Ik heb dit alleen vastgesteld. Ik ben niet uitgegaan van axioma's. Ik was noch een believer, noch een non-believer : neem dit van me aan. Ik heb als parlementslid in alle eerlijkheid een blad willen omslaan in dit dossier. Maar ik heb gezien wat ik heb gezien.

De commissie heeft geen persaandacht gezocht. Dit was een moeilijk dossier. Er was geen sprake van smeulige verhalen. We hebben niet geprobeerd het nieuws te halen. Het was normaal dat de heer De Gucht door zijn jaren werk in dit dossier meer in het zonnetje stond. Daar hadden we geen enkele moeite mee. We hebben de zaken sereen behandeld en zijn tot serene besluiten gekomen. Wat de aanbevelingen betreft, is het evident dat men ter zake heeft geprobeerd een meerderheidsstandpunt te formuleren. Dat liep niet altijd van een leien dakje, maar we hebben elkaar gevonden. In navolging van de heer Tobback wil ik ervoor pleiten dat men het kind niet weggooit met het badwater, dat men de slinger van Foucault in het midden houdt. Wij willen niet terugkeren naar het primeren van de politiek als dit wil zeggen dat het kabinet van de minister de VOI zal beheren. We willen al evenmin terug naar een systeem waarbij de minister alle verantwoordelijkheid van zich afschuift, met het argument dat dit verzelfstandigd is. Net als de heer Tobback ben ik bang om terug te keren naar een systeem dat we al jaren hebben afgezworen.

We moeten komen tot een transparant wettelijk kader voor alle VOI's wat de grote lijnen betreft. Eveneens moeten er een aantal lijnen worden uitgetekend per VOI : dit inzake transparantie, controleerbare doelstellingen, de beheersovereenkomst als zodanig en vooral de politieke verantwoordelijkheid. Die verantwoordelijkheid moet worden hersteld. De ministers moeten weer politiek verantwoordelijk zijn. Het parlement en de regering moeten het beleid bepalen, waarna de VOI dit uitvoert. Er was vooral een gebrek aan toezicht en controle, op alle niveaus. Dat bleek uit het verhaal van de NMKN, Gimvindus en de overheden. We hebben dat vastgesteld. We vonden dat erg en

Bogaert

hopen dat het nooit meer gebeurt. We gaan daarvoor geen ezelsoren opzetten of mensen in de hoek zetten. Ik heb dat trouwens ook niet gedaan. Daarom ook hebben we als commissie beslist om geen namen te noemen. Ik vind dat een terechte beslissing.

Mijnheer de voorzitter, collega's, ik rond af. Op een bepaald ogenblik had ik de indruk in een fotoalbum te bladeren met foto's vanaf 1948. Er komt vlug een wet na de oorlog. Men zet alle zeilen bij. De vloot moet hersteld worden. Dan komen we in de jaren vijftig, zestig, zeventig en tachtig. We zien dat dezelfde foto's blijven terugkeren. Er is iets dat niet klopt. De kledij klopt niet meer. De haartooi klopt niet meer. De auto's kloppen niet meer. Niets klopt nog van het fotoalbum omdat men de doelstellingen van 1948 pervers heeft doorgetrokken tot in de jaren negentig.

Men wist dat de laatste het licht zou uitdoen en de deur zou dichtdoen. Men wist dat wie dat deed, een put zou achterlaten. De vraag was : wie laat waar en wanneer de put achter ? Op een bepaald moment heeft men inderdaad de politieke moed gevonden om te zeggen : doe de deur dicht, doe het licht uit, we zien wel wat we vinden. We vonden inderdaad, zoals de heer De Gucht terecht zegt, kieren, putten, platen en zware verspilling van overheidsgeld.

Samen met mijn fractie heb ik enkele bijkomende conclusies. Er moet dringend een wetgevend initiatief komen – federaal of regionaal – over lobbywerk. In de Angelsaksische landen bestaat daarover een zeer duidelijke wetgeving. In Duitsland is men hiermee bezig. Ook in het Europees Parlement is men daarmee bezig. Lobbyisten zijn immers 'voyageurs' van projecten en/of ideeën. Die moeten nu opereren in een grijze zone. We vinden die terug in bezoeken aan kabinetten en aan topambtenaren. Dat moet gedaan zijn. We moeten kunnen komen tot een 'verwettelijking' van het lobbywerk. Het moet transparanter worden. Wie houdt zich met wat bezig ? Wie gaat op pad ter verdediging van welk dossier ? Wie vraagt welke openbare middelen voor dat privé- of semi-privé-dossier ?

Ik heb nog een tweede bijkomende conclusie. Het Transnuklear-arrest heeft ervoor gezorgd dat we hebben gekozen voor de enge interpretatie. Die heeft er nu voor gezorgd dat het ook in de toekomst bijna onmogelijk wordt om voor een parlementaire commissie getuigen op te roepen die op

enigerlei wijze het onderwerp uitmaken of dreigen uit te maken van een gerechtelijk dossier. We hebben het enkel aangedurfd om de heer Lubbe Bakker op te roepen. Nadien zei men dat we het beter niet hadden gedaan. We hebben het trouwens niet aangedurfd voor de heer Gantman. We hebben het evenmin aangedurfd voor de heer Rosenfeld. Een te enge interpretatie van het Transnuklear-arrest leidt dus tot een zekere inperking van de mogelijkheden van een parlementaire commissie.

Mijnheer de voorzitter, ik hoop dat we een bladzijde uit het verleden hebben omgedraaid. Sommigen zullen zeggen dat we maar een halve bladzijde hebben omgedraaid. Hoe dan ook, we hebben de moed gehad om ook de bedenkelijke rol van de werven in het eindverslag op te nemen. Het behoorde niet tot onze opdracht, maar toch hebben we het aangedurfd. We kennen de families die zich hebben verrijkt met deze dossiers, maar we gaan ze hier niet meer noemen. De bladzijde is omgedraaid en ooit zullen ze de rekening gepresenteerd krijgen.

Wat de VOI's betreft, zal het overheidsingrijpen drastisch worden gewijzigd op grond van de besluiten.

Ik besluit. Wat de politiek betreft, heb ik vier ministers gezien : één SP-minister, twee CVP-ministers en een VLD-minister. De twee CVP-ministers werden zwaar onder vuur genomen omdat ze inderdaad fouten hebben gemaakt. De VLD-minister kon moeilijk fouten maken. Hij heeft er trouwens ook voor gezorgd dat de commissie in een minimum van tijd het belangrijkste stuk, namelijk het rapport-Smets, kon krijgen : iets waar de andere ministers jaren voordien niet in geslaagd waren. Dit mag gezegd worden, tot welke partij de minister ook behoort. (*Applaus bij de VLD, de SP, AGALEV en VU&ID*)

De voorzitter : De heer Stassen heeft het woord.

De heer Jos Stassen (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, na het vinkendebat van gisteren beleven we vandaag de zwanenzang van de scheepskredieten. Het gebrek aan belangstelling vanwege de collega's valt te betreuren. Iedereen moet daar maar zijn conclusies uit trekken.

Ik wens in dit korte tijdsbestek een aantal elementen aan te raken. Ik zal toelichten wat voor mij de bedoeling van deze onderzoekscommissie was, bedenkingen en commentaar formuleren bij een aantal scheepskredietendossiers, bedenkingen geven in

Stassen

verband met de commissie, commentaar geven op een aantal aanbevelingen en op de politieke verantwoordelijkheid, en een aantal lessen trekken voor de toekomst.

Iedereen heeft intussen wel door dat de scheepskredieten en de scheepsbouw niet het fraaiste hoofdstuk vormen uit de naoorlogse geschiedenis. Intussen weten we ook dat aan elke economische sector waar veel overheidsgeld naartoe is gegaan, een verdacht reukje hangt. Er zijn voorbeelden genoeg. Voor mij bood de onderzoekscommissie vooral de kans om deze moeilijke bladzijde om te slaan.

Daarom is het jammer dat niet ook de scheepsbouw is onderzocht, anders hadden we ook die bladzijde kunnen omslaan. We hadden er echter niet de materiële mogelijkheden, noch de tijd voor. Ook de interferentie met strafzaken en onderzoeken was groter bij de scheepsbouw dan bij de scheepskredieten. Vermoedelijk zouden we met een grondig onderzoek van de scheepsbouw ook de indruk gewekt hebben dat de scheepsbouw in Vlaanderen nog te redden viel. Dat is natuurlijk niet het geval. Ik hoop dat de onderzoekscommissie na de discussie over het verslag, deze bladzijde definitief heeft omgeslagen, zodat we nu een ander economisch beleid kunnen voeren.

Ik wil een aantal bedenkingen en commentaren formuleren bij de dossiers van de scheepskredieten. Het beeld dat we van de scheepsbouwsector en de scheepskredieten hebben gekregen, is niet fraai. Het was zeer duidelijk dat deze sector, net zoals nog andere sectoren, alleen kon overleven met staatssteun. Met de wet van 1948 werd een steunregime ingesteld dat pas heel laat werd aangepast. De wet is bijna vijftig jaar van kracht gebleven, en was misschien wel geschikt voor de situatie eind de jaren veertig en begin de jaren vijftig, maar was niet meer aangepast aan de realiteit van de jaren tachtig en negentig.

We hebben ook duidelijk kunnen zien dat het om een heel kleine wereld ging. Scheepsbouwers, reders en financiers kenden elkaar zeer goed en gingen bij elkaar op schoot zitten. Er werden voortdurend zaken formeel of informeel, terecht of ten onrechte afgesproken. De overheidscontrole was er vrij zeldzaam. De overheid had een vrij ingewikkeld steunsysteem opgezet, met verscheidene administraties, een overheidsbank, politieke controles, en noem maar op.

Er werd niet toekomstgericht geïnvesteerd. Uit de geschiedenis van de scheepsbouwerven kunnen we duidelijk opmaken dat de bedrijfsleiders, de aandeelhouders en de raden van bestuur een zeer slecht beleid hebben gevoerd. Ze hebben nooit geïnvesteerd in de toekomst, en waren mee de oorzaak van het verdwijnen van de scheepsbouw. Ze haalden liever subsidies binnen dan te investeren in een toekomstgerichte opbouw van hun bedrijf. Het economisch beleid in deze sector bleef vaak beperkt tot een tewerkstellingsbeleid. In de jaren zeventig en het begin van de jaren tachtig was dat begrijpelijk, maar we zijn met die erfenis blijven zitten.

De conclusie is vrij duidelijk. Er ging veel overheidssteun naar deze sector. Dat was waarschijnlijk terecht, want anders had die sector in Vlaanderen geen veertig jaar kunnen blijven bestaan. De overheid was echter niet altijd alert, getuigen de ingewikkelde steunregimes en de slechte controles. Dat was vragen om moeilijkheden, en het trok dubieuze figuren aan. Iedereen die de scheepsbouw de jongste jaren heeft gevolgd, kan daar voorbeelden van geven. Het beeld dat we hebben gekregen via de dossiers van de scheepskredieten en de scheepsbouwsector zal bij veel mensen blijven hangen.

Ook in verband met de concrete dossiers zijn een aantal zaken, zonder in detail te gaan, vrij belangrijk. Het dossier ABC Containerline van Rosenfeld hebben we vrij goed onderzocht. De heer Rosenfeld is erin geslaagd om zijn rederij tot een klein imperium uit te bouwen. Of dit op een koosjere manier is gebeurd, is niet duidelijk. Die man heeft er alles voor gedaan om dat imperium zo lang mogelijk in stand te houden. Hij heeft de zwakheden van het ingewikkelde systeem van de steunregimes helemaal uitgebuit. Hij heeft het gebrek aan controle in zijn voordeel aangepakt. Hij heeft het gebrek aan andere kandidaten die wilden investeren in de scheepsbouw aangegrepen om zijn rijk verder te laten duren. Hij is erin geslaagd om de verschillende spelers op het veld tegen elkaar uit te spelen. Daar kan iedereen voorbeelden van geven. Hij heeft duidelijk geprofiteerd van de overgang van de nationale sector van de scheepsbouw naar de regionale sector in Vlaanderen die een reeks onduidelijkheden met zich mee heeft gebracht.

Of er verder nog fouten op strafrechtelijk vlak zijn gemaakt, is niet aan ons om uit te maken, want daarover zijn onderzoeken bezig.

Bij de twee andere belangrijke onderzochte dossiers, namelijk de Discovery en de Navigator, is ook een vrij duidelijk beeld naar buiten gekomen. Bij

Stassen

gebrek aan bestellingen op de Boelwerf rolde men daar de rode loper uit voor elke kandidaat-reder. Als men op die manier omgaat met mogelijke bouwheren, trekt men figuren aan met vrij dubieuze bedoelingen. Personen die de zwakheden van het systeem, zowel in de bouwfase als bij de kredietverlening, willen uitbuiten, zijn daar duidelijk in geslaagd. Ik denk aan het feit dat men de prijs-schattingen serieus heeft proberen aan te passen, dat er dubieuze acties zijn gebeurd met de eigen inbreng die er wettelijk gezien moest zijn maar waarvan er aanwijzingen zijn dat dit niet op een koosjere manier is gebeurd. Er is ook een carrousel met facturen opgezet, er zijn grote problemen geweest met de aflossing van kredieten en deze figuren zijn erin geslaagd, als kers op de taart, te chanteren bij zowel de verkoop van schepen, meer bepaald de Navigator, als bij het beheer ervan, meer bepaald de Discovery.

Dit is het beeld dat we van de beide dossiers hebben gekregen. Over verdere strafrechtelijke stappen moet het gerecht duidelijke uitspraken doen.

Ik wil nog enkele kleine bedenkingen maken over de onderzoekscommissie zelf. Ik heb het gevoel dat een aantal dossiers nogal gestuurde dossiers zijn, die selectief werden aangeboden door een aantal mensen. De vraag is of ABC, Discovery en Navigator de enige slechte dossiers zijn. We hebben dit niet onderzocht. Waarschijnlijk heeft dit te maken met enkele selectieve lekken die er zijn geweest en met sensationele informatie over deze drie dossiers.

Ik heb bovendien een vrij wrang gevoel gehad bij de oorlog tussen sommige getuigen, à charge en à décharge, de witte ridder tegen de zwarte ridder, de heer De Roy tegen de heer Van den Stockt. Er werd op een vrij opvallende manier met modder gegooid. Dat was niet altijd productief en heeft ons regelmatig afgeleid van de essentie, maar de commissie heeft daar bij haar conclusies op een goede manier rekening mee gehouden.

Ik stel me heel wat vragen bij de rol van curatoren bij faillissementen, bij de enorme erelonen die hen worden uitbetaald en bij de manier waarop een welbepaalde curator zijn opdracht heeft opgevat. Hij speelde liever onderzoeksrechtertje dan dat hij de belangen van de schuldeisers behartigde. Ik vraag me dan ook af of er niet een aantal initiatieven moeten worden genomen om dergelijke zaken te voorkomen.

Ik denk niet dat dit de rol van de curator heeft versterkt, wel integendeel.

Het belangrijkste deel van het verslag gaat over de aanbevelingen met betrekking tot de politieke verantwoordelijkheid bij de Vlaamse overheid.

We hebben het systeem van de steun aan de scheepsbouw nauwgezet onderzocht. Dit geldt zeker voor de periode vanaf 1 januari 1989, toen de Vlaamse overheid bevoegd werd voor deze materie. We hebben ook nauwgezet de positie van de verschillende actoren – het Vlaams Gewest, de GIMV, Gimvindus, de NMKN en de federale overheid – onderzocht. We hebben ook nauwgezet drie specifieke dossiers onderzocht, met name de dossiers ABC, Discovery en Navigator. We werden daarbij wel geconfronteerd met het feit dat we niet konden interfereren in een aantal strafrechtelijke onderzoeken.

Naar mijn aanvoelen hebben we bij politici, noch bij de Vlaamse overheid persoonlijke verantwoordelijkheden gevonden. Er zijn wel een aantal aanwijzingen, insinuaties en verdenkingen, maar geen harde feiten, tenzij dan de gegevens uit de discussie rond de Holl-Chemparticipatie. Maar zelfs voor het niet-aanmelden van die participatie bij Europa is misschien een valabele uitleg mogelijk. Het hangt er maar vanaf vanuit welke hoek men dit bekijkt. Dit is dan ook het enige harde feit waar een politieke verantwoordelijkheid aan gekoppeld zou kunnen worden. Het is evenwel niet omdat we geen harde feiten en geen persoonlijke politieke verantwoordelijkheden hebben gevonden, dat die er niet zijn. We hebben ze gewoonweg niet gevonden en dus kunnen we die conclusies er niet uit trekken.

Voor het leggen van verantwoordelijkheid blijft er voor mij, als commissielid, dan ook maar één argumentatie over en dat is de argumentatie van de innerlijke overtuiging. Alle feiten leiden naar één bepaalde richting zodat daar wel een verantwoordelijkheid moet liggen. De vraag is echter of al die feiten wel degelijk in één richting wijzen. Bij bepaalde dossiers is dit zeker het geval en ik denk daarbij met name aan het ABC-dossier. Na de opzegging van de kredieten aan Rosenfeld werd er maandelijks vergaderd, maar er gebeurde niets. Er werd geprobeerd een probleem op te lossen dat er eigenlijk niet was. Vier jaar lang werd daar een carrousel rond gedraaid. Zijn dit geen feiten die in een bepaalde richting wijzen?

Maar daarnaast zijn er elementen die in een andere richting wijzen. De Vlaamse overheid kreeg na

Stassen

de regionalisering van de nationale sectoren verantwoordelijkheid voor de scheepsbouw en heeft op zijn minst geprobeerd om na veertig jaar de regelgeving aan te passen. De vraag is of dit wel efficiënt en snel genoeg gebeurde.

De Vlaamse overheid heeft dus in ieder geval geprobeerd een krakkemikkig systeem te verbeteren. Ik verwijs in dit verband naar het voorontwerp van de heer De Batselier en naar de programmawet inzake de oprichting van Gimvindus. Gimvindus heeft op zijn minst een sluitend beheerscontract afgesloten met de NMKN. De vraag is echter of de Vlaamse overheid de wet uit eigen wil heeft aangepast, dan wel onder druk van Europa. We stellen in ieder geval vast dat een aantal feiten wijzen in een richting die zeker niet beschuldigend is. Daarbij kunnen we zeggen dat het argument van de innerlijke overtuiging niet kan worden gehanteerd omdat het niet eenduidig speelt.

Wat wel duidelijk is, is dat in de door ons onderzochte dossiers twee vertegenwoordigers van de overheid een belangrijke rol speelden. Ik heb het over de heer Van den Brande en de heer Malevé, de directeur-generaal van Gimvindus. We moesten ons afvragen of die mensen verantwoordelijkheid droegen in de onderzochte dossiers. Hebben ze een aantal fouten gemaakt of bleken hun beslissingen enkel post factum verkeerd te zijn? We hebben de vraag beantwoord door in de conclusies geen verantwoordelijken aan te wijzen. Ik zie geen harde argumenten die bewijzen dat opzettelijk fouten werden gemaakt. En als er al fouten werden gemaakt, dan kan de schuld niet eenduidig bij de Vlaamse overheid of bij Gimvindus worden gelegd. Ik verwijs naar het dossier van ABC Containerline.

Een van de belangrijkste aanbevelingen gaat over de VOI's. De problematiek is niet nieuw en wij hebben het warm water niet uitgevonden in onze conclusies. Het Rekenhof maakt al jaren opmerkingen over de VOI's in zijn Jaarboek. In ons Vlaams Parlement werkt eveneens al jaren een subcommissie voor Financiën die resoluties voorstelt. Een aantal ervan werden reeds goedgekeurd. In resoluties wordt duidelijk gewezen op de wijze waarop het parlement dient om te gaan met de VOI's.

Bovendien heeft de Vlaamse regering in het verleden een aantal onderzoekopdrachten gegeven waarin die wijze van omgang wordt onderzocht. In het boek 'Contractmanagement en management van contracten', dat dateert van het einde van het

vorige jaar of van het begin van dit jaar, staan een aantal duidelijke aanbevelingen over de wijze waarop de Vlaamse overheid moet omgaan met haar eigen overheidsinstellingen. Ik herhaal dat wij het warm water niet hebben uitgevonden. De vijfde suggestie luidt 'Veralgemeen het instrument van de beheersovereenkomst'. In het genoemde boek staat ook aan welke minimale vereisten een beheersovereenkomst zou moeten voldoen. Ik geef u een aantal van die vereisten: 'een opsomming van de prestaties die van de verzelfstandigde entiteiten wordt verwacht, de vermelding van de partijen tussen wie de beheersovereenkomst wordt gesloten, de duur, de dotatie, de geschillenbeslechting, de evaluatie, de sancties, beloning, de bepaalde opschortende voorwaarden, de memoranda van toelichting.' De overheid moet conclusies trekken uit deze voorstellen over hoe moet worden omgegaan met een beheerscontract.

Een andere van de 12 suggesties luidt: 'Ontwerp een kaderdecreet over de verzelfstandiging'. De passage over de regeringscommissarissen wil ik u niet onthouden. Ik citeer uit pagina 178: 'Vraag is of dit systeem van commissarissen voldoende functioneert. Tijdens het onderzoek werd duidelijk dat bij minstens één VOI met beheersovereenkomst een van de commissarissen nooit op de raad van bestuur verschijnt. Uit de studie kwam wel naar voren dat de praktijk heel uiteenlopend is. De commissaris heeft een waakfunctie en is slechts verplicht te rapporteren als er iets gebeurt. Het toezicht op de instelling veronderstelt inzicht in het betrokken beleidsveld. Bij sommige VOI's volgen de regeringscommissarissen de werkzaamheden tamelijk strikt op en maken ze een eigen evaluatie van de werking van de dienst. Er zijn VOI's waar de commissaris een belangrijk aanspreekpunt vormt en waar hun werking als heel positief wordt ervaren.' Daarna geven ze een reeks voorbeelden van de manier waarop kan worden gewerkt.

Mijnheer de voorzitter, onze aanbevelingen zijn dus heel belangrijk, maar zijn niet nieuw. We geven een politieke vertaling van de aanbevelingen van het Rekenhof, van de subcommissie voor Financiën en van onderzoeken die in opdracht van de overheid werden uitgevoerd. Ik hoop dat de Vlaamse regering de juiste lessen zal trekken uit dat laatste onderzoek dat ze zelf heeft betaald.

Een tweede belangrijke aanbeveling heeft te maken met Gimvindus. Deze investeringsmaatschappij werd opgericht om de ex-nationale sectoren te beheren en valoriseren. Ze had al bij de oprichting een uitdovend karakter, maar zoals elke organisatie probeerde ze zichzelf in stand te hou-

Stassen

den. Dat is niet eigen aan Gimvindus, maar aan elke instelling.

Gimvindus heeft wel wat gepresteerd. Een aantal schepen werden snel uitgewonnen. Wellicht waren dat de gemakkelijkste kredieten. De moeilijkste dossiers werden vooruitgeschoven, maar hoe zou u zelf zijn? Ze is erin geslaagd een textiel- en een staalfonds op te bouwen. Dankzij Gimvindus hebben die twee sectoren het vrij goed gedaan. Ik denk aan een aantal winstgevende participaties en vrij interessante investeringen in groeisectoren op het kruispunt tussen textiel en staal. Ik denk aan nieuwe technologieën en materialen. Gimvindus is een soort van tweede GIMV geworden voor de textiel- en staalsector.

Bij de jongste bespreking van het jaarverslag in de commissie voor Economie vroegen enkele mensen aan Gimvindus of het wel haar taak was om zulke investeringen te doen. De maatschappij werd opgericht met andere doelstellingen. Bestaat er geen andere instelling, namelijk de GIMV, om te investeren in toekomstgerichte sectoren? Tegenwoordig vallen ook textiel en staal onder die noemer.

Voor mij is het verband tussen het dossier van de scheepskredieten en de vereffening van Gimvindus niet rechtstreeks en niet rechtlijnig. Voor mij is de manier waarop de scheepskredieten werden afgehandeld door Gimvindus, niet significant voor het werk in de andere sectoren. Ik heb dat voldoende aangeduid met mijn verwijzingen naar textiel en staal. Ik ben er niet toe geneigd verwijten te maken over het beheer. Als er zowel in het KS- als het Boeldossier zaken zijn gebeurd die tot strafrechtelijke veroordelingen leiden, zal ik mijn mening herzien, maar zo lang iemand niet is veroordeeld, is hij onschuldig. Dat geldt ook voor de leiding van Gimvindus.

Ik heb de lessen voor de toekomst proberen samen te vatten in vier zinnen. Bereid de federalisering beter voor. Overheidsinterventie in economische sectoren moet zeer specifiek zijn. Definieer duidelijker bevoegdheden en vermijd doorschuifsystemen van verantwoordelijkheid. Doe zeker niet de drie dingen samen. Ik geef een woordje uitleg.

Als er iets duidelijk is in de scheepskredieten, dan is het dat de bal voortdurend werd doorgepeeld: de federale overheid, de Vlaamse overheid, Gimvindus en de NMKN. Niemand nam de verantwoordelijkheid. De NMKN schoof de verantwoordelijkheid door naar andere partners. Gimvindus

zei dat het dagelijks beheer voor de NMKN was, dat ze van de Vlaamse overheid afhing. Een aantal politieke verantwoordelijken verwezen ofwel naar Gimvindus ofwel naar de NMKN. Het deed me denken aan een kinderspelletje: het doorgeven van de zwartepiet. Baken dus duidelijker de bevoegdheden af of niemand is verantwoordelijk.

Massale overheidssteun aan specifieke sectoren was in het verleden zelden effectief, en heeft heel vaak geleid tot malversaties. Daaruit de conclusie trekken dat de overheid geen enkele vorm van steun meer moet verlenen, is voor mij te vergaand. De overheid kan nog wel degelijk specifieke afgebakende economische steun verlenen. Men moet daartoe de geëigende instrumenten ontwikkelen. Ik verwijs naar steun voor omschakeling naar duurzaam ondernemen en economische innovatie, en naar steun voor startende bedrijfjes. Het is wel duidelijk dat de handelwijze van het verleden niet voor herhaling vatbaar is.

Een derde belangrijke les voor de toekomst betreft de voorbereiding van de verdere federalisering. Iedereen beseft ondertussen dat scheepsbouw en scheepskredieten een moeilijk dossier vormden. Als men zo een moeilijk dossier op een slecht voorbereide wijze van het ene bevoegdheidsniveau naar het andere overbrengt, vraagt men om moeilijkheden. Als men karrenvrachten dossiers van het ene naar het andere niveau brengt, waar men ze dan maanden- of jarenlang ongeopend laat liggen, dan vraagt men om moeilijkheden. Als men bij de overdracht van bevoegdheden geen gekwalificeerd personeel meegeeft of opleidt, dan vraagt men om moeilijkheden.

Als men via de Costa of via een ander kanaal nog bevoegdheden aan het Vlaams Gewest wil overdragen – ik denk aan buitenlandse handel of landbouw – dan hoop ik dat uit deze onderzoekscommissie de les wordt getrokken dat dit degelijk moet worden voorbereid. Men kan een dergelijke overdracht desnoods beter een aantal maanden uitstellen om de bevoegdheid op Vlaams niveau verder uit te werken. Indien men hier geen rekening mee houdt, loopt men het risico om binnen afzienbare tijd een onderzoekscommissie te moeten installeren over een bevoegdheid die we nu nog moeten krijgen.

Ik meen dat we nu een moeilijke bladzijde omslaan. Ik hoop dat we nu in een aantal economische dossiers in Vlaanderen vooruit kunnen kijken. (*Applaus*)

De voorzitter : De heer Schuermans heeft het woord.

De heer Eddy Schuermans (*Op de tribune*) : Bij de start van het debat heeft de heer Laurys, voorzien van de grote dossierkennis die hij als nieuwkomer in het parlement in dit dossier heeft opgebouwd, aangegeven welke feiten tijdens de vijftien bijeenkomsten van de onderzoekscommissie aan het licht zijn gekomen. Dit impliceert dat hij ook heeft aangegeven wat niet werd ontdekt. De verwachtingen inzake vaststellingen en concrete feiten waren immers van in het begin te hoog gespannen.

Men heeft reeds kunnen horen welke feiten naar voren zijn gekomen. Ik hoef hier bijgevolg niet verder op in te gaan. Ik zal me hier beperken tot de aanbevelingen die de meerderheid van de commissie heeft geformuleerd. Ik zal deze aanbevelingen tegen het licht houden van de tekst die door onze fractie in alle openheid was neergelegd.

Ik wil er trouwens even de aandacht op vestigen dat de CVP vóór het begin van het gesprek over de conclusies en de aanbevelingen, als enige fractie een volledig document ter beschikking van de commissie heeft gesteld. We hebben dit gedaan in de hoop om op basis van deze tekst tot een zo breed mogelijke consensus te komen. Het was tevens onze bedoeling om constructief bij te dragen tot een aantal aanbevelingen die de maatschappij en de economische overheidsinterventies kunnen verbeteren. We hebben vastgesteld dat een hele reeks van aanbevelingen die in het meerderheidsstandpunt zijn opgenomen, zich op dezelfde lijn bevindt als onze eigen aanbevelingen. We hebben die dan ook zonder moeite onderschreven.

Een aantal andere vaststellingen en conclusies getuigen echter van een onverantwoorde politieke deal tussen meerderheidspartijen. Deze deal is in minder dan een uur tijd door de strot van de commissie gejaagd. We betreuren dat ten zeerste. We dachten dat het de bedoeling was om na de tientallen vergaderingen en de 35 ondervragingen van getuigen, de nodige tijd vrij te maken om conclusies en aanbevelingen te formuleren. We hebben vastgesteld dat dit alles in minder dan één uur is gebeurd. De CVP heeft zich zelfs op de procedure moeten beroepen om hierover een uur te kunnen spreken. Aanvankelijk was men blijkbaar niet eens van plan om hier een uur voor vrij te maken.

De aanbevelingen van de meerderheid inzake de beheersovereenkomsten tussen de politiek verantwoordelijken en de Vlaamse overheidsinstellingen, de VOI's, en ook de bepalingen inzake toezicht en

controle, zijn gelijklopend met wat onze fractie als conclusies had ingediend.

We delen ook het inzicht van de meerderheid dat er geen individuele politieke verantwoordelijkheden kunnen worden gesteld. Ook vandaag heb ik geapprecieerd dat in de uiteenzettingen van de heren Tobback, De Reuse, Bogaert, Stassen en de commissievoorzitter, de heer Lachaert, bij de bespreking van de resultaten in die zin is gesproken. Het stelsel van de scheepskredieten dat om evidente redenen kort na de Tweede Wereldoorlog is opgestart, had naast vele verdiensten immers ook zijn negatieve kanten. De prijs die men letterlijk en figuurlijk heeft betaald om werkgelegenheid in deze sector te behouden, is erg hoog geweest. De enige voor de hand liggende conclusie die men kon trekken was het politieke systeem stopzetten, wat ook is gebeurd. Daarvoor was geen onderzoekscommissie nodig.

De politiek – de opeenvolgende regeringen en parlementen – hebben dit vanuit de sociaal-economische context die reeds ten overvloede is geschetst, collectief zo gewild. Mijnheer De Gucht, vandaag de eerste minister voor Economie die geen scheepskredieten meer heeft toegekend, de heer Van den Brande, omwille van een al dan niet vermeend communicatief probleem met de Europese Commissie inzake Gimvindus-participaties in drie schepen in de media hekelen, is laag bij de grond. U bent de enige die deze toon heeft aangeslagen. Het siert u niet. U hebt de meeste van de commissievergaderingen meegemaakt, maar er was geen sprake van individuele politieke verantwoordelijkheden. Het was na 1989 dat men dit systeem eerst heeft verstrengd en daarna afgebouwd en stilgezet. Dit was de verdienste van de ministers die in die periode actief zijn geweest en de heer Van den Brande was een van hen.

Indien u erop stond individuele verantwoordelijkheden – in de politiek of daarbuiten – aan te duiden, had u dit tijdens de commissiebespreking en in de aanbevelingen moeten doen. U hebt dit niet gedaan, in de wetenschap dat u daarmee binnen de meerderheid alleen zou staan. Ik kan me voorstellen dat niet enkel in onze fractie uw solotoer op gemengde gevoelens wordt onthaald. Uw houding staat in scherp contrast met de sereniteit waarmee de commissie de positie van een topman van uw partij, de heer Gantman, heeft benaderd. Niemand heeft gebruik gemaakt van de situatie dat er slechts één politicus in deze zaak in de cel vloog, met name de heer Gantman. Zo werd u bijvoorbeeld een pijnlijke confrontatie in de commissie tussen de heer Gantman en reder Rosenfeld bespaard.

Schuermans

Het gerecht kan hier, niet gestoord door de onderzoekscommissie, haar werk voortzetten.

De heer Karel De Gucht : Mijnheer Schuermans, ik wil daarover geen polemieken voeren, maar ik kan deze opmerkingen niet aanvaarden. De kern van de zaak is deze : kan het dat een minister, al dan niet in uitvoering van een regeringsbeslissing, iets op papier zet waarvan hij weet dat het niet juist is, en dat verstuurt naar de Europese Commissie ? Het doet er niet toe of dat is gebeurd ten gevolge van een verkeerde economische of sociale inschatting.

Dit is de kern van de zaak. Ik vind dat dit niet kan. Dat is in tegenspraak met de ministeriële deontologie. In de besluiten van de commissie zult u die opvatting in omfloerste bewoordingen ook terugvinden. Als u vindt dat wat de heer Van den Brande heeft gedaan door de beugel kan, dan hebben wij een verschillende opvatting over de deontologie van ministers.

De heer Eddy Schuermans : Ik heb hier gezegd dat er discussie kan zijn over dit communicatieprobleem. Dat neemt niet weg dat u goed weet dat de communicatie tussen de staat, de deelstaten en het Europese niveau vaak ter discussie staat. Ik wil hier niet de grond van de zaak bespreken. Er is een communicatieprobleem geweest, en iedereen heeft daar zijn mening over. Ook u hebt uw mening, en u hebt ruimschoots de tijd gehad om uw visie te ontwikkelen.

Hier wil ik benadrukken dat u niet de moed hebt gehad om uw kritiek op verschillende personen te uiten tijdens de afrondende besprekingen over de conclusies, en dat die kritiek niet is terug te vinden in dit stuk dat de basis is van onze discussie. U hebt uw moment gekozen, en u deed het waar we het niet hebben verwacht. De uiteenzettingen van de andere commissieleden van de afgelopen uren illustreren dat u met uw stelling alleen staat. Ik ben er niet zeker van dat de volgende sprekers – met inbegrip van die van uw fractie – in dezelfde bewoordingen zullen spreken. We hadden de mogelijkheid om langer dan nu is gebeurd te spreken over de conclusies en de aanbevelingen. U hebt dat onmogelijk gemaakt, zoals u ook al van bij het begin bepaalde krijtlijnen had uitgetekend. Ik kom daar straks nog op terug.

De politieke meerderheid wil een nieuwe beleids-optie introduceren, namelijk het herstel van de primauteit van de politiek in de VOI's. Los van de in-

houdelijke beoordeling van dit voorstel – en het zal een veroordeling zijn -, rijst ook hier een procedureel probleem. Waarom gaat de meerderheid niet in op ons aanbod om een breed parlementair debat te organiseren over de toekomst van de VOI's, op basis van een grondige evaluatie van de voorbije werking ? We hebben dit aanbod met veel argumenten ondersteund tijdens de bespreking van de aanbevelingen in commissie.

Het negeren van deze uitgestoken hand kan maar ingegeven zijn door een reden, namelijk het vermijden van een debat over een zeer betwistbare stelling. Het is inderdaad een betwistbare optie om de politiek terug te laten inbreken in de Vlaamse overheidsinstellingen. We zijn het met deze operatie absoluut niet eens. Het was de uitdrukkelijke wens van het Vlaams Parlement dat de politici een stap terug zouden zetten in het beheer van de Vlaamse investeringsmaatschappijen. Dat blijkt bijvoorbeeld duidelijk uit de besluiten van de onderzoekscommissie over de Kempense Steenkoolmijnen. Politici en leden van ministeriële kabinetten zouden geen concrete beleidsbeslissingen meer nemen. Dit zou op basis van beheersovereenkomsten aan professionelen worden overgelaten.

Voor de scheepskredietendossiers betekende dit een versterking van de parlementaire wil om ze aan een autonome instelling, namelijk Gimvindus, toe te vertrouwen. Die wil werd decretaal vertaald in 1992. De aanduiding van een voltijdse regeringscommissaris bij de investeringsmaatschappijen vanaf 1995 geeft aan dat toezicht en controle wel degelijk als belangrijk werden beschouwd. Deze regeringscommissaris maar ook het Rekenhof, het jaarverslag, de jaarrekening, het jaarlijks activiteitenverslag en de driejaarlijkse beheersovereenkomsten zijn vandaag de instrumenten van controle. Zoals eerder is gezegd moet worden nagegaan hoe dit instrumentarium kan worden verbeterd. Wij onderschrijven die aanbeveling dus. Men kan zeker niet zeggen dat er in het verleden geen instrumenten waren om de controle uit te oefenen. Men kan wel zeggen dat er verbetering in moet komen.

Heel wat waarnemers hadden bij de start van de werkzaamheden van de onderzoekscommissie voorspeld dat Gimvindus zou worden geliquideerd. Deze waarnemers hebben gelijk gekregen. Het schrijnende in deze zaak is dat de liquidatie op geen enkele vaststelling is gebaseerd. Gimvindus kan enkel een aantal momenten van niet-optimaal beheer worden aangewreven. Perfectie is niet van deze wereld. Daaruit besluiten dat Gimvindus moet worden opgedoekt is misplaatst. Iedereen

Schuermans

weet dat de rol van deze investeringsmaatschappij uitdovend is. Dit is decretaal bepaald.

De Vlaamse regering kan perfect later in dit kalenderjaar in de nieuw af te sluiten beheersovereenkomst de modaliteiten daarvan vastleggen, daar had men geen onderzoekscommissie voor nodig. Als conclusie van een onderzoekscommissie de vereffening van Gimvindus poneren in een sfeer van verdachtmakingen is misplaatst. Het woord gesjoemel is nooit ver weg. In de media en in de publieke opinie wordt de onderzoekscommissie in die termen omschreven. In die sfeer een conclusie trekken die reeds vastlag, is misplaatst. Het op deze wijze liquideren van Gimvindus kan enkel maar begrepen worden als een element in de eerder geschetste politieke deal binnen de meerderheid.

Het is een geluk dat het Vlaams Parlement niet vaak naar het instrument van de onderzoekscommissie grijpt. Het is een delicate opdracht de taak van onderzoeksrechter te vervullen, en de vraag moet worden gesteld of de positie van het parlementslid zich daartoe leent. Het parlementslid staat voor het algemeen belang en daarin past een onderzoekscommissie, maar de partijpolitiek is nooit ver weg.

De voorgeschiedenis van deze onderzoekscommissie was een bijkomende handicap. Veel waarnemers hebben de oprichting, de werkzaamheden en de aanbevelingen van deze commissie als evoluties op een strijdtoneel ervaren. Elke bijeenkomst was een boksmatch tussen politici en zelfs tussen getuigen onderling, waarbij men slagen boven en helaas ook vaak onder de gordel telde. De grote inzet van heel wat commissieleden en personeel van het parlement, waardoor het vooropgestelde onderzoeksveld in de vooraf bepaalde tijd flink werd doorploegd, verdiende beter. De commissie was echter beperkt in de tijd. De meerderheid had immers 30 juni 2000 als deadline vooropgesteld. Ik heb daar trouwens ook begrip voor. Ik denk dat wat kon worden onderzocht, ook is onderzocht. Het vergaderritme lag zeer hoog en er waren zeer veel documenten mee gemoeid. Ook na het formuleren van de aanbevelingen kwamen er nog documenten toe.

We herhalen onze oproep van vorige week om over het statuut, de taak van en de controle op de Vlaamse investeringsmaatschappijen en VOI's in het algemeen, een breed parlementair debat te organiseren. Ook de heer Tobback onderschrijft onze oproep. Een dergelijk debat zou ook zonder deze onderzoekscommissie zinvol zijn, want het wint op

het economisch vlak nog aan belang nu de meerderheid de GIMV om financiële redenen heeft opgeofferd. Dat is een nieuw element dat moet worden bekeken, en we hadden er graag meer tijd en ruimte voor gekregen. (*Applaus bij de CVP*)

De voorzitter : De heer Laverge heeft het woord.

De heer Jacques Laverge (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik zal me houden aan de mij toegemeten tijd en me beperken tot een aantal beschouwingen.

Een eerste – pijnlijke – vaststelling is dat de gemeenschap in een periode van 50 jaar tussen 100 en 150 miljard frank in één sector heeft gestoken. Voor het grootste deel ging het dan nog om een Vlaamse aangelegenheid. We zien nu echter dat we geen vloot en geen scheepswerven meer hebben. Men kan wel zeggen dat het grootste deel van de verantwoordelijkheid misschien vóór 1989 lag, maar ook nadien zijn de regeringen er niet in geslaagd een kentering teweeg te brengen.

Een andere vaststelling is dat een financiering met een verregaande staatswaarborg uiteindelijk tot misbruik leidt. Ik hoop dat men dit in de toekomst onthoudt. Men heeft van het systeem gezegd dat het pervers was. Het gaf aanleiding tot een georganiseerd en gestructureerd profitaat op de kap van de gemeenschap die de gelden ter beschikking stelde. Laten we ervoor zorgen dat we in de toekomst niet meer moeten spreken over dergelijke financieringen. Ik kan begrijpen dat er in 1948 noodsituaties waren. Door de zaak gedurende 50 jaar vol te houden, is ze echter verkeerd gelopen.

Bij de regionalisering van deze en andere dossiers werden de bevoegdheden op een zeer onachtzame manier overgedragen. Zoals de heer Stassen heeft gezegd, heeft men de bal gemakkelijkshalve van de ene kant naar de andere getrapt. Men wou die dossiers zo snel mogelijk weg zonder dat men opvangstructuren had opgericht. Als er na de Costa-besprekingen bevoegdheden worden overgedragen, dan moet men dat op een andere en betere manier doen.

Een aantal controlemechanismen hebben niet gewerkt. Ik wijs op het belang van het functioneren of niet-functioneren van een regeringscommissaris. Ik ga absoluut niet akkoord met de heer Taylor dat een minister de regeringscommissaris tot de orde moet roepen. Het is de regeringscommissaris die zijn informatie moet doorgeven aan de minister. Die rollen mogen niet worden omgekeerd. U hebt

Laverge

dat echter wel gedaan om uw ministers te verontschuldigen.

De heer John Taylor : De regeringscommissaris vertegenwoordigt de minister in de VOI. Wettelijk gezien moet hij rapporteren aan zijn minister. Er zijn weinig regeringscommissarissen die de wettelijke pleegvormen niet nakomen. Iemand die een mandaat geeft, moet er toch wel over waken dat het mandaat goed wordt uitgevoerd. Alles wat hij doet, doet hij immers namens die minister. Het lijkt me vanzelfsprekend dat de regeringscommissaris contact opneemt met zijn minister. Als hij in gebreke blijft, lijkt het me even evident dat de minister hem tot de orde roept. Als een minister dat gedurende elf maanden niet doet, vind ik dat hij tekortschiet.

De heer Francis Vermeiren : Overschat u dan de verantwoordelijkheid van de minister ?

De heer John Taylor : De regeringscommissaris doet een aantal zaken voor de minister in de VOI.

De heer Francis Vermeiren : Ik heb u begrepen. U legt de verantwoordelijkheid bij de minister.

De heer John Taylor : De minister heeft een aangeelde in de VOI, die hem daarover moet rapporteren. Hij moet erover waken dat er geen zaken gebeuren die in strijd zijn met het beleid van de regering. Meer heb ik niet gezegd. De minister-president zegt echter publiek dat er regeringscommissarissen zijn die gedurende elf maanden regeringsbeleid nooit met hun minister hebben gesproken. Er is dan iets mis met hun relatie en met de regeringscommissaris. In de eerste plaats is er echter iets mis met die minister.

De heer Francis Vermeiren : Ik kom vandaag dit debat met zeer veel interesse volgen. Als u die mening bent toegedaan, zegt u dan ook dat de verantwoordelijkheid van de ministers in deze discussie nog groter is dan uiteindelijk uit het verslag zou blijken ?

De heer John Taylor : Het gaat over de contacten van de minister met zijn regeringscommissaris. Het gaat niet over de verantwoordelijkheid van de minister voor de VOI. U mag die twee niet door elkaar halen.

De heer Francis Vermeiren : Ik volg enkel dit debat.

De heer John Taylor : Iedereen heeft zijn eigen verantwoordelijkheid. U hebt het debat in de commissie niet gevolgd. Het gaat essentieel over de conclusies. Daarover wordt echter niet gesproken. De lessen die we moeten trekken voor de toekomst, zijn van belang.

De heer Karel De Gucht : Als ik het goed begrijp, vindt u dat de regeringscommissaris de schaduw is van de minister. Hij gaat altijd dezelfde richting uit. Kunt u mij uitleggen waarom die regeringscommissaris het rapport-Smets leest en zijn minister niet ?

De heer John Taylor : U stond er fel op om het rapport-Smets te verkrijgen. Als er echter een minister van uw partij zit in die nieuwe regering, wacht u maanden om dat rapport te vragen. Dat heb ik nooit begrepen. In de vorige zittingsperiode wou u dat rapport nochtans kost wat kost hebben. Ik begrijp niet waarom u in juli 1999 niet onmiddellijk hebt gevraagd aan minister Van Mechelen dat hij u dat rapport zou bezorgen via zijn regeringscommissaris.

De heer Karel De Gucht : U zou misschien eens aan de minister kunnen vragen welk antwoord hij heeft gekregen toen hij het dossier heeft gevraagd aan Gimvindus.

De heer Johan Taylor : De minister heeft nooit rechtstreeks geantwoord op mijn vraag of hij dat via zijn regeringscommissaris heeft gevraagd.

De voorzitter : De heer Laverge heeft het woord.

De heer Jacques Laverge : Mijnheer Taylor, ik wil toch even benadrukken dat ik nu al vijf elementen van aanbeveling en een aantal beschouwingen heb gegeven. Ondanks mijn beperkte tijd heb ik mijn best gedaan om een aantal concrete suggesties te doen aan het parlement, en ik zal er nog een aantal bijkomende doen.

Ik wil het hebben over de VOI's, die toch een niet onbelangrijk element vormen van deze beslissingen. Mijnheer Taylor, misschien vindt u geen belangrijke besluiten terug, maar mij lijkt het dat het werk van deze commissie een aantal zeer belangrijke besluiten heeft opgeleverd. Wij brengen vandaag de VOI's op het politieke terrein. Nu kunt u natuurlijk tegenwerpen dat daarover werd gepraat in de subcommissie. Dat was misschien wel interessant, maar ik heb nog nooit een politieke beslissing daarover gezien.

De vorige ministers hebben weinig gedaan om het controlesysteem op de VOI's aan te passen. Dat is

Laverge

natuurlijk een belangrijke vraag : wat is de rol en de functie van een VOI ? Ik wil vragen dat men daar in dit parlement eens goed over nadenkt, en dat men een grondig debat over deze vraag voert.

De voorzitter : De heer Schuermans heeft het woord.

De heer Eddy Schuermans : Mijnheer de voorzitter, het verheugt me vast te stellen dat, op ons voorstel en na de toezegging van de heer Tobback, nu ook de VLD bereid is tot zo een breed parlementair debat dat de onderzoekscommissie overstijgt. U moet toch met ons vaststellen dat het statuut van, het toezicht op en de rol van deze VOI's niet als conclusie van deze onderzoekscommissie zijn geformuleerd. Dat hadden we toch zo kunnen doen. Wij waren vragende partij voor een debat, maar u hebt die uitgestoken hand niet aangenomen. Nu vraagt u zelf een uitgebreid debat. Het is toch vreemd dat u dat nu doet, terwijl dit een week geleden niet mogelijk was.

De heer Jacques Laverge : Ik zal mijn vroegere beoog of dat van mijn collega's niet herhalen. Het besluit is duidelijk : we moeten aandacht besteden aan de VOI's en aan de diverse aspecten ervan. Dan gaat het niet alleen over het aspect van de controle, maar ook over de vraag wat de functie is van de VOI's.

Nu verlaat ik even het onderwerp van de scheepskredieten, maar vandaag kon men in een bepaalde krant harde kritiek lezen aan het adres van Aquafin. Ik stel vast dat het noodzakelijk is dat het parlement na tien jaar werking van Aquafin daar een debat over voert. Ik vraag dan ook aan de commissievoorzitters dat de commissies zich wat meer betrokken zouden voelen bij het volgen van de beleidsopties van de diverse VOI's die bij hen horen, en bij het controleren van die VOI's.

De voorzitter : De heer Schuermans heeft het woord.

De heer Eddy Schuermans : Ik ben het volledig eens met wat u zegt. Ik lees ook kranten en opinie-stukken. Vandaag las ik in een andere krant een opmerkelijke bijdrage over de rol van de GIMV en Gimvindus. Niet onbelangrijke vertegenwoordigers van syndicale organisaties breken een lans voor het behoud van deze instellingen. Dit alles kan deel uitmaken van een breed debat.

U hebt nu echter wel al conclusies getrokken voordat het debat begint. U hebt immers de impact van de overheid op de GIMV weggewerkt. De controle is daar weg. Dat is uw keuze, niet de onze. U pleit voor de vereffening van Gimvindus. Het was logischer geweest eerst een debat te voeren en dan tot conclusies te komen.

De heer Jacques Laverge : Mijnheer Schuermans, ik denk dat u een aantal zaken door elkaar haalt. Gimvindus was een instrument met een tijdelijk karakter. U hebt dat zelf gezegd. Ik heb echter moeten vaststellen dat Gimvindus een aantal nieuwe taken op zich nam en een aantal nieuwe functies uittekende. Op zo'n moment moet een parlement durven zeggen dat het gedaan is. Dat is misschien wel een harde aanpak, maar de enige die klaarheid schenkt.

In Vlaanderen zijn er natuurlijk veel VOI's. We hebben veel beleidsinstrumenten in handen gegeven van de raden van bestuur van VOI's. Gisteren bijvoorbeeld heeft een van de ministers gezegd dat er zaken werden gelanceerd namens het Vlaams Fonds voor Gehandicaptenbeleid waarvan het beleid nog niet wist dat ze werden verspreid. De VOI's voeren dus beleid zonder dat de bevoegde ministers er iets van weten.

We moeten duidelijk zeggen dat de VOI's opnieuw onder controle moeten komen van de politici. Ze moeten het beleid uitvoeren van een regering. Het parlement moet daarop controle uitoefenen. Worden de beleidsopties inderdaad uitgevoerd ? Er moet ook een controle zijn op de resultaten, zowel financieel als inhoudelijk. Dat is de conclusie. Het is belangrijk dat we dit debat verder voeren. (*Opmerking van de heer Francis Vermeiren*)

De heer John Taylor : Mijnheer Vermeiren, het spijt me, maar ik heb dat nooit gezegd. Ik heb er tijdens de vorige legislatuur verscheidene keren op gewezen dat het parlement zeer weinig controle heeft op de VOI's en dat er ons zo een pak overheidsgeld ontglipt. (*Opmerking van de heer Karel De Gucht*)

Deze problematiek gaat veel verder dan die van de scheepskredieten. We moeten de moed hebben om daar een echt debat over te voeren. (*Opmerking van de heer Karel De Gucht*)

De heer Jacques Laverge : Mijnheer Taylor, ik ben verrast dat u nu zo'n voorstander blijkt te zijn van een herziening en doorlichting van de VOI's. Ik dank u voor die visie. De heer Denys heeft destijds gedurende lange tijd geprobeerd om een debat op

Laverge

gang te brengen over de kerntaken van de overheid, maar dat werd altijd afgewezen.

De heer John Taylor : De heer Denys zal het er ook mee eens zijn dat ik dat in de vorige legislatuur verscheidene keren heb gezegd.

De heer Jacques Laverge : Ik vraag aan het parlement dat het zijn macht en zijn bevoegdheden opnieuw opneemt.

De voorzitter : De heer De Reuse heeft het woord.

De heer Herman De Reuse : Ik wil daar toch één ding aan toevoegen. We moeten objectief blijven. Ik ga akkoord met wat de heer Taylor zegt. Tijdens de vorige legislatuur hebben we in de subcommissie voor Financiën heel wat problemen van de VOI's onderzocht en hebben we heel wat aanbevelingen gedaan. Die aanbevelingen lagen perfect in de lijn van wat nu gebeurt. Wat nu wordt gezegd over een sterkere controle op de VOI's is geen nieuwheid. Dat hebben we al in moties van aanbeveling geschreven. Dat is er dus al.

In feite hebben we daar nu niet over gedebatteerd. Dat was immers ook niet de opdracht van deze commissie. Het is een enigszins kunstmatige conclusie die nu wordt getrokken. Dat is toch zo ? Er werd in dit parlement al over gepraat. Dat moeten we eerlijkheidshalve durven zeggen. Alle partijen waren het daar roerend over eens.

De voorzitter : Iedereen blijkt voorstander te zijn van een debat over de kerntaken van de overheid en van bepaalde VOI's. Men vindt dat er controle moet zijn van het parlement. Dat kan gelden als algemene conclusie van dit debat. Wie vroeger wat gezegd heeft, is van minder belang.

De heer Vermeiren heeft het woord.

De heer Francis Vermeiren : Mijnheer de voorzitter, ik neem aan dat u niet als voorzitter sprak. U vraagt om te spreken over het heden en niet over het verleden. Sta me toe daar even bij te glimlachen.

De voorzitter : De heer Taylor heeft het woord.

De heer John Taylor : De vraag is of het inderdaad de bedoeling is van de VLD om de VOI's te hervormen en het primaat van de politiek voorop te stellen. Of is het eerder de bedoeling om bepaalde mensen die in een VOI de leiding hebben, te liqui-

deren omdat ze een CVP-cachet dragen ?
(*Rumoer*)

Moet de heer Degreef van Aquafin geliquideerd worden, ja of neen ?

De heer Francis Vermeiren : Van een bekentenis gesproken !

De heer John Taylor : Wat is de bedoeling eigenlijk ? Afrekenen met een aantal mensen ? Dat mag inderdaad blootgelegd worden.

De heer Jacques Laverge : U veroordeelt alvorens te oordelen.

De heer Patrick Lachaert : Mijnheer Taylor, waarom geeft u dat niet toe ?

De heer André-Emiel Bogaert : Mijnheer de voorzitter, ik hoop dat het debat waarover u sprak, niet in deze sfeer zal verlopen.

De voorzitter : De heer Wymeersch heeft het woord.

De heer Frans Wymeersch (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik zal onmiddellijk inpakken op het debat. Gisteren hadden we te maken met een vaudeville, vandaag met een slechte revue waar weinig volk naar komt kijken. De laatste recensent is al uit de coulissen verdwenen. (*Opmerkingen van de heren Jos Stassen en Filip Dewinter*)

Mijnheer Stassen, u hoort meer thuis in een circus dan in een slechte revue, maar dat is uw probleem. (*Gelach*)

De heer Karel De Gucht : Is het u opgevallen dat de laatste recensent verdwijnt als u het woord neemt ?

De heer Frans Wymeersch : Ik wil kort de drie redenen aangeven waarom het Vlaams Blok de conclusies van de onderzoekscommissie heeft verworpen. De eerste is inderdaad het feit dat we ons vragen stellen bij de veroordeling van Gimvindus. We spreken ons er niet over uit of ze terecht is of niet, maar we voelden al van bij het begin met onze ellebogen aan dat het de bedoeling was om alle VOI's, en vooral Gimvindus, te liquideren. Als dat niet zou lukken, wilde men tenminste enkele topmensen van Gimvindus figuurlijk uit de weg ruimen en op termijn vervangen door mensen met de juiste partijkaart. Na een grondig debat besloten we dat spel niet mee te spelen. Als het debat zo gevoerd moest worden, deden we niet mee.

Wymeersch

Ten tweede herinnert u zich ongetwijfeld dat wij al twee of drie jaar geleden in het Vlaams Parlement hebben aangedrongen op een onderzoekscommissie naar de rol van de scheepswerven. Dat kon of mocht niet onderzocht worden. Dat stond oorspronkelijk in de tekst die door de heer Bogaert werd ingediend, en het is inderdaad door toedoen van de CVP om God weet welke reden, uit de oorspronkelijke tekst verdwenen. Dat alleen is al voldoende reden om het te onderzoeken.

Een en ander werd echter duidelijk toen we de getuigenverklaringen van verschillende mensen hoorden. Ik verwijs naar curator De Roy, de heer Van de Vel en naar de heer Anthonissen van de BBI, die op een gegeven moment duidelijk heeft gezegd: 'U houdt zich bezig met het onderzoek naar de kleine garnalen, die content waren dat ze het spel van de grote vissen mochten meespelen.' De logische vraag die volgde, was wie die grote vissen dan wel zijn. Antwoord van de heer Anthonissen: 'De reders en de werven, met name Saverys en Leysen.' Deze twee namen heeft de heer Anthonissen duidelijk en expliciet genoemd. Maar aan hen mag, kan en zal niet geraakt worden.

De machinatie met de afleiding van gelden en het verstrekken van zogenaamde commissielonen heeft ertoe geleid dat de scheepswerven werden afgebouwd en gesloten. Dat kwam niet alleen door de economische conjunctuur die op het einde van de jaren tachtig en het begin van de jaren negentig niet denderend was voor de scheepsbouw. Door de afleiding van gelden en de fictieve facturatie werd de kostprijs van de schepen kunstmatig opgedreven zodat een falings onafwendbaar was. U kunt deze facturen zien in de bundel. Alle commissarissen – en anderen met ons – hebben ze gezien. Het zijn facturen van verschillende firma's, toeleveranciers noemt men dat, allemaal gemaakt op dezelfde machine, die op de Boelwerf stond, met allemaal dezelfde datum. Bovendien zitten die toeleveranciers per ongeluk bijna allemaal op hetzelfde adres ergens in Panama, met ook nog dezelfde postbus. Als dan niet duidelijk is welke machinaties en corruptie daar zijn geweest, weet ik het ook niet meer. Het is flagrant dat iedereen dit ziet, maar dat niemand ingrijpt.

In 1989 is er een kind geboren ten behoeve van Vlaanderen, maar het werd niet verzorgd. Ruim twee jaar later komt men tot de vaststelling dat er iets mis mee is, maar te laat. Toenmalig minister De Batselier ontdekt dit en dient een ontwerp van decreet in om een en ander bij te sturen, alhoewel de

afwending van overheidsgelden zeer laattijdig is ontdekt.

Dan komen we tot de politieke verantwoordelijkheid: op de eerste plaats de nalatigheid, op de tweede plaats de laattijdigheid en op de derde plaats de nieuwe minister van Economische Zaken in Vlaanderen die niet voortborduurde op het ontwerp van decreet van minister De Batselier. Hij maakt er zich gemakkelijk vanaf en geeft geen scheepskredieten meer, met als gevolg de faling van Boelwerf en de faling van de scheepsbouw in Vlaanderen. Dat was gemakkelijk.

Hij had echter ook nog het probleem van het sociaal passief, waarvoor een oplossing moest worden gezocht. Hij gaat, mede onder druk van de buitenwereld, van een aantal politieke fracties in het Vlaams Parlement en van de regio op zoek naar een kandidaat-overnemer. Men komt terecht bij een niet-onbesproken groep, de firma Begemann. Men moest en zou Begemann mee in bed nemen, en dat is ook gebeurd. Samen met Gimvindus werd Begemann aandeelhouder: Gimvindus voor de Vlaamse overheid en Begemann voor de privé-sector. Dat Begemann-verhaal is de moeite waard om te onderzoeken, voor zover dat nog niet is gebeurd. Ik stel vast dat deze groep zijn tentakels nu heeft uitgestrekt over heel Vlaanderen, tot in het Vlaams Parlement toe. We zouden ons daar vragen moeten bij stellen, maar toen we dit deden, ter voorbereiding van de werkzaamheden van de commissie en tijdens de werkzaamheden van de commissie zelf, werden die vragen toegedeekt of van tafel geveegd.

De grote politieke verantwoordelijkheid van de Vlaamse regering onder leiding van een minister-president die bevoegd was voor de Vlaamse economie, ligt in het kiezen voor een gemakkelijksoplossing, namelijk het stopzetten van de scheepskredieten en aldus het uitspreken van de faling van de laatste grote scheepswerf in Vlaanderen. Dit was nefast en onnodig omdat men gedurende twee jaar – de twee jaar waarin de Vlaamse overheid in deze werven heeft geparticipeerd – niet eens heeft geprobeerd aan reorganisatie, herstructurering of heroriëntering van de werkzaamheden te denken. Herinner u de met brio uitgesproken woorden van de heer Verrijken over de prachtige zaken die men met onze hoogtechnologische kennis en knowhow heeft kunnen uitbouwen in Frankrijk, Finland en Italië. Denk aan de baggerschepen die met onze Vlaamse kennis in Spanje en Nederland werden gebouwd. Heeft de Vlaamse overheid daar toen niet door schuldige nalatigheid een kans laten voorbijgaan om deze sector te redden?

Wymeersch

Het instrument van de Vlaamse overheid was inderdaad Gimvindus. We kunnen onmiddellijk de vinger op de wonde leggen door Gimvindus als grote schuldige aan te wijzen. Ik zie de heer Wille bevestigend knikken, maar dat hebben we in de commissie niet eens onderzocht en uitgespit. U hebt wel ergens een logische verklaring gevonden in de commissiewerkzaamheden om Gimvindus ten dode op te schrijven, maar het verhaal dat ik hier nu vertel, hebben we daar niet gehoord. Gimvindus – als aandeelhouder van de Vlaamse overheid in de laatste scheepswerf – draagt natuurlijk een verpletterende verantwoordelijkheid.

Men heeft eigenlijk niets anders gedaan dan sterfensbegeleiding van een laatste werf en van de sector. Daar ligt de politieke verantwoordelijkheid van de Vlaamse regering ! Daar ligt de politieke verantwoordelijkheid van de toenmalige Vlaamse minister van Economie !

Reeds twee jaar geleden hebben we een onderzoekscommissie gevraagd naar deze werven. In de wandelgangen van deze commissie bleken heel wat leden ermee akkoord te gaan om het mandaat en de werkzaamheden uit te breiden, zowel in tijd als in taakomschrijving. Wel, u zult daartoe de kans krijgen, want na het reces zal het Vlaams Blok opnieuw een motie indienen om een onderzoekscommissie in te stellen naar de rol, de falen en het verdwijnen van de scheepsbouw in Vlaanderen.

De voorzitter : De heer Suykens heeft het woord.

De heer Lucien Suykens (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, het was de bedoeling van onze commissie om alles te onderzoeken met betrekking tot de toekenning en aanwending van de scheepskredieten. De commissie heeft gedurende vijf weken een aantal getuigen laten opdraven die allemaal 'de waarheid en niets dan de waarheid' kwamen zeggen. Er mag worden vermeld dat de getuigen hun best hebben gedaan om zich daaraan te houden, behoudens enkele uitzonderingen : getuigen die aan een verrassende vorm van selectief geheugenverlies leden, of die – spijtig voor hen – kampten met een vervroegd optredende dementie. Enkele getuigen was het niet zozeer te doen om hun waarheid te komen vertellen, wel om andere getuigen in diskrediet te brengen. Ik vraag me vandaag nog steeds af wat hun bedoeling was.

Collega's, ik heb als lid van de commissie heel wat opgestoken van het onderzoek. Ik heb veel bijge-

leerd. Bijwijlen kregen we zeer interessante getuigenissen te horen. De stapel documentatie die we kregen in rode, paarse en grijze mappen heeft een opmerkelijke hoogte bereikt, letterlijk maar ook inhoudelijk. Ik heb veel geleerd.

We hebben van dichtbij een blik kunnen werpen op een aantal niet onbelangrijke sectoren van ons maatschappelijk-economisch bestel : de scheepsbouwsector, de sector van de rederijen, de banksector en het wettelijk georganiseerd toezicht door bedrijfsrevisoren op vennootschappen. We hebben heel wat bijgeleerd over het optreden van curatoren bij faillissementen en over dat van voorlopige bewindvoerders. Geen enkele van deze groepen komt zonder kleerscheuren en zonder aanzienlijk gezichtsverlies uit dit verhaal.

De scheepsbouwsector is er jarenlang in geslaagd om het hoofd kunstmatig boven water te houden en om tegelijkertijd honderden miljoenen in te pikken, omdat de politieke overheid, in het licht van het behoud van de tewerkstelling, te lang alles of te weinig deed om een aantal van die winkels open te houden. Ze deed dat om geen duizenden arbeiders en bedienden vervroegd naar het stempellokaal te sturen. Kan dit worden verontschuldigd ? Niet helemaal, maar wat de overheid deed is wel begrijpelijk in het licht van de toenmalige economische situatie. En ondanks alles was het toch de Vlaamse regering die, waarschijnlijk te laat, aan dit pervers systeem een einde heeft gesteld.

Ik wil niet veralgemenen, maar ook over de sector van de rederijen kan bijna hetzelfde worden verteld. Enkelingen hebben zelfs een nog grover spel gespeeld. Zij gingen over de rand van het toelaatbare en soms van het wettelijke. Ze hebben zich danig verrijkt en lopen daarmee zelfs te koop. Dit kon door het gebrekkige toezicht van de verantwoordelijken. Uit de stapels documenten kunnen we afleiden dat de privé-uitgaven van bestuurders schaamteloos werden ingebracht en door de bedrijven werden betaald. De wet op de vennootschappen werd meer dan eens omzeild. Bedrijfsrevisoren die wel hebben gemerkt dat er wat mis was, werden aan de kant gezet ofwel hebben ze niet op de wettelijk verplichte en correcte manier gereageerd en gerapporteerd. Ook strikt wettelijke verplichtingen werden niet nagekomen door de bestuurders. Tot vandaag werd daar niet tegen opgetreden.

De banksector – en met name de NMKN – heeft fouten gemaakt. De bank was veel te laks en heeft veel te laat gereageerd. Het opvolgen van terugbetalingen is niet gebeurd. Het opvolgen van verpandingen is evenmin gebeurd. Het natrekken van du-

Suykens

bieuze investeerders werd gewoonweg nagelaten. Buitenstaanders houden het bijna niet voor mogelijk wat is misgegaan. Het intern toezicht, het zogenaamde vierogenprincipe, werd herhaaldelijk door de NMKN met de voeten getreden. Toen één van de topmensen uit de bocht ging en waarschijnlijk dubbel spel speelde door adviseur te worden van een tegenspeler van zijn bankinstelling, was het hek helemaal van de dam.

De curatoren en de voorlopig bewindvoerders verklaarden – naar waarheid of dat was toch de bedoeling – dat ze aan amper 200 frank per uur hebben gewerkt. Ze dienden rekeningen in waar een normaal iemand alleen maar ongelovig zijn hoofd kan bij schudden. Sommige van die heren vinden een vergoeding van bijna 2 miljoen frank voor 10 dagen hard werken normaal en logisch en billijk, ook al zitten ze de helft van die tien dagen in het vliegtuig naar Australië of de Bahamas.

Een van de laatste grote actoren was Gimvindus. De conclusie van de commissie is duidelijk : Gimvindus moet versneld worden vereffend. Dat is misschien hard en droog. In de scheepskredieten heeft Gimvindus niet behoorlijk gehandeld. In andere sectoren heeft ze wel goed werk geleverd. Als we de experts mogen geloven – en dat doe ik -, heeft Gimvindus in een aantal dossiers doodleuk de wet overtreden, zeker in de participaties in de Holl-Chemschepen. Ik weet dat advocaten de typische achterpoortjes vinden om te wijzen op nuances. Ik ben geen jurist. Ik heb aan die nuances geen boodschap. Ik vermoed dat de Europese Commissie die evenmin zal appreciëren.

Collega's, we hebben gezocht naar mogelijke onzorgvuldigheden met betrekking tot de toekenning, de aanwending en de controles in de scheepskredieten. We hebben tientallen onzorgvuldigheden ontdekt, veel te veel om goed te zijn. Het was niet goed. We hebben kleine tekortkomingen ontdekt, maar we hebben er ook grote ontdekt. Sommige werden onbewust gemaakt, andere echter zeer bewust en weloverwogen. Dat moet ons doen nadenken. De wetgever, vooral de federale, zal uit onze werkzaamheden de gepaste conclusies kunnen trekken voor het bijsturen van de wetgeving op de vennootschappen en hun kapitalisatie, voor het toezicht van de commissarissen-revisoren, voor het toezicht van de Commissie voor het Bank- en Financiewezen op de organisatie van interne audit in de banksector. Onze collega's aan de overkant van de straat dragen daarin een zware verantwoordelijkheid.

Wij kunnen de taken en de opvolging van de regeringscommissarissen herzien en herschrijven. Als we nog deelnemen aan economische bedrijvigheid, moeten we er beter op toezien dat de wetten worden nageleefd en dat er voldoende controle wordt uitgeoefend door mensen die hun taak aankunnen. Ik ga ervan uit dat de regering, de verantwoordelijke ministers, samen met het parlement de juiste lessen trekken uit deze geschiedenis zodat er nog iets positiefs uit voortvloeit.

Concluderen dat de overheid zich moet onthouden van participatie en sturing in de economische sector, gaat te ver. Als de Vlaamse overheid ook participeert, dan moet het parlement daarop meer controle uitoefenen. (*Applaus*)

De voorzitter : De heer Wille heeft het woord.

De heer Paul Wille (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik denk dat de onderzoekscommissie op termijn verstrekkende gevolgen zal kennen. Een aantal partijen heeft gekozen voor een toekomstgerichte benadering. Ik begreep dat wel. De commissie heeft die keuze gevolgd. Ze heeft ook naar het verleden gekeken, tot spijt van wie het benijdt. Ik zal daar niet meer over praten. Dat hebben anderen gedaan.

Ik zou het willen hebben over de beheersovereenkomst als instrument voor het te voeren overheidsbeleid. Het gaat om instellingen waarin de overheid, hetzij als volledige aandeelhouder, hetzij als meerderheidsparticipatant, opteert voor het realiseren van een bepaalde beleidsaspiratie via naamloze vennootschappen. De heer Van den Brande heeft in de commissie gezegd dat hij een beleidsheroïëntatie wou doorvoeren en dat hij de keuze had tussen responsabilisering, privatisering of automatisering. Gelet op de tijdgeest van toen, kan ik begrijpen dat hij voor de laatste mogelijkheid heeft gekozen.

De heer Van den Brande heeft voor Gimvindus gekozen, een investeringsmaatschappij met de rechtspersoonlijkheid van een NV. Ik heb hier op zich geen problemen mee. Ik heb zelfs geen problemen met de keuze van de NMKN. Een dame van Financiën heeft nochtans opgemerkt dat die keuze helemaal niet zo evident was. Door het verlenen van de staatswaarborg had deze bank eigenlijk geen incentive om dit als een goede huisvader te beheren. Ik heb hier echter begrip voor.

Ik vind bepaalde artikels van de overeenkomst veel belangrijker. Artikel 10 bepaalt dat men de opdracht, financiering, financiële doelstellingen en

Wille

rappporteringsverplichtingen in periodiek herzienbare beheerscontracten moet vastleggen. Dit artikel legt bovendien ook de controle vast door een regeringscommissaris en, a posteriori, door het Rekenhof. Hier zou ik graag twee bemerkingen bij maken.

Wat het Rekenhof betreft, citeer ik even de heer Malevé : 'Uitgaan van de goede trouw bestaat niet in de relatie met het Rekenhof. Men gaat steeds uit van het principe van de kwade trouw en men zoekt problemen.' Ik vraag me af hoe de controle tot een dergelijke wanverhouding kan leiden. Het gaat hier immers over het Rekenhof en over Gimvindus, een NV die voor 100 percent eigendom van de overheid is. Dat maakt me wantrouwig.

Het valt me overigens moeilijk om de woorden van de heer Malevé te geloven. Hij zegt dat de oorzaak louter bij het Rekenhof te vinden is. Volgens hem is het Rekenhof intellectueel en principieel niet in staat om een onderscheid te maken tussen een vennootschaps- en een overheidsboekhouding, die eigenlijk een kasboekhouding is. Ik kan trouwens ook begrijpen dat een instelling als het Rekenhof steigert wanneer uit één computer dezelfde tekst met verschillende cijfers tevoorschijn komt.

Wie dit soort van discussies aanhoort, moet zich afvragen wat de toenmalige overheid in de loop der jaren heeft vastgesteld. Heeft men dit als een hangende zaak van secundaire orde beschouwd of als een definitief belangrijk probleem waarin men eigenlijk de tanden moest zetten ? Dat laatste is alleszins niet gebeurd. Ik kan dat niet begrijpen. Het irriteert me mateloos.

Het gaat hier trouwens niet enkel over het Rekenhof. Het gaat ook over de regeringscommissarissen, de heren Ketels en Bosmans. Er is gezegd dat ze niet echt welkom waren bij Gimvindus. Ze werden ginds als pottenkijkers beschouwd. Ik vraag me af waarom.

De voorzitter : De heer Schuermans heeft het woord.

De heer Eddy Schuermans : Ik wil hier toch even opmerken dat het niet juist is dat de regeringscommissarissen niet welkom waren. Ze kregen zelfs een grotere toegang dan in het decreet bepaald. Ze hebben de toegang tot het managementcomité gekregen. Aangezien dit niet in het decreet was bepaald, zou dat er misschien beter alsnog worden ingeschreven. Dat geeft alleszins aan dat er een be-

reidheid was om de regeringscommissarissen toe te laten. Het geeft tevens aan dat de commissarissen voldoende geïnteresseerd waren om te komen.

Mijnheer Wille, ik denk dat uw verhaal niet klopt. Het woord pottenkijker is door een lid van de commissie en niet door een regeringscommissaris gebruikt.

De heer Paul Wille : Mijnheer Schuermans, ik moet u tegenspreken. Op bladzijde 12 van stuk 21 wordt uitdrukkelijk over pottenkijkers gesproken. Ik weet dat zo goed omdat ik wist dat u dat zou opmerken.

De heer Eddy Schuermans : Mijnheer Wille, we zijn allebei goed voorbereid.

De heer Paul Wille : Mijnheer Schuermans, het is mogelijk dat dit voor u de essentie van de zaak is. Voor mij is dat alleszins niet de essentie. Mij gaat het om het feit dat de regeringscommissarissen in een door het parlement ontworpen systeem in het begin van de jaren negentig als pottenkijkers werden beschouwd. Eigenlijk waren zij de enige feitelijke aanwezigen bij vergaderingen over het dagelijks bestuur en de auditcomités. Toen het parlement heeft beslist het dagelijks bestuur in handen van professionals te leggen en het politieke element eruit te werken, betekende dit dat tot dan toe de politiek er wel in zat.

De heer John Taylor : Werd dit door de administratie gedaan ?

De heer Paul Wille : Het was dikwijls niet de administratie, maar zeer dikwijls een politieke administratie. Dat is de realiteit.

De heer Karel De Gucht : Ik begrijp de heer Taylor niet. Daarnet claimde hij dat het CVP-creatures waren en nu ontkent hij dat.

De heer John Taylor : Het gaat erom of er sprake was van een autonoom beleid of niet. Ik vraag enkel of het de bedoeling van de VLD-fractie was om tot een gezonde verhouding te komen tussen de VOI's en de regering, dan wel om de ambtenaren die benoemd waren door de vorige regering, af te voeren ?

De heer Karel De Gucht : Het kan ook zijn dat beide elementen samenvallen.

De heer John Taylor : De vraag blijft wat de echte bedoeling van de VLD was. Misschien beschouwt u

Taylor

degenen die door de vorige regering zijn benoemd, als politieke creaturen.

De heer Francis Vermeiren : Ik zou er willen op aandringen om bij het debat te blijven. Deze discussie werd reeds gevoerd. Ik begrijp dat sommigen dit verslag uit de weg willen gaan, maar men zou de sprekers aan het woord moeten laten.

De voorzitter : De heer Schuermans heeft het woord.

De heer Eddy Schuermans : Om het debat wat te verruimen, wens ik daaraan toe te voegen dat men niet al te ver in het verleden hoeft te kijken. Ik nodig u uit om een andere investeringsmaatschappij, de LRM, te bekijken. U kunt dan zien hoe men tijdens de huidige legislatuur de bestuurders en de voorzitter heeft aangewezen. U zult dat wellicht reeds hebben onderzocht, zo niet zal de aandacht er bij gelegenheid worden op gevestigd. Dat is een recent voorbeeld van een politiek ingrijpen in het bestuur van een VOI.

De voorzitter : De heer De Gucht heeft het woord.

De heer Karel De Gucht : Als wij het, telkens wanneer u over onze dagelijkse zonden spreekt, over uw hoofdzonden mogen hebben, zijn wij onspeaking terms.

De voorzitter : De heer Wille heeft het woord.

De heer Paul Wille : In een recent stuk van de administratie Economie heb ik veel gelezen over de optie autonome bedrijven. Dat stuk maakt deel uit van de stukken van de commissie.

Er staat : 'Als Vlaamse investeringsmaatschappij gedraagt men zich als een functioneel gedecentraliseerd bestuur met volledige beslissingsautonomie, met een privaatrechtelijk statuut en als steller van daden van koophandel. De regeringscommissaris is een echte vertegenwoordiger van de regering met de ruimste controlebevoegdheid over de maatschappij en met het recht beroep aan te tekenen bij de functioneel bevoegde minister. De minister heeft ten aanzien van dat functioneel gedecentraliseerd organisme geen enkele instructie- en injunctiebevoegdheid, zodat er geen enkele band van hiërarchie bestaat tussen de minister en de investeringsmaatschappij.'

Begrijpt u waarom wij dat soort van constructies niet meer willen in de vorm waarin ze nu bestaan ?

Terwijl er bij de regeringscommissaris duidelijk sprake is van uitoefening van toezicht met ruime bevoegdheid, is de ministeriële bevoegdheid beperkt tot de wijze waarop deze zijn toezichtbevoegdheden uitoefent ten aanzien van de investeringsmaatschappij.

Dit is een visie waarvan ik misschien wel begrijp dat ze in het begin van de jaren negentig is ontstaan, maar waarvan ik denk dat ze niet juist is. Het is niet omdat dit besluit met een grote meerderheid is goedgekeurd, dat het een wijs besluit is. Het was géén wijs besluit. Als men het getuigenverhoor van minister Van Mechelen herleest, dan stelt men een effectieve trendbreuk met het beleid van zijn voorgangers vast. Hij vond het immers wél vanzelfsprekend om contact te hebben met de leiding van GIMV, Gimvindus en LRM.

De heer John Taylor : Hoe durft u dat te zeggen ?

De heer Paul Wille : Natuurlijk durf ik dat zeggen. Leefde die interesse bij de ministers die toen bevoegd waren, de heren Van den Brande en Van Rompuy ? Ze waren daar niet in geïnteresseerd. Dat hebben ze tijdens de getuigenverhoren wel tien keer gezegd. Daarom heb ik als parlements lid het recht te zeggen dat het beleid van minister Van Mechelen een trendbreuk is met het verleden. U hebt daarover uw mening, ik de mijne.

De heer Eddy Schuermans : Ik waardeer minister Van Mechelen ; daar gaat het niet om. Maar u moet eens nagaan wanneer hij zich met het dossier heeft ingelaten. Uit informatie in het dossier blijkt dat dat bijzonder lang heeft geduurd, tot kort voor de start van de onderzoekscommissie. U noemt dat misschien een trendbreuk, maar ik niet. (*Opmerkingen van de heren John Taylor en Patrick Lachaert*)

De heer Paul Wille : Men zal me niet horen zeggen dat Gimvindus vandaag met alle beleidsinformatie over belangrijke dossiers – zoals het dossier Arbed-Sidmar – naar de minister stapt. Ik ben ervan overtuigd dat dat vroeger ook al gebeurde, zoals op die vijfde mei.

Ik vind het hypocriet en onaanvaardbaar dat die twee voormalige ministers zeggen dat ze daar niet mee bezig waren. Ze zeggen dat het om een autonoom bedrijf ging, en dat ze het niet nodig vonden om dat te doen. De regeringscommissaris zou wel hebben gezegd wanneer het nodig was zich daarmee te bemoeien. Daarom vinden wij dat dit soort van autonoom bedrijf in de toekomst niet meer kan. We pleiten dan ook voor een nieuwe be-

Wille

heersovereenkomst met elk van de VOI's. Dat zal niet noodzakelijk leiden tot de verdwijning van VOI's.

Men moet rekening houden met de opmerkingen van de inspectie van Financiën. U leest niet graag wat de heer Ketels in zijn advies van 11 juli 1997 over de aanpassing van de organisatiestructuur van het economisch overheidsinitiatief inzake VPM heeft geschreven. We betreuren in de administratie dat dit dossier niet werd aangegrepen om duidelijkheid te scheppen in de heterogene structuur van de Vlaamse overheidsinvesteringen en -maatschappij. Dit zou, zo zegt hij, de efficiëntie van het overheidsoptreden ten goede komen. Ten gevolge van de beleidskeuzes uit het verleden werden specifieke opdrachten, hetzij inhoudelijk- hij zegt VMH en Gimvindus -, hetzij territoriaal, zoals de LIM en de Mijnen, toevertrouwd aan specifieke maatschappijen. Al deze opdrachten, met uitzondering van de VMH, zijn uitdovend van aard en hij schrijft : 'Maar het is daarom nog niet zo dat de perceptie van het management – lees : Malevé en co – te velde wordt aanvaard, met als gevolg dat conflictueuze en onduidelijke situaties blijven bestaan. Dat is de toestand van Gimvindus voor de vereffening. De inspectie van Financiën is van oordeel, ik citeer, 'dat vele van de thans door diverse maatschappijen aangehouden participaties de toets van het algemeen belang niet kunnen doorstaan'. Subsidiair – zo schrijft men – betekent de verkoop van dit soort participaties een belangrijke bron van inkomsten voor de aandeelhouder, in casu de Vlaamse overheid. En in hetzelfde advies zegt de inspectie dat er een gebrek is aan kritische appreciatieruimte bij de werking van de regeringscommissaris. Daarom moet er decretaal gewerkt worden aan de beschrijving van de functie van een regeringscommissaris. De inspectie heeft bovendien ook nog een alarmkreet geslaakt – dat gebeurde na de periode waarover ik u in de ogen kijk, mijnheer Taylor – omdat men bij een samenkomst van een interkabinettenwerkgroep heeft vastgesteld dat het de bedoeling zou kunnen zijn om met name en onder andere Gimvindus aan de controle van het Rekenhof te onttrekken. Het gebruikte argument zou zijn dat privé-partners zich niet wensen te onderwerpen aan deze controle, hoewel een controle door het Rekenhof ook voor privé-partners eigenlijk een waarborg kan zijn voor de authenticiteit van de cijfers en van de bestuursdaden. De inspectie van Financiën adviseert dan ook – het is een stuk uit ons dossier – om de openbare investeringsmaatschappij juist wel binnen dit terrein van de interne audit te houden. Ik onderschrijf deze visie.

De voorzitter : De heer Schuermans heeft het woord.

De heer Eddy Schuermans : Voorzitter, wat dat laatste betreft, stelt u dat ook voor voor de GIMV ?

De heer Paul Wille : Mijnheer Schuermans, voor mij is de examentijd voorbij, en u kent perfect de activiteiten van de GIMV. De positie van de GIMV is een andere positie dan die van Gimvindus, en u weet zeer goed dat Gimvindus voor 100 procent een dochter is van de overheid. Is dat zo voor de bedrijven van de GIMV ?

De heer Eddy Schuermans : Ik vraag u of dat ook het inzicht is wat de GIMV betreft.

De heer Paul Wille : Ik denk dat dit probleem zich niet aandient. Dat is geregeld bij de organieke wetgeving rond de GIMV, en het antwoord is neen. Er is geen recente beslissing. De holding GIMV functioneert niet op deze wijze, u weet dat zeer goed. Ik wilde nog even ingaan op een aspect dat hier vermeld is, met name door de CVP. Er zou een poging tot herpolitisering zijn, het gaat dan over een inbraak, door de VLD of de meerderheid, u mag kiezen, in de VOI's. Neen, het gaat over een uitbraak uit de parapolitiek, uit de perifere politiek. Wanneer u spreekt over herpolitisering, dan is dat hypocriet.

De voorzitter : Mijnheer Wille, zou u willen afsluiten, alstublieft ?

De heer Paul Wille : In de aanbevelingen staat onder meer dat er objectieve criteria moeten zijn om management te beoordelen.

Ik herinner me levendig de discussie in de commissie voor Leefmilieu over de Vlaamse milieuholding. We zijn voorstander van meetbare criteria. Dat wil meer zeggen dan het halen van een vast dividend. Als de overheid een goede manager wil zijn, dan moet ze ook goed een balans kunnen lezen. Het criterium moet dan zijn in welke mate het beleid dat men voorstaat, zal worden gerealiseerd met de minst mogelijke middelen door een professioneel management.

Als het gaat over een professioneel management, komt u ons tegen. We willen echter meer. We willen van dit management, ongeacht of het vroeger of nu werd benoemd, resultaatsverbintenissen met een mogelijke penaliteitsclausule. Dat gebeurt ook in de privé-sector. Een manager komt uitleggen waarom hij een bepaald resultaat niet heeft behaald. Hij

Wille

krijgt een bonus als hij die wel heeft behaald of als hij die ruim overschrijdt. Daar is niets verkeerd mee.

Het opnemen van de strategie van een VOI in een beheersovereenkomst lijkt me één van de middelen om het professioneel management aan zijn beloften te herinneren. We vinden dat daarover door de bevoegde minister en de regering tijdens de discussie over de beheersovereenkomst specifiek moet worden onderhandeld. Ik hoop dat de minister de toezegging kan doen dat dit een essentieel element zal zijn.

Als mijn geheugen me niet in de steek laat, moest Gimvindus op 19 juni haar voorstel van beheersovereenkomst voorleggen. Dat is op zich al een slechte benadering. Sinds wanneer moet degene die een opdracht krijgt, voorstellen op welke wijze hij die opdracht zal vervullen? Een goedwerkende overheid legt zelf vast wat de opdracht is en wat de voorwaarden zijn om ze te vervullen. Als Gimvindus van mening is dat ze die opdracht onder bepaalde voorwaarden niet kan vervullen, dan moet ze afhaken. We zoeken dan tot we iemand hebben gevonden die jaar na jaar goed werk levert, die uitvoert wat is afgesproken, die niet vindt dat de controleurs pottenkijkers zijn, die niet vindt dat hij ons op een hautaine manier moet uitleggen welke domme vragen we stellen en hoe jammer hij het vindt dat hij zijn tijd bij ons moet komen verliezen. Dat was het gevoel dat ik had toen we de vertegenwoordiger van Gimvindus ondervroegen.

Omdat we voor 100 percent aandeelhouder zijn van deze instelling, hebben we niet alleen het recht te zeggen wat we denken, maar hebben we ook het recht onze visie uit te voeren. We hoeven daarvoor geen enkel persoonlijk of partijpolitic belang in overweging te nemen, enkel het algemeen belang mag tellen. (*Applaus*)

De voorzitter : De heer Lachaert heeft het woord.

De heer Patrick Lachaert (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, geachte collega's, ik dank de sprekers voor hun inbreng en hun benadering van de problematiek. Het feit dat ik van iedereen kritiek kreeg, ook van mijn eigen partijvoorzitter, bewijst dat ik soms toch een objectief voorzitter was en niet alleen een voorzitter van de meerderheid.

Mijnheer Taylor, het ging om een onderzoekscommissie. Dat is een principiële uitgangspunt. Een onderzoekscommissie onderzoekt iets. De heer Voor-

hamme heeft reeds gezegd dat haar taak dezelfde is als die van een onderzoeksrechter. Het was niet de bedoeling dat we enkel zouden luisteren naar wat men ons kwam vertellen en daarna voldaan naar huis zouden gaan.

Sommigen hadden met dat uitgangspunt wat problemen. Ondanks alles vind ik dat we op een vrij verstandige wijze tewerk zijn gegaan. De heer Stassen heeft reeds aangehaald dat we gehandicapt waren door de gerechtelijke onderzoeken. Telkens als het interessant begon te worden, moesten we afhaken. Dat heeft voor een stuk te maken met de respons van de media. Men zoekt personen en schandalen. Het zwaard van Damocles van de strafrechtelijke onderzoeken hing ons boven het hoofd.

Ik dank ook de ongeveer dertig medewerkers die gedurende 89 uren de onderzoekscommissie mogelijk hebben gemaakt. Er werden 300 onderzoeksopdrachten uitgeschreven. Dat was op zich al een meerwaarde van de onderzoekscommissie. Jammer genoeg kunnen we enkel in het kader van de onderzoekscommissie over al die informatie beschikken. We zullen nog eens rustig alles moeten doornemen. Ik denk dat vooral in de paarse documenten nog heel wat feiten terug te vinden zijn. Het is echter jammer dat wij een onderzoekscommissie tot stand moeten brengen om dat te weten te komen. Eigenlijk zou dat tot het normale parlementaire onderzoek van een commissie moeten behoren. Bijgevolg hebben wij een aantal maatregelen vooropgezet om die parlementaire controle en de effectiviteit ervan te versterken.

Wij hebben de taak om een soort procedure op te zetten hoe wij in de toekomst een onderzoekscommissie tot stand moeten brengen. De procedure was sui generis. Dat vind ik als jurist toch maar een flauwe zaak. We moeten zeker een serieuze procedure opstellen. De goedkeuring van de regels van de werkwijze was miniem.

Bovendien hebben de leden van de onderzoekscommissie een politieke verantwoordelijkheid om alle elementen van de besluitvorming op te volgen. Wij mogen ons niet beperken tot die 89 uur, we moeten ervoor zorgen dat het in de toekomst anders zal gebeuren. Dat is de verantwoordelijkheid van deze vijftien leden. Ik wil dan ook oproepen om na het reces samen te komen om een aantal punten op papier te zetten. Er zijn mensen in dit parlement, zoals u, mijnheer Taylor, die hiervan ook in het verleden al werk wilden maken. Dat mocht niet altijd, en in die zin is uw frustratie van vandaag misschien begrijpelijk. Wij zijn in elk geval

Lachaert

bereid om dat werk met de oppositie te voltooien. Dat wil ik als eindboodschap meegeven. (*Applaus*)

De voorzitter : Vraagt nog iemand het woord ? (*Neen*)

De bespreking is gesloten.

leden sluit ik me graag aan bij uw woorden tot het personeel en al degenen die de goede werking van dit parlement mogelijk maken.

Het is niet de eerste maal dat dit wordt gezegd : hun werk is inderdaad voorbeeldig. We wensen dat duidelijk te beklemtonen. In naam van de fractievoorzitters wil ik me tevens verheugen in de goede, serene sfeer waarin we hier vrijwel altijd kunnen vergaderen. (*Applaus*)

VAKANTIEWENSEN

De voorzitter : Dames en heren, dit was de laatste vergadering voor het zomerreces. Iedereen kan zich ontspannen in aanwezigheid van familie en gezin. Ik wil het personeel van het algemeen secretariaat en de diensten van het Vlaams Parlement danken voor de voortreffelijke ondersteuning en inzet tijdens het voorbije werkjaar. Het mag gezegd worden hoezeer onze medewerkers uitblinken in kwalitatief hoogstaande bijstand en onvolprezen werk ten bate van de parlementsleden. Ik wil hen daarvoor danken.

Ik wil ook de enkele mensen van de pers danken die proberen verslag uit te brengen van de werkzaamheden in het Vlaams Parlement.

Graag wens ik iedereen een prettige en ontspannende vakantie toe, mee in naam van onze voorzitter, de heer De Batselier. Dit zal toelaten om de batterijen opnieuw op te laden, zodat we in september opnieuw dynamisch aan de slag kunnen. Ik wens u een deugddoende vakantie toe. (*Applaus*)

De heer Vermeiren heeft het woord.

De heer Francis Vermeiren : Mijnheer de voorzitter, in naam van de fractievoorzitters en van alle

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter : Dames en heren, hiermede zijn wij aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

Wij komen opnieuw bijeen op maandag 25 september 2000 om 14.30 uur voor de septemberverklaring van de regering en op woensdag 27 september 2000 om 10 uur en 15 uur voor het debat en de stemming.

Geen bezwaar ? (*Instemming*)

De vergadering is gesloten.

– *De vergadering wordt gesloten om 18.48 uur.*